

AGENCIJA ZA OBNOVU OSJEČKE TVRĐE | GRAD OSIJEK

Strateški i akcijski plan obnove osječke Tvrđe 2014. - 2020. godine

KARZEN&KARZEN, 2015.

NARUČITELJ

Agencija za obnovu osječke Tvrđe
Osijek, Franje Kuhača 29
31000 Osijek

ZA NARUČITELJA

Željko Andraši, *Ravnatelj*

IZVODAČ

Karzen i Karzen d.o.o.
Liješće 35
10040 Zagreb

AUTOR

Mirna Karzen, *direktorica i voditeljica procesa izrade Strategije i Akcijskog plana*

SURADNICI:

Jesenka Ricl, *CroCulTour*
Sonja Vuković, *Udruga Slap*
Lončarić-Planić d.o.o.

OBLIKOVANJE

Ante Vekić, Boris Munk, *Modra nit d.o.o.*

LEKTURA

prof.dr.sc. Branimir Belaj

ZAHVALA

Zahvaljujemo Agenciji za obnovu osječke Tvrđe, Gradu Osijeku, naročito sljedećim odjelima: Upravnom odjelu za urbanizam i graditeljstvo, komunalno-stambeno gospodarstvo, promet i zaštitu okoliša te mjesnu samoupravu Upravnom odjelu za programe i projekte Europske unije i gospodarstvo, Upravnom odjelu za društvene djelatnosti te Ministarstvu kulture, Upravi za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskom odjelu grada Osijeka. Također zahvaljujemo Turističkoj zajednici Grada Osijeka na dostavljanju potrebnih podataka, Muzeju Slavonije, udrugama SLAP i CroCulTour na podršci te svim drugim agencijama i organizacijama koje su pomogle svojim podacima i informacijama.

Zahvaljujemo i svim sudionicima naših radionica na izuzetno velikom zanimanju koje su pokazali u razvoju vizije i strateškog smjera dalnjeg razvoja Tvrđe. Bilo nam je neizmjerno veliko zadovoljstvo raditi u stvaranju ovakve Strategije.

Mirna Karzen
Karzen i Karzen | direktorica

Zagreb, 2015.

AGENCIJA ZA OBNOVU OSJEČKE TVRDE

Strateški i akcijski plan obnove osječke Tvrđe 2014. - 2020. godine

OSIJEK, 2015.

I. Sadržaj

1. Uvodna riječ	8
I. O STRATEŠKOM I AKCIJSKOM PLANU	12
2. Ciljevi i metodologija izrade Strategije i akcijskog plana	14
2.1. Cilj izrade Strategije i akcijskog plana	15
2.2. Komponente u izradi Strategije i akcijskog plana	15
3. O Agenciji za obnovu osječke Tvrđe	18
4. Socio-ekonomski okvir	22
4.1. Glavne karakteristike socio-ekonomskog okruženja	23
4.1.1. Teritorijalni i demografski aspekt	23
4.1.2. Lokacija	24
4.1.3. Analiza društvene pozadine stanja u Tvrđi.....	25
4.1.3.1. DOMAĆE STANOVNIŠTVO.....	25
4.1.4. Ekonomski aspekt.....	26
4.1.4.1. TURIZAM	26
4.1.4.2. PONUDITELJI USLUGA	29
4.1.5. Socio-kulturno nasljeđe	31
4.1.5.1. KULTURNO-MUZEJSKE I OBRAZOVNE INSTITUCIJE U TVRĐI.....	31
4.1.5.2. KULTURNE MANIFESTACIJE U OSJEKU I TVRĐI	34
4.1.5.3. ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA.....	38
4.1.5.4. VJERSKE ZAJEDNICE	39
5. Usuglašenost s EU, nacionalnim, regionalnim i lokalnim okvirima	40
5.1. Evropski okvir i financiranje kroz EU-fondove	41
5.2. Nacionalni okvir	42
6. Ciljne skupine/korisnici Tvrđe.....	48
II. STRATEŠKE SMJERNICE	54
7. SWOT analiza	56
8. Vizija	62
9. Strateški ciljevi i prijedlozi prioriteta/mjera	64

10. Provedba Strategije i akcijskog plana razvoja osječke Tvrđe	76
10.1. Praćenje provedbe	77
III. AKCIJSKI PLAN I PRIORITETNI PROJEKTI 2015.-2016.....	78
11. Akcijski plan i planirani projekti	80
11.1. Nadogradnja na već realizirane projekte	82
11.2. Projekti prijavljeni/u pripremi za financiranje iz strukturnih fondova	82
12. Mogućnosti financiranja	86
12.1. Financiranje iz fondova Europske unije.....	87
12.2. Europski strukturni i investicijski fondovi (ESIF)	89
12.2.1. Operativni program Konkurentnost i kohezija za RH 2014 – 2020	89
12.2.1.1. PROGRAM INTEGRIRANIH TERITORIJALNIH INVESTICIJA (ITI)	92
12.2.2. Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali“	93
12.2.3. Financijski instrumenti	96
12.3. Programi Europske unije	96
12.3.1. URBACT III (UIII).....	96
12.3.2. Program EU-a za zapošljavanje i socijalne inovacije (EU Programme for Employment and Social Innovation /EaSI).....	97
12.3.3. Obzor 2020	97
12.3.4. Kreativna Europa	98
12.3.5. Erasmus+ i Europa za građane	98
13. Literatura i upotrijebljjenje informacije.....	100
13.1. Korištena literatura	101
13.2. Izvori s Internet stranica.....	101
14. Anketni upitnik	104
15. Rezultati ankete	106

II. Popis tablica

TABLICA 1: UDALJENOST OD PROMETNIH SUSTAVA	25
TABLICA 2: POSJETI OSIJEKU	27
TABLICA 3: USPOREDNA STATISTIKA DOLAZAKA I NOĆENJA TURISTA UREDA TURSTIČKE ZAJEDNICE GRADA OSIJEKA ZA 2012./2013.	27
TABLICA 4: USPOREDNA STATISTIKA DOLAZAKA I NOĆENJA TURISTA UREDA TURSTIČKE ZAJEDNICE GRADA OSIJEKA ZA 2013./2014.	28
TABLICA 5: BROJ PUTNIKA U OSJEČKOJ LUCI PO BRODARIMA ZA 2013. GODINU.....	29
TABLICA 6: OČEKIVANI RAST POSJETA U TVRĐI	29
TABLICA 7: POSLOVNI SUBJEKTI REGISTRIRANI U TVRĐI	29
TABLICA 8: SMJEŠTAJNI KAPACITETI U TVRĐI	30
TABLICA 9: IDENTIFICIRANE SKUPINE KOJE SU SUDJELOVALE U PROCESU IZRADE STRATEGIJE	49
TABLICA 10: GLAVNI SUDIONICI IZRADE STRATEGIJE I NJIHOVE POTREBE	50
TABLICA 11: ANALIZA TRENUOTNOG STANJA, PROBLEMA KOJI SE POJAVLJUJU I OGRANIČENJA KOJA UTJEČU NA OPTIMALNO RJEŠAVANJE POTREBA KRAJNJIH KORISNIKA	51
TABLICA 12: POPIS PLANIRANIH PROJEKATA DEFINIRANIH NA RADIONICAMA	84
TABLICA 13: STANJE GOTOVOSTI PROJEKTNE DOKUMENTACIJE “TVRĐA” OSIJEK (PREMA PODACIMA IZ PROSINCA 2014. GODINE)	85
TABLICA 14. MOGUĆNOSTI FINANCIRANJA IZ EU-STRUKTURNIH I INVESTICIJSKIH FONDOVA	88

III. Popis slika

SLIKA 1. POGLED NA OSJEČKU TVRĐU IZ ZRAKA	20
SLIKA 2: LOKACIJA GRADA OSIJEKA	24
SLIKA 3: POLOŽAJ GRADA OSIJEK U ODNOSU NA GLAVNE PROMETNE MOGUĆNOSTI	24
SLIKA 4: TURSTIČKA KARTA OSJEČKE TVRDE	30
SLIKA 5: MUZEJ SLAVONIJE	32
SLIKA 6: INSTITUCIJE U TVRĐI.....	33
SLIKA 7: PORTFOLIO MATRICA TURSTIČKIH PROIZVODA HRVATSKE	44
SLIKA 8: TRŽIŠNA SPREMNOST IZABRANIH TURSTIČKIH PROIZVODNIH GRUPA/PROIZVODA HRVATSKE PREMA MAKROREGIJAMA, STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA RH DO 2020.....	45

IV. Popis kratica

CBA	Analiza troškova i koristi
SI	Studija izvedivosti
MRRFEU	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
OPRK	Operativni program regionalna konkurentnost 2007. – 2013.
ERDF	Europski fond za regionalni razvoj
ESF	Europski socijalni fond
HRK	Hrvatske kune
EUR	Euro
EK	Europska komisija
EU	Europska unija
MSP	Mala i srednja poduzeća
NSRO	Nacionalni strateški referentni okvir 2013.

1

Uvodna riječ

Drage građanke i građani!

Ova je Strategija i Akcijski plan osječke Tvrđe nastala na temelju potreba kako Grada Osijeka i naše Agencije za obnovu osječke Tvrđe tako i svih građana i građanki koji su iskazali zanimanje za izradu sveobuhvatne i integrirane strategije koja bi konačno obuhvatila sve izazove i projekte na jednom mjestu. Cilj je bio utvrditi viziju Tvrđe i pravac njezina daljnog razvoja te utvrditi konkretne, prioritetne projekte na kojima možemo dalje zajedno raditi i s kojima se može aplicirati na fondove Europske unije. Svi prepoznajemo vrijednost i potencijale Tvrđe, od bogatstva kulturnih resursa do ogromnih ljudskih i prirodnih potencijala u najbližoj okolini Tvrđe. Također smo svjesni trenutnog stanja Tvrđe koje se već dugi niz godina ne mijenja, od neriješenog pitanja popločenja i kanalizacije, nedostatka sadržaja pa do naizgled nepomirljivog suživota stanara, studenata, zaposlenika u javnoj administraciji, kulturnih institucija, ugostitelja, hotelijera i posjetitelja. Kroz ovu smo Strategiju, koja je izrađena na izuzetno participativan i uključiv način kroz niz radionica, anketu građana, online ankete i razgovor s ciljanim predstvincima pojedinih sektora (javni, privatni, civilni i akademski), željeli doći do vaše vizije i prijedloga o mogućem pomirenju te „dnevne“ i „noćne“ Tvrđe. Ovom prilikom svima zahvaljujem na aktivnom sudjelovanju jer bi bez vaše pomoći ovaj dokument bio samo prazno slovo na papiru.

Tijekom ovog procesa zajedno smo izradili viziju Tvrđe:

Kao utvrda kulture, turizma, poduzetništva i znanja Tvrđa svojim građanima, stanovnicima, korisnicima i posjetiteljima pruža mjesto interakcije, zabave, učenja i usvajanja novih znanja, rada i poslovanja, a sve u prepoznatljivom kulturno-povijesnom ambijentu obogaćenom inovativnim sadržajima, europskim i svjetskim brendovima.

“TVRĐA: UTVRDA KULTURE, OBRAZOVANJA, TURIZMA I PODUZETNIŠTVA”

Također smo zajedno definirali strateške ciljeve, prioritete i mjere koje su usmjerene prvenstveno na razvoj Tvrđe kao turističkog središta Kontinentalne Hrvatske te središta koje kroz različite i prije svega integrirane turističke, kulturne, poduzetničke, obrazovne i druge sadržaje objedinjava mogućnosti i resurse Tvrđe. Bavili smo se raznim pitanjima:

- Kako poboljšati kvalitetu turističke i kulturne ponude?
- Kako zaštiti prirodne i kulturne resurse na području Tvrđe?
- Kako poboljšati poduzetničko afirmativno okruženje?
- Kako povezati suživot između stanovnika, ugostitelja, poduzetnika, mlađih, akademske zajednice, gradske uprave, kulturnih institucija?
- Kako razviti turizam i usmjeriti razvoj poljoprivrede/tradicionalnih zanata na način da doprinose razvoju turizma?
- Kako povećati prepoznatljivost Tvrđe?

Što će ovaj dokument značiti za vas građane i kako ćemo ga koristiti? U sljedećem razdoblju, a na temelju tih prioriteta, moći ćemo se usmjeriti na neke od važnih projekata:

- Obnovu komunalne infrastrukture
- Rekonstrukciju i revitalizaciju Trga V. Lisinskog
- Krunsku utvrdu Kronenwerk
- Vanjski obrambeni prsten osječke Tvrđe
- Muzej Slavonije (Donja Oružarnica)
- VIII Bastion + unutrašnje dvorište (Bastion Sv. Eugena)
- Gradsku upravu (sanacija Muzeja Slavonije)
- Tehnički i prirodoslovni muzej (Bosendorfova 2)
- Državni arhiv (Firingerova 3)
- Državni arhiv (sanacija postojeće)
- Hostel
- Projekt istraživanja srednjovjekovne Tvrđe
- Plan upravljanja obnovom Tvrđe

Više ćemo pozornosti posvetiti upravo suradnji i razgovoru s vama, našim građanima. Ažurirat ćemo našu web stranicu i stranice društvenih medija, organizirati više sastanaka, predavanja i radionica posvećenih različitim temama koje su vam zanimljive, a koje se odnose na daljnji razvoj Tvrđe i jačanje vaših kapaciteta, održati javne prezentacije i rasprave... Ukratko, postat ćemo Agencija koja vam stoji na raspolaganju za sva pitanja koja se tiču daljnog razvoja Tvrđe i vaše konkretne uloge u okviru Tvrđe.

Zato vas sve pozivam da zajedno krenemo u ostvarivanje ove vizije i obnovimo Tvrđu kao značajno i prepoznatljivo kulturno i turističko središte bogatih sadržaja i aktivnosti!

Vaš Željko Andrašić, ravnatelj Agencije za obnovu osječke Tvrđe.

I OSTRATEŠKOM IAKCIJSKOM PLANU

- 2. Ciljevi i metodologija izrade
Strategije i akcijskog plana**
- 3. O Agenciji za obnovu osječke
Tvrđe**
- 4. Socio-ekonomski okvir**
- 5. Usuglašenost s EU,
nacionalnim, regionalnim i
lokalnim okvirima**
- 6. Ciljne skupine/korisnici Tvrđe**

2

Ciljevi i metodologija izrade Strategije i akcijskog plana

2.1. Cilj izrade Strategije i akcijskog plana

Izrada sveobuhvatne Strategije osječke Tvrđe s konkretnim i operativnim akcijskim planom koji sadrži prioritetne, investicijske projekte kao osnovu za prijavu na strukturne i investicijske i druge fondove EU-a.

Budući da je jedan od ključnih ciljeva EU-programa održivog urbanog razvoja upravo izrada gradskih Strategija, ova će Strategija poslužiti kao osnova za obnovu Tvrđe kao kulturnog, turističkog, poslovnog i stambenog dijela grada Osijeka i šire regije. Također, poslužit će kao osnova za izradu i prijavu projekata na EU-fondove, od kojih su neki specifični ciljevi u sklopu Operativnog programa konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. usmjereni upravo na obnovu zapuštenih dijelova grada, revitalizaciju kulturne baštine i integraciju raznih sektora i programa s ciljem jačanja gospodarstva, turizma, poticanja zapošljavanja i konkurentnosti u gradovima.

Važnost izrade Strategije i Akcijskog plana 2015. – 2020.:

- usklađivanje s EU-strategijama (Europa 2020)
- usklađivanje s nacionalnim strategijama za period 2014. – 2020. (npr. Strategija regionalnog razvoja, Strategija razvoja turizma, Inovacijska strategija, Strategija razvoja poduzetništva i dr.)
- usklađivanje s regionalnim i lokalnim strategijama i planovima (npr. Strategija razvoja Osječko-baranjske županije, Strategija Grada Osijeka, Strategija razvoja kulture i dr.) te
- priprema projekata za sredstva EU-strukturnih i investicijskih i drugih EU-fondova.

Izrada Strategije temeljila se na integriranom i participativnom pristupu koji je uključivao ne samo rad s ključnim predstavnicima kao što su Grad Osijek i Agencija za obnovu osječke Tvrđe (u nastavku dokumenta AOOT) već i niz radionica te drugih metoda participativnog planiranja, kao što su fokusne grupe, anketa građana, online anketa te ispitivanje javnosti putem društvenih medija. Temeljni principi rada bili su sljedeći:

- participativno planiranje i uključivanje građana i ključnih dionika od samog početka procesa izrade strateških dokumenata
- definiranje vizije i prioriteta Tvrđe „odozdo prema gore”, ali s jasnim vodstvom AOOT-a, Grada Osijeka kao i Ministarstva kulture, Konzervatorskog odjela
- usklađivanje pripreme projekata i projektne dokumentacije za EU-fondove na svim razinama s ciljem učinkovitog i koordiniranog, a ne “ad hoc” planiranja
- definiranje koristi za sve dionike na razini Grada, ali i Osječko-baranjske županije, poboljšanje kvalitete života za sve građane u okviru i izvan Tvrđe te izrada kvalitetnije i sveobuhvatnije turističke ponude za trenutne i potencijalne posjetitelje te
- jačanje pozitivnog javnog mnjenja prema AOOT-u, Gradu i Osječko-baranjskoj županiji.

2.2. Komponente u izradi Strategije i akcijskog plana

KOMPONENTA 1.

Socio-ekonomska analiza

U okviru ove komponente izrađene su sljedeće analize:

- analiza trenutnog stanja – glavne karakteristike socio-ekonomskog okruženja
- uvid u teritorijalni i demografski aspekt
- definiranje socio-kulturnog nasljeđa
- definiranje ekonomskog aspekta
- analiza trenutnih i potencijalnih korisnika
- analiza trenutnih i potencijalnih sadržaja, usluga, proizvoda i sl.

- analiza trenutnih i mogućih modela međusektorske suradnje te
- analiza strategija, planova i smjernica na svim razinama – usklađenost strategije s relevantnim strategijama i planovima.

KOMPONENTA 2.

Proces strateškog planiranja

U okviru procesa strateškog planiranja, a na inicijativu Agencije za obnovu osječke Tvrđe, organizirane su četiri interaktivne radionice za javnost. Potreba za izradom Strategije prepoznata je među dionicima na radionici održanoj u veljači 2014., organiziranoj u okviru izrade projektne prijave osječke Tvrđe na natječaj Ministarstva razvoja i fondova EU-a (sufinanciranje iz operativnog programa „Regionalna konkurentnost 2007. – 2013.“) shema dodjele bespovratnih sredstava za poslovnu infrastrukturu). Cilj te grant sheme bio je razvoj javne poslovne infrastrukture: poduzetničkih zona, poduzetničkih potpornih institucija, razvojno-istraživačke i turističke infrastrukture kako bi se potaknuo rast malih i srednjih poduzeća, privukla ulaganja i unaprijedio turistički potencijal u Republici Hrvatskoj te se na taj način doprinijelo uravnoteženom regionalnom razvoju.

Na radionice su pozvani predstavnici ključnih dionika, uključujući predstavnike Agencije za obnovu osječke Tvrđe (AOOT), u ovom slučaju organizatore radionica, Grada Osijeka, Osječko-baranjske županije, Turističke zajednice grada Osijeka, Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Osijeku, Muzeja Slavonije Osijek, Instituta za povijest umjetnosti, Državnog arhiva u Osijeku, Regionalne razvojne agencije Slavonije i Baranje, Zavoda za prostorno uređenje Osječko-baranjske županije, Sveučilišta J. J. Strossmayera i srednjih škola u Tvrđi, Udruge Crocultour, Lončarić-Planić d.o.o., Udruge Gloria Maris, Udruge Slap, Udruge Slama, Modusa d.o.o., Glasa Slavonije, Društva arhitekata grada Osijeka, Ureda ovlaštenog arhitekta Valentina Slabinca, FEN-ARH d.o.o., predstavnike privatnika i obrtnika koji djeluju u Tvrđi („UNA“, Panison Maksimilian, zB, Hotel-Tvrđa, „Kod Ruže“, INTUIT, Omnia Osijek, Q CLUB), predstavnike stanara GČ Tvrđa i mnogi drugi.

U okviru Strategije definiran je i operativni Akcijski plan koji sačinjava prioritetne projekte koji su definirani na temelju rada s radnom skupinom sastavljenom od predstavnika ključnih sektora/dionika prema utvrđenim kriterijima koji su uključili razinu pripremljenosti, mogućnosti financiranja, partnerstvo, okvirnu vrijednost investicije i sl.

To su projekti koji se mogu u sljedećem periodu od 2015. do 2016. pripremiti za financiranje iz EU strukturnih i investicijskih fondova EU-a i/ili drugih izvora financiranja. U listu prioritetnih projekata uključit će se i projekti koji su već u bazi ključnih dionika (AOOT, Grada Osijeka, Osječko-baranjske županije, Regionalne razvojne agencije Slavonije i Baranje, Sveučilišta J.J. Strossmayera, Turističke zajednice grada Osijeka, mujejsko-kulturnih institucija, udruga i sl.).

KOMPONENTA 3.

Izrada Strategije i akcijskog plana – nacrt dokumenata

Na temelju rezultata gore navedenih radionica i socio-ekonomiske analize pripremljen je nacrt dokumenta koji je bio predstavljen javnosti prema unaprijed pripremljenom prijedlogu marketinških i drugih promidžbenih aktivnosti pri izradi Strategije i akcijskog plana osječke Tvrđe s ciljem promicanja i upućivanja javnog poziva građanima grada Osijeka na aktivno sudjelovanje u izradi navedene Strategije, a u provedbi Agencije za obnovu osječke Tvrđe. Cilj marketinške kampanje bio je senzibilizirati i pozvati građane na proaktivno i sinergijsko sudjelovanje u predlaganju idejnih rješenja, definiranju vizije te utvrđivanju strateških ciljeva grada Osijeka i Tvrđe, utvrđivanju korisnika Tvrđe te poticanju na afirmativno pripovijedanje o povijesnim i suvremenim događajima i ljudima Tvrđe. Marketinškim i ostalim promidžbenim aktivnostima utvrdilo se sljedeće: posjeduje li grad Osijek argumentirane kvalitete poput ostalih međunarodnih brandiranih gradova/dijelova gradova, odnosno je li dovoljno

isključivo marketirati povijest grada i fortifikacijsku jezgru, stil života, kulturu i raznolikost s ciljem naglašavanja infrastrukture ili se i u slučaju grada Osijeka/Tvrđe javljaju izazovi poput nejasne vizije branda, ekonomskih prepreka, nedostatka samosvesnosti i samoidentifikacije građana grada Osijeka. Marketinška kampanja provedena je u "online" i "offline" obliku, a vodila ju je udružica CroCulTour sa suradnicima.

Tijek pripreme Strategije i Akcijskog plana

1. Radionica	Datum/mjesto
Cilj radionice: predstavljanje rezultata prethodnih radionica i cjelokupnog procesa izrade Strategije Tvrđe s diskusijom oko pojedinih dijelova koji se odnose na	
<ul style="list-style-type: none"> • reviziju i nadopunu SWOT-a • definiranje razvojne vizije i misije • definiranje strateških ciljeva i prioriteta • definiranje mjera • definiranje korisnika te • predstavljanje sljedećih koraka u izradi akcijskog plana.	22. 5. 2014. Muzej Slavonije 16 sudionika/ca
2. Radionica	
Cilj radionice:	
<ul style="list-style-type: none"> • predstavljanje nacrta Strategije s komentarima iz javnosti (putem mrežnih stranica Agencije) • dopuna svih dijelova Strategije • predstavljanje sljedećih koraka i zadatka za pripremu projektnih ideja – temelj za izradu akcijskog plana.	10. 6. 2014. Muzej Slavonije 22 sudionika/ce
Anketa građana na sajmu antikviteta	4.10. 2014. Tvrđa, Osijek
3. Radionica	
Radionica za širu javnost – prezentacija drafta Strategije i dopune od strane svih zainteresiranih građana	29. 10. 2014. Muzej Slavonije 33 sudionika/ce
Izrada akcijskog plana – na temelju prijedloga i komentara sudionika na prethodnim radionicama i rada s Gradom Osijekom i AOOT-om	
Za svaki projekt utvrđeno je sljedeće:	
<ul style="list-style-type: none"> • razina pripremljenosti projekta i projektne dokumentacije • mogući prijavitelj/partneri • mogući natječaj(i), odnosno grant sheme • mogući rokovi za prijavu • opis lokaliteta te usklađenost s Krovnim planom obnove osječke Tvrđe.	
4. Javno predstavljanje	
Prezentacija nacrta Strategije i akcijskog plana široj javnosti i javna diskusija	18. 12. 2014
Prezentaciji je prethodilo online komentiranje predstavnika radne grupe te komentiranje javnosti putem web stranice AOOT-a i putem drugih medija.	Muzej Slavonije 36 sudionika/ca

3

O Agenciji za obnovu osječke Tvrđe

Nositelj je Strategije razvoja osječke Tvrđe **Agencija za obnovu osječke Tvrđe** (**u dalnjem tekstu: Agencija**) osnovana kao javna ustanova za pripremu, organizaciju i provođenje programa zaštite, obnove i revitalizacije osječke Tvrđe na temelju članaka 7. i 12. Zakona o ustanovama ("Narodne novine", br. 76/93 i 29/97). Osnivači su agencije Republika Hrvatska, zajedno s Osječko-baranjskom županijom i Gradom Osijekom.

Djelatnost Agencije čine poslovi povezani sa zaštitom, obnovom i revitalizacijom osječke Tvrđe:

- izrada programa i planova obnove, investicijskih i drugih programa te dokumenata u vezi s obnovom spomeničke cjeline
- poslovi u vezi s pripremom i ustupanjem radova na obnovi
- organizacija i provođenje nadzora nad izvođenjem radova
- praćenje izvršenja investicijskih programa u pogledu trošenja sredstava te dinamike i rokova izvođenja radova
- sanacija ratnih šteta, vođenje rekonstrukcija krovnih konstrukcija i vanjske stolarije
- izgradnja, održavanje i organizacija korištenja informacijskog sustava osječke Tvrđe
- organizacija i izvođenje marketinških i drugih promidžbenih aktivnosti te
- usklađivanje rada sudionika u obnovi spomeničke cjeline.

Agencija je do danas provela niz projekata povezanih s obnovom i pripremom obnove osječke Tvrđe od kojih su neki:

- obnova krova nakon ratnih razaranja
- obnova pročelja i zamjena vanjske stolarije
- obnova i uređenje lunette, Vodenih vrata i sustava odvodnje iz ocjednog kanala
- izgradnja pješačke staze u Kuhačevoj ulici, zapadni prilaz Tvrđi
- sufinanciranje obnove pročelja Ekonomskog i upravnog zgrada Osijek
- provedba javnog natječaja za oblikovno rješenje urbane opreme i njezin prostorni raspored u Tvrđi u Osijeku
- provedba javnog natječaja za urbanističko-arhitektonsko rješenje Trga Vatroslava Lisinskog u Tvrđi u Osijeku

SLIKA 1. POGLED NA OSJEČKU TVRĐU IZ ZRAKA

Autor: Ante Vekić

Također, Agencija je vodila proces pripreme projektne i tehničke dokumentacije za projekt „Razvoj i unapređenje osječke Tvrđe“ za sufinanciranje iz operativnog programa „Regionalna konkurentnost 2007. – 2013.“, shema dodjele bespovratnih sredstava za poslovnu infrastrukturu, broj poziva: RC.1.1.05.

U okviru tog projekta Agencija za obnovu osječke Tvrđe i Grad Osijek planiraju urediti javnu turističku infrastrukturu osječke Tvrđe u prvom redu kroz uređenje javne turističke infrastrukture i obnovu Trga Vatroslava Linskog s ciljem cjelokupne obnove Tvrđe i njezine kulturno-povijesne regeneracije kao kulturnog i turističkog središta grada Osijeka i cijele regije.

Opći je cilj projekta cjelokupna obnova Tvrđe i njezina revitalizacija u razvojnem i kulturno-povijesnom smislu kao doprinos unapređenju turističkog potencijala u Kontinentalnoj Hrvatskoj i uravnoteženom regionalnom razvoju grada Osijeka i Osječko-baranjske županije.

Specifični ciljevi:

8. povećanje uređenosti infrastrukture Tvrđe s ciljem poboljšanja uvjeta za primanje turista i građana, što će se prepoznati u povećanom broju investicijskih projekata u Tvrđi i u povećanju uređenih površina za turiste i građane kao i povećanju privatnih investicija za povećanje broja i poboljšanje kvalitete smještajnih kapaciteta
9. povećanje kvalitete i prilagođavanje turističkih proizvoda i usluga domaćim i stranim posjetiteljima u Tvrđi, što znatno utječe na povećanje posjeta u Tvrđi i povećanje broja smještajnih kapaciteta.

Planirane aktivnosti u okviru projekta:

1. Uređenje javne komunalne infrastrukture

Ova aktivnosti obuhvaća cijelovito raskopavanje ulica u obnovi do kote -2.0 m (-5 m na mjestima kanalizacijskih rovova) u odnosu na teren, vađenje svih dotrajalih komunalnih instalacija, zamjenu dotrajalih komunalnih instalacija novima, uz općenito zadržavanje postojećih trasa pojedinih instalacija, zatravljivanje položenih instalacija i vraćanje izgleda ulice u prvobitno stanje s novim popločenjem ulica. Prilikom izvođenja radova osigurati će se funkcionalnost potrebne infrastrukture za potrebe stanovanja i poslovnih prostora na lokacijama koje se trenutačno rade.

Dodatno se planira uređenje elektroenergetske mreže uz uređenje trafostanica i mreže, uređenje niskonaponske mreže, distributivne kabelske kanalizacije i javne rasvjete. U vrijeme radova bit će uspostavljen konzervatorski nadzor nad radovima kako bi se zaštitila povijesna kulturna baština i vrijednosti. Kako bi se zaštitila kulturno-povijesna baština na onim dijelovima trase gdje do sada komunalni vodovi nisu postojali, napraviti će se sondiranje terena da bi se utvrdilo kulturno-povijesno stanje i na toj osnovi planirali radovi na postavljanju komunalne turističke infrastrukture.

2. Uređenje Trga Vatroslava Lisinskog

Obuhvaća uređenje trga ukupne površine 7645 m². Planirani radovi: zemljani radovi i planiranje terena za pokretanje postupka uređenja odvodnje, vodovoda, armirano-betonski radovi, kao što su izgradnja potpornih zidova, nosivih elemenata terasa i prometnica. Pored toga u uređenje trga uključeno je hortikultурno uređenje trga te izgradnja i instalacija fontane. Na području cijelog trga uredit će se električne instalacije i javna rasvjeta, zidne svjetiljke, podne ugradbene svjetiljke.

4

Socio-ekonomski okvir

4.1. Glavne karakteristike socio-ekonomskog okruženja

4.1.1. Teritorijalni i demografski aspekt

Tvrđa u Osijeku locirana je u gradu Osijeku kao jedna od 5 gradskih cjelina. U njoj se odvija život: stambeni, poslovni (Gradska uprava, ustanove u kulturi Grada i regije – Muzej Slavonije, Državni arhiv, Konzervatorski odjel, Hrvatski restauratorski zavod), vjerski, školski (srednje škole, fakulteti, rektorat), ali i sve više turistički (turističke ture, vjerski turizam, nacionalni kompleksni muzej, ugostiteljski sadržaji, manji hoteli, a u planu je i uređenje hostela ferijalnog saveza).

Tvrđa je s dugim nizom godina oštećena, ali ne potpuno devastirana. Odlaskom vojske i povratkom Gradske uprave 1993. sve se više mijenja njezin značaj, postaje privlačnija raznim investitorima, a od 1994. je na tentativnoj listi UNESCO-a. Obnova ratom oštećene Tvrđe započela je već 1996. većinom iz sredstava državnog proračuna, što je iznosilo više desetaka milijuna eura.

Osijek je grad smješten u istočnoj Hrvatskoj. Smješten je u ravnici na desnoj obali rijeke Drave između 16. i 24. kilometra od ušća u Dunav. Najveći je grad u Slavoniji, četvrti po veličini u Hrvatskoj te sjedište Osječko-baranjske županije. Grad je industrijsko, upravno, sudska i kulturno središte.

U sastavu Grada Osijeka nalazi se 11 naselja (stanje iz 2006.) a to su Briješće, Josipovac, Klisa, Nemetin, Osijek, Podravlje, Sarvaš, Tenja, Tvrđavica i Višnjevac. Osijek se sastoji od starog grada, Tvrđe, izgrađenog većnom u 18. stoljeću, Gornjeg grada, Donjeg grada i Novog grada (s naseljima Jug I i Jug II), Cvjetnog naselja, Retfale i Industrijske četvrti. To je grad s najviše zelenila i zelenih površina u Hrvatskoj; na području grada nalazi se 17 parkova ukupne površine od 394000 m².

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine ukupan broj stanovnika u Osječko-baranjskoj županiji iznosio je 305032, od toga 146891 muškarac i 158141 žena, što čini 7,11% stanovništva Hrvatske (ukupan je broj stanovnika u RH 2011. godine 4284889).¹ To znači da je u vrijeme iz popisa 2001. godine (kad je imala 33056 stanovnika) do danas izgubila više od 25000 stanovnika. Slična je situacija i u gradu Osijeku, koji je od 2001. godine (kad je po popisu stanovništva imao 114048 stanovnika) izgubio više od 6500 stanovnika i po popisu stanovništva 2011. broji 108048 stanovnika.

¹ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, Državni zavod za statistiku

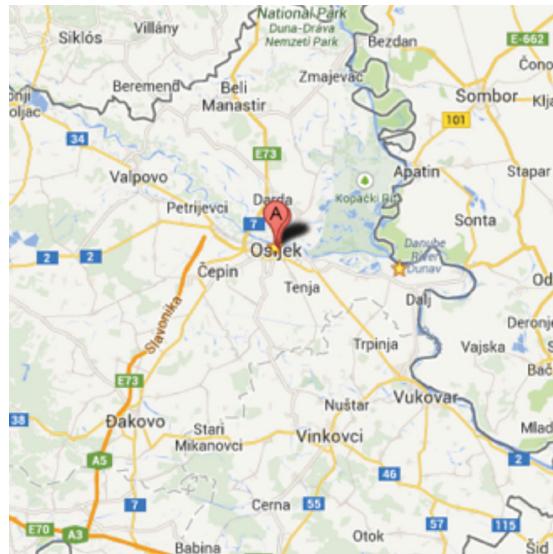
Prosječna je gustoća naseljenosti za Osječko-baranjsku županiju prema procjeni broja stanovnika za 2009. godinu $76,8$ stanovnika/km². Gradovi su znatno gušće naseljeni u odnosu na ruralna područja. U zadnjim godinama stanovništvo Osječko-baranjske županije bilježi negativni prirodni prirast, što je i nacionalni trend, a više se ljudi iseljava nego preseljava.

Krajem 2009. godine Osječko-baranjska županija imala je 122089 aktivnih stanovnika, što predstavlja 6,7% ukupne radne snage u Republici Hrvatskoj. Od toga je 90659 osoba bilo zaposleno, a 31430 nezaposleno.

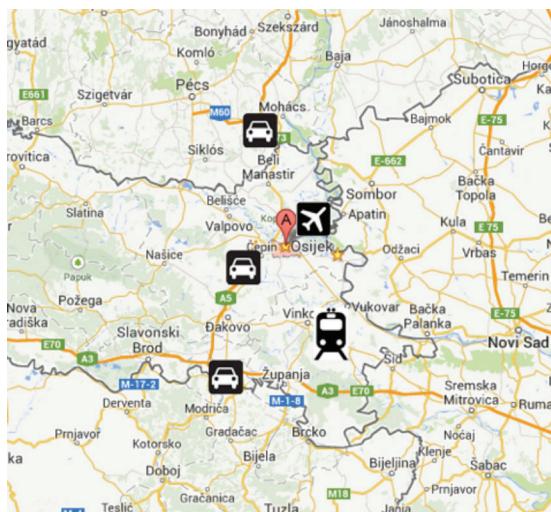
Zaposleno stanovništvo predstavlja 6% ukupnog zaposlenog stanovništva RH, a nezaposleno 10,8%. Stopa je nezaposlenosti na kraju 2009. iznosila 25,7%, što je daleko iznad prosjeka RH od 16,1%. U 2012. godini u Osječko-baranjskoj županiji bilo je 34438 nezaposlenih osoba, dok je svibnju 2013. bilo 35322.² **U Osijeku je u prosincu 2013. godine od 40% svih nezaposlenih u županiji.**

Gledano prema dobi, najveći udio u prosječnoj nezaposlenosti u županiji imale su osobe starije od 50 godina (24,2%), dok je udio mlađih osoba u dobi od 15. do 24. godine iznosio 20,4%. Broj nezaposlenih povećao se u svim dobним skupinama, a najviše od 30. do 34. godine (za 20,4%), od 25. do 29. godine (za 20,1%) te od 45. do 49. godine (za 16,7%).

U evidentiranoj nezaposlenosti prevladavaju osobe sa završenom trogodišnjom srednjom školom, 32,3% od prosječnog broja nezaposlenih tijekom 2010. godine. Nakon te skupine slijedi skupina osoba s četverogodišnjom srednjom školom (29,1%) te osobe sa završenom osnovnom školom (24,7%). Osobe sa završenom srednjom školom bilo koje vrste čine nešto više od 60% ukupnog broja nezaposlenih. Međutim ne treba izgubiti izvida da osobe s nezavršenom (7,5%) i završenom osnovnom školom čine 32,2% nezaposlenih. **Naposljetku, udio osoba sa završenom višom školom, fakultetom i akademijom čini manjinu nezaposlenih, 6,4%.** Struktura nezaposlenih žena prema završenom obrazovanju nešto je povoljnija od strukture nezaposlenih muškaraca. Tako je 32,2% nezaposlenih žena četverogodišnjeg srednjoškolskog obrazovanja, a muškaraca 25,0%. Udio je ne-

SLIKA 2: LOKACIJA GRADA OSIJEKA | IZVOR: GOOGLE MAPS

SLIKA 3: POLOŽAJ GRADA OSIJEK U ODNOSU NA GLAVNE PROMETNE MOGUĆNOSTI | IZVOR: GOOGLE MAPS

4.1.2. Lokacija

Tvrđa je locirana u gradu Osijeku u Osječko-baranjskoj županiji. Osijek je grad u istočnoj Hrvatskoj. Smješten je u ravnici na desnoj obali rijeke Drave između 16. i 24. kilometra od ušća u Dunav. Najveći je grad u Slavoniji, četvrti po veličini grad u Hrvatskoj te sjedište Osječko-baranjske županije. Grad je industrijsko, upravno, sudska i kulturno središte. U sastavu Grada Osijeka nalazi se 11 naselja (stanje iz 2006), a to su: Brijest, Briješće, Josipovac, Klisa, Nemetin, Osijek, Podravlje, Sarvaš, Tenja, Tvrđavica, Višnjevac. Osijek se sastoji od starog grada, Tvrđe, izgrađenog većinom u 18. stoljeću,

---

2 Mjesečni statistički bilten, Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2013.

zatim Gornjeg grada, Donjeg grada i Novog grada (s naseljima Jug I i Jug II), Cvjetnog naselja te Retfale i Industrijske četvrti. Osijek je grad s najviše zelenila i zelenih površina u Hrvatskoj; na području grada nalazi se 17 parkova ukupne površine od 394000 m². Prema popisu stanovnika iz 2011. godine grad broji 108048 stanovnika.

Osijek leži u blizini velikih gradova kao što su Zagreb (278 km), Novi Sad (112 km), Tuzla (148 km), Banja Luka (216 km), Beograd (186 km), Budimpešta (257 km), što ga čini pristupačnim. Osijek se nalazi oko 70 km od autoceste A3 Zagreb-Beograd i smješten je na budućoj autocesti prema Budimpešti. U Osijeku se nalazi Zračna luka Osijek, dok je od međunarodne pruge u Vinkovcima udaljen samo 45 km. Kroz Osijek prolazi međunarodna pruga prema Budimpešti.

TABLICA 1: UDALJENOST OD PROMETNIH SUSTAVA

PROMETNI SUSTAV	VREMENSKA UDALJENOST (MINUTE)	PRAVAC
Autocesta A1	3' 3"	Dionica Zagreb-Split
Autocesta A3	20"	Dionica Ljubljana-Zagreb-Beograd
Zračna luka Osijek	30"	Ukupan broj putnika u 2012. godini iznosi 21897
Željeznica	60"	Međunarodna željeznička pruga

Izvor podataka: Via Michelin

4.1.3. Analiza društvene pozadine stanja u Tvrđi

Iznimno važan element sa stajališta provedbe Strategije jest i društvena pozadina koja uzima u prvom redu u obzir osjetljive skupine, uključujući stanovništvo grada Osijeka, osobe s posebnim potrebama, udruge u gradu i ostale društvene skupine na koje projekt utječe. U okviru analize bile su posebno istaknute sljedeće skupine ključnih sudionika:

- građani Osijeka
- osobe s posebnim potrebama
- udruge, odnosno nevladine organizacije i interesne grupe
- turisti u gradu Osijeku
- Grad Osijek, Osječko-baranjska županija i ministarstva, zajedno sa svojim upravnim odjelima i organizacijama
- lokalni gospodarski subjekti te
- potencijalni investitori.

4.1.3.1. Domaće stanovništvo

Prema podacima popisa stanovništva iz 2001. u Tvrđi je živjelo 10227 stanovnika koji su živjeli u 3310 domaćinstava, a danas je broj stanovnika u Tvrđi manji. Prema podacima javnog poduzeća na teritoriju Tvrđe danas je registrirano 109 priključaka za vodu za koje mjesečno izdaje račune na 160 adresa, od kojih je 50% javnih, a ostale su privatne. **Iz toga je moguće zaključiti da u Tvrđi danas živi puno manje stanovnika u odnosu na 2001. godinu, ali točne podatke nije bilo moguće pribaviti.**

IZAZOVI I PREPORUKE – KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Kao slabosti grada prepoznate su zapuštenost zgrada i njihovo postupno uništavanje, neriješena imovinsko-pravno-ulasnička struktura i neuređena infrastruktura te fizičko stanje postojeće infrastrukture.

Stanje zgrada u Turđi loše je zbog nepovoljnih mikroklimatskih uvjeta, ponajviše utjecaja vlage, loše telekomunikacijske mreže i lošeg vodoopskrbnog sustava. Turđi je potrebna temeljita obnova koja uključuje i popločenje Turđe (prepoznato od strane ispitanih građana kao prioritetna komunalna obnova, prilog XX) kako bi pružala uvjete za optimalan život ljudima koji žive u stambenim prostorima Turđe, ali i drugim korisnicima Turđe. Iz tog se razloga broj stanovnika u Turđi u zadnjih 10 godina smanjio, dok ljudi još napuštaju svoje domove kako bi se preselili u kvalitetnije stanove znatno boljeg životnog standarda. Starost zgrada i njihovo stanje zahtjeva velika finansijska ulaganja kako bi stambeni, poslovni i ostali prostori zadovoljavali propisane uvjete.

Uređenje komunalne infrastrukture zadovoljilo bi potrebe posjetitelja, ali i građana Turđe kojima je uređena i kvalitetna komunalna infrastruktura neophodna za normalan život. Kvalitetna infrastruktura potaknula bi građane i javne vlasnike nekretnina u Turđi da urede i renoviraju svoje zgrade i time još dodatno potaknu razvojnu dinamiku Turđe.

4.1.4. Ekonomski aspekt

Najvažnijim gospodarskim granama u županiji smatraju se poljoprivreda, prerađivačka industrija, graditeljstvo i trgovina, dok u gospodarskoj strukturi grada Osijeka najvažniju ulogu imaju prerađivačka industrija, trgovina i građevinarstvo, i to po svim kriterijima – zaposlenosti, ukupnom prihodu i izvozno orijentaciji:

- prerađivačka industrija: 28,8% zaposlenih, 26% ukupnog prihoda, 9,5% ukupnog konsolidiranog profita
- trgovina: 26% zaposlenosti, 45% ukupnog prihoda, 47% ukupnog konsolidiranog profita
- građevinarstvo: 19,5% zaposlenosti, 12% ukupnog prihoda, 5,8% ukupnog konsolidiranog profita.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku BDP je po glavi stanovnika u Osječko-baranjskoj županiji u 2010. godini iznosio 7539 eura, dok je u istom razdoblju za Republiku Hrvatsku iznosio 10057 eura.

4.1.4.1. Turizam

Grad Osijek godišnje posjeti prosječno **44 tisuće turista, koji ostvare oko 90 tisuća noćenja**. Strani turisti u strukturi ostvarenih dolazaka imaju udio od oko 30% i nešto niži u ostvarenim noćenjima. U tabelama 17. i 18. vidljiva je posjećenost – broj dolazaka i noćenja turista – prema usporednim statističkim podacima za 2012., 2013. i 2014. godinu ureda Turističke zajednice grada Osijeka.

Domaće tržište predstavlja jedno od najvažnijih tržišta Osječko-baranjske županije. Prema nedavno provedenoj anketi hrvatskog stanovništva posjetitelji Slavonije većinom su iz Zagreba i Slavonije, mlađi (mlađi od 30 godina) ili stariji (50 i više godina), u prosjeku visokoobrazovani i dobrostojeći. Njihove su destinacije najčešće Osijek, Vukovar i Ilok. Oko 25% anketiranih misli da će vjerojatno putovati u Slavoniju u sljedećih 12 mjeseci, većinom ih privlači prirodna i kulturna/povijesna baština, uključujući posjete slavonskim gradovima. Preferiraju dolazak vikendom (jedno do dva noćenja), smještaj na seoskim imanjima (agroturizam). Za one koji neće posjetiti Slavoniju glavni su razlozi, osim finansijskih, neupućenost u atrakcije regije i uvjerenje da se tu nema što zanimljivo vidjeti ili raditi.

TABLICA 2: POSJETI OSJEČU

godina	DOLASCI			NOĆENJA			dolasci	noćenja
	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani		
2012.	42968	29114	13854	87929	61172	26757	32,2%	30,4%
2011.	45773	32528	13245	96676	70021	26655	28,9%	27,6%
2010.	40550	28511	12039	83839	60523	23316	29,7%	27,8%
2009.	43052	31072	11980	96209	68156	28053	27,8%	29,2%
2008.	47098	36684	10414	95775	76089	19686	22,1%	20,6%

Izvor informacija: Državni zavod za statistiku

TABLICA 3: USPOREDNA STATISTIKA DOLAZAKA I NOĆENJA TURISTA UREDA TURSITIČKE ZAJEDNICE GRADA OSJEKA ZA 2012./2013.

mjesec	DOLASCI 2012.			NOĆENJA 2012.			DOLASCI 2013.			NOĆENJA 2013.		
	domaći	strani	ukupno									
siječanj	1724	607	2331	3047	1370	4417	1754	601	2355	2709	1715	4424
veljača	1563	682	2245	2209	1347	3556	1986	673	2659	3133	1713	4846
ožujak	996	2721	3717	2104	4631	6735	1761	940	2701	2943	1823	4766
travanj	3054	1343	4397	5342	2980	8322	2412	1149	3561	4218	2035	6253
svibanj	3649	1905	5554	6291	3460	9751	2539	1512	4051	4505	3068	7573
lipanj	2720	1170	3890	5299	2205	7504	1959	1581	3540	3431	2709	6140
srpanj	1689	1668	3357	2397	3178	5575	1606	2231	3837	3050	6637	9687
kolovoza	1496	1632	3128	2563	3391	5954	1203	1655	2858	2506	3415	5921
rujan	3084	1510	4594	5439	2716	8155	2614	1833	4447	4413	3497	7910
listopad	3315	1522	4837	6002	2742	8744	2708	1442	4150	4473	2780	7253
studeni	3428	1029	4457	5476	1850	7326	3127	924	4051	5411	1737	7148
prosinac	2575	666	3241	3766	1051	4817	2380	870	3250	3629	1554	5183
UKUPNO	29293	16455	45748	49935	30921	80856	26049	15411	41460	44421	32683	77104

TABLICA 4: USPOREDNA STATISTIKA DOLAZAKA I NOĆENJA TURISTA UREDA TURSTIČKE ZAJEDNICE GRADA OSJEKA ZA 2013./2014.

	DOLASCI 2014.			NOĆENJA 2014.			DOLASCI 2013.			NOĆENJA 2013.		
	domaći	strani	ukupno									
siječanj	1427	546	1973	2215	1064	3279	1754	601	2355	2709	1715	4424
veljača	1833	650	2483	2897	1501	4398	1986	673	2659	3133	1713	4846
ozujak	2766	827	3593	4348	1476	5824	1761	940	2701	2943	1823	4766
travanj	2420	1468	3888	4118	3380	7498	2412	1149	3561	4218	2035	6253
svibanj	3418	1830	5248	5530	3588	9118	2539	1512	4051	4505	3068	7573
lipanj	1805	1555	3360	2925	2795	5720	1959	1581	3540	3431	2709	6140
srpanj	1521	1381	2902	2846	2752	5598	1606	2231	3837	3050	6637	9687
kolovoza	1465	1755	3220	2873	3589	6462	1203	1655	2858	2506	3415	5921
rujan	2798	1766	4564	4307	3135	7442	2674	1833	4447	4413	3497	7910
listopad	3463	1509	4972	5967	3114	9081	2708	1442	4150	4473	2780	7253
studeni	3218	977	4195	5251	1968	7219	3127	924	4051	5411	1737	7148
prosinac	o			o			o			o		
UKUPNO	26134	14264	40398	43277	28362	71639	23669	14541	38210	40792	31129	71921

Prema podacima AOOT-a i Turističke zajednice grada Osječka osječku Tvrđu godišnje posjeti oko 75000 turista. Pretpostavka je da 18040 turista posjeti kulturne atrakcije grada, dok su ostalih 56960 posjetitelja izletnici/učenici, umirovjenici, individualni posjetitelji ili grupno organizirani posjetitelji.³

Značajan doprinos u tom razvojnog pravcu donijelo je i uređenje Osječke luke za kruzere, kojoj još nedostaje uređenje pristaništa u vrijeme visokih voda. Samo u 2013. godini Osijek je na taj način posjetilo 1118 posjetitelja.

Prema podacima Turističke zajednice prosječna je posjećenost brodova u Osijeku oko 60 brodova (kruzera) po sezoni za putnike na kružnim putovanjima. Jedan brod tog razreda prosječno prevozi oko 4 autobusa putnika, što znači oko 200⁴ putnika. Prema tim podacima Osijek bi tako moglo posjetiti oko 1200 putnika na kružnim putovanjima. Jedan je od razvojnih ciljeva Tvrđe usmjeravanje kružnih putovanja od Tvrđe kao središta prema drugim lokalitetima u neposrednoj blizini, kao što su to npr. Vukovar, Vučedol, Đakovo, Bilje, Kopački rit, Erdut i drugi lokaliteti bogate kulturne i prirodne baštine.

³ Agencija za obnovu osječke Tvrđe
⁴ <http://www.ppiaf.org/sites/ppiaf.org/files/documents/UrbanBusToolkit/assets/1/c1/c1c4.html>

TABLICA 5: BROJ PUTNIKA U OSJEČKOJ LUCI PO BRODARIMA ZA 2013. GODINU.

NAZIV BRODA	BRODAR	BROJ PUTNIKA
Filia Rheni	River Cruises	82
Avalon Imagery	Premicon Cruise	157
Avalon Imagery	Premicon Cruise	160
Viktor Hugo	Croiseurope	84
Symphonie	Croiseurope	61
Viktor Hugo	Croiseurope	71
Avalon Tranquility	Premicon Cruise	109
Avalon Imagery	Premicon Cruise	101
Vivaldi	Croiseurope	132
Vivaldi	Croiseurope	161
UKUPNO		1118

Izvor podataka: Luka Osijek, Turistički ured Turističke zajednice grada Osijeka

Iz svega toga može se zaključiti da će se posjeti Tvrđi iz godine u godinu povećavati, pa tako možemo prepostaviti da će to povećanje biti na godišnjoj razini od 5% prvih 5 godina, a da će se kasnije zadržati na 1 – 2% rasta godišnje. Tako je u Tvrđi 2023. godine moguće očekivati oko 99500 posjetitelja s današnjih 75000 posjetitelja koji će po procjenama Tvrđu posjetiti u godini 2016.

TABLICA 6: OČEKIVANI RAST POSJETA U TVRĐI

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Očekivani broj posjetitelja godišnje	75,000	78,750	82,687	86,822	91,163	95,721	97,636	99,588

Izvor podataka: Agencija za obnovu osječke Turđe, veljača 2014.

4.1.4.2. Ponuditelji usluga

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore u Tvrđi je registrirano 25 tvrtki, a po djelatnostima je najviše registriranih poduzeća za trgovinu i ugostiteljstvo.

TABLICA 7: POSLOVNI SUBJEKTI REGISTRIRANI U TVRĐI

	UGOSTITELJSTVO I TRGOVINA	INFORMATIČKA DJELATNOST	OGLAŠAVANJE, TISAK	INŽENJERING I GEODETSKE USLUGE	OSOBNE USLUGE
Franje Kuhača	9	1	2	1	2
Franje Markovića	1				
Franjevačka	2				
Kamila Firingera	1		1		
Tadije Smičiklase	1		1		
Trg Jurja Križanića	2				
Trg Vatroslava Lisinskog	1				
UKUPNO	16	2	3	2	2

Izvor podataka: Hrvatska gospodarska komora, Baza podataka, Registar poslovnih subjekata, www.hgk.hr

U Tvrđi je jedan hotel i jedan hostel, dok je u Osijeku i njegovoj bližoj okolini još dvadesetak smještajnih objekata.⁵

TABLICA 8: SMJEŠTAJNI KAPACITETI U TVRĐI

PONUDITELJ	KAPACITET (BROJ SOBA)	PROCJENA KVALITETE
Hotel Maksimilian	8	33 Reviews
Hostel Tufna	20	8 Reviews

Izvor podataka: Booking.com i tripadvisor.com⁶

Prepoznat je interes za gradnju novih smještajnih kapaciteta, još jednog hostela s kapacitetom od oko 150 kreveta i još jednog manjeg hotela više kvalitete s 10 soba, odnosno do 25 kreveta. Također, postoji interes za izgradnju dvaju dodatnih manjih hostela s ukupno 50 kreveta.

SLIKA 4: TURISTIČKA KARTA OSJEČKE TVRDE

Izvor: Lončarić-Planić d.o.o., Krovni (master)plan za obnovu osječke Tvrđe (radni materijal), srpanj 2014.

LEGENDA

- 1. Rektorat sveučilišta,
- 2. Franjevački samostan
- 3. Galerija Waldinger
- 4. crkva sv. Antuna
- 5. Muzej Slavonije „Glavna straža“
- 6. Poljoprivredno tehnički fakultet
- 7. Muzej Slavonije
- 8. Austro-Ugarska oružarnica
- 9. Trg J. Križanića
- 10. crkva sv. Mihaela
- 11. Tvrđa Passage.

5 <http://www.booking.com/city/hr/osijek.hr.html>

6 <http://www.tripadvisor.com>

IZAZOVI I PREPORUKE – EKONOMSKI ASPEKT

Ključni izazovi u Tvrđi odnose se upravo na slab razvoj i investiranje u ekonomske, odnosno prvenstveno turističke potencijale Tvrđe koji su nedovoljno iskorišteni. Tvrđa do sada nije bila prepoznata kao potencijalni kulturno-turistički centar, kako u okruženju grada Osijeka i Osječko-baranjske županije tako i šireg područja Slavonije, odnosno Kontinentalne Hrvatske. Jedan od najvećih izazova predstavlja nedostatak kvalitetnih kulturno-turističkih sadržaja i proizvoda koji bi privukli posjetitelje kao i nedostatak smještajnih kapaciteta koji bi posjetitelje zadržali u okviru Tvrđe na više dana. Zanimanje za investiranje u butique-hotele i hostele postoji te ga treba podržati kako kroz poticaje za male i srednje poduzetnike tako i kroz pronalaženje zadovoljavajućih konzervatorskih rješenja koja bi bila prihvatljiva kako za poduzetnike/investitore tako i za konzervatore.

Jedan je od izazova i nedostatak regionalnog receptivnog centra (DMO-a), koji bi postojeću, ali i novu, ponudu osmišljavao na adekvatan način te nudio nove pakete i proizvode na tržištu, stvarajući time prepoznatljivost Tvrđe kao turističkog središta Kontinentalne Hrvatske. Budući da Tvrđu posjeti velik broj jednodnevnih posjetitelja, jedan je od izazova i uspostavljanje evidencije stvarnog broja posjetitelja te preusmjeravanje na Vodenu vrata kao glavni ulaz u Tvrđu.

Prema anketi građana koja je provedena u listopadu 2014. godine (prilog XX), kao i na radionicama koje su održane u okviru izrade Strateškog i akcijskog plana, ipak većina građana vidi Tvrđu kao središte kulturnog turizma, obrazovanja, poslovanja i javne administracije – dakle kao multifunkcionalno središte, ali s naglaskom na kulturu i turizam kao primarnim djelatnostima.

Radi realizacije glavnih strateških ciljeva i rješavanja gore navedenih izazova, Grad Osijek i AOOT pripremaju nove investicije, detaljno navedene u akcijskom planu, a koje će biti usmjerene upravo u pravcu razvoja turističke i komunalne infrastrukture Tvrđe, ali i drugih investicija namijenjenih unapređenju turističkih sadržaja i privlačenju većeg broja turista. Ti projekti i investicije ukazuju na jačanje interesa kako javnih tijela tako i korisnika Tvrđe za njezinom gospodarskom i društvenom regeneracijom i profiliranjem u pravcu izgradnje zelene ekonomije povezane s turizmom i kulturno-povijesnom tradicijom grada.

Dodatno je potrebno razvijati poduzetništvo u okviru Tvrđe kroz poticaje i edukaciju za male i srednje poduzetnike, ugostitelje i obrtnike, promicanje i podršku socijalnog poduzetništva i društvenih inovacija, tradicionalnih obrta i dr.

4.1.5. Socio-kulturno nasljeđe

Dugu i burnu povijest područja na kojem je smještena Osječko-baranjska županija obilježava bogata materijalna i nematerijalna kulturno-povijesna baština, i to ne samo ona pohranjena u muzejima, galerijama, knjižnicama i srodnim ustanovama. Ona se prije svega izražava u graditeljskoj baštini u okviru koje se uz sakralne objekte (osobito katedralu u Đakovu i konkatedralu u Osijeku), izdvajaju plemićki dvorci i kurije (u Valpovu, Našicama, Donjem Miholjcu, Osijeku) te urbana cjelina osječke Tvrđe. Osim samog prostora Tvrđe treba također istaknuti da je prostor lijeve obale Tvrđe, Kronenwerk-Krunská utvrda Barutana, prostor namijenjen alternativnom kazalištu i drugim kulturnim događanjima kao što su Performance Art festival, programi suvremenog plesa, književne i sociološke panel-diskusije.

4.1.5.1. Kulturno-muzejske i obrazovne institucije u Tvrđi

Na području Osječko-baranjske županije djeluju brojne kulturne i muzejske ustanove (muzeji, galerije, kazališta, knjižnice i dr.) koje kroz svoju djelatnost čuvaju, njeguju i predstavljaju bogatu lokalnu, ali i nacionalnu te europsku arheološku, povijesnu i kulturnu baštinu ovog područja.

U samoj osječkoj Tvrđi smještene su sljedeće kulturne institucije:

Muzej Slavonije osnovan je 1877. godine kao Muzej slobodnog i kraljevskog grada Osijeka. Raznovrsnost i bogatstvo građe, kontinuirano prikupljane gotovo sto trideset godina, dovelo je Muzej do nacionalne razine te statusa najvećeg muzeja općeg tipa u Hrvatskoj. Muzej ima gotovo 400000 registriranih predmeta raspoređenih u 100-injak zbirki i devet odjela: Prirodoslovni, Arheološki, (s Prapovijesnim, Antičkim, te Odjelom seobe naroda i srednjeg vijeka), Numizmatički, Povijesni, Odjel umjetničkog obrta, Etnografski, Tehnički, Odjel muzealnih tiskopisa te Hemeroteku, uz preparatorske radionice i upravno-administrativnu službu djeluju danas na tri lokacije u osječkoj Tvrđi – Trgu Sv. Trojstva 5 i 6, Trgu V. Lisinskog te u Bösendorferovoj ulici 2.

Kao jedan od najstarijih muzeja u Hrvatskoj odigrao je ključnu ulogu u prikupljanju i zaštiti kulturne baštine grada Osijeka i gotovo cijele regije Slavonije i Baranje. Kao najstarija kulturna institucija u gradu Osijeku Muzej nastoji postati i ostati kulturno ishodište Osijeka i Slavonije koji će nacionalnu baštinu dostoјno sačuvati i predstavljati i izvan granica naše domovine.

SLIKA 5: MUZEJ SLAVONIJE

„**Gradske galerije Osijek**“ nova su ustanova u kulturi koju je Grad Osijek osnovao 2005. godine. Programska djelatnost Gradske galerije Osijek počela je u ožujku 2007. izložbenim programom te u lipnju 2007. kazališnim programom. Taj novi kulturni centar u gradu Osijeku, u arhitektonsko-urbanističkom kompleksu povijesne Tvrđe, obuhvaća dva izložbena prostora – Galeriju Waldinger i Galeriju Kazamat – zatim Barutanu, prostor namijenjen scenskim izvedbama te od ove godine prostor budućeg art-kina smješten u sjevernom bedemu Tvrđe. Kroz te prostore Gradske galerije Osijek razvijaju dva sukladna područja djelovanja – izložbeno-galerijski i filmsko-scenski.

Svojim se programskim aktivnostima Gradske galerije Osijek počinju afirmirati prema suvremenim modelima i strategijama institucionalne prezentacije likovne umjetnosti i filma te produkcije kazališnih projekata. Razvijaju se u trenutno jedini lokalni kulturni centar koji aktivno promovira progresivna i inovativna ostvarenja suvremene umjetnosti te kazališnog i filmskog izričaja domaćih i međunarodnih autora⁷. program izlaganja samostalnih izložaba umjetnika u prostorima Gradske galerije Osijek za 2014. godinu obuhvaća sljedeće autore: Simon Bogojević Narath (siječanj 2014.), Jelena Blagović (veljača 2014.), Mejra Mujičić (ožujak 2014.), Zlatko Keser (travanj 2014.), Lala Raščić (svibanj 2014.), Davor Sanvincenti (lipanj 2014.), Ratko Žaja (srpanj 2014. u sklopu OLUJK-a 2014.), Đorđe Jandrić (listopad 2014.), Alen Florićić (studeni 2014.), Slavko Kopač (prosinac 2014.); „Inicijacija“, diplomska izložba studenata/studentica Likovne akademije u Osijeku (prosinac 2014.).

- **Galerija Waldinger** je izložbeni prostor smješten na adresi Fakultetska 7, Tvrđa.
- **Galerija Kazamat** je izložbeni prostor smješten na adresi Jagićeva 2, Tvrđa, a njime se koristi Hrvatsko društvo likovnih umjetnika Osijek. Izložbeni program Galerije Kazamat za 2014. godinu jest: Bure baruta (tri samostalne izložbe – Jelena Oroz, Matej Knežević, Robert Fišer); Inkorektno (samostalna izložba Tihomira Matijevića i Dražena Budimira); Novo lice grafike (grupna izložba); 100 pokušaja (samostalna izložba Tomislava Pavelića); 3KO (samostalna izložba Davora Konjikušića, Nevena Petrovića i Petre Mrše); ZERO (samostalna izložba Vedrana Perkova); Stilske vježbe iz dekorativnog života (samostalna izložba Domagoja Sušca); Istočni grijeh (grupna izložba); Ljubav prema subverziji (grupna izložba); Svježa kao paradajz (suvremena makedonska umjetnost).

Hrvatsko društvo likovnih umjetnika Osijek središnja je i matična udruga likovnih stvaratelja grada Osijeka i istočne Hrvatske, smještena na adresi Svodovi bb u Tvrđi. Program su i zadaci Udruge raznovrsni. S jedne strane aktivni je sudionik u organiziranju javnih manifestacija poput izložbi, performansa, likovnih radionica, sudjeluje u javnim natječajima i izdavanju radova u tiskanim izdanjima. Osim toga kao sindikalna udruga pronalazi uvjete za djelovanje umjetnika, poput pokretanja postupaka za dodjelu umjetničkih ateljea, postupcima i uvjetima za priznavanje prava samostalnih umjetnika i sl.⁸

⁷ <http://www.osijek.hr/index.php/cro/Kultura/Muzeji-i-galerije/Gradske-galerije-Osijek> preuzeto: 2/12/2014

⁸ <http://www.ufc.com.hr/o-festivalu/> preuzeto: 2/12/2014

Državni arhiv u Osijeku osnovan je 1947. godine, prvo kao ispostava Državnog arhiva u Zagrebu, a od 1956. samostalno je arhivska ustanova. Arhiv čuva arhivsko gradivo nastalo pretežito na području istočne Hrvatske od kraja 17. st. U Arhivu je pohranjeno 1662 arhivska fonda i zbirki. Teritorijalna nadležnost Arhiva sve do 2009. godine protezala se na području triju županija: Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske i Virovitičko-podravske. Od 2009. godine teritorijalna nadležnost Državnog arhiva u Osijeku obuhvaća samo područje Osječko-baranjske županije.

U Tvrđi su od obrazovnih institucija smješteni Rektorat sveučilišta (Trg Sv. Trojstva 3), Prehrambeno-tehnološki fakultet (Franje Kuhača 20) te Odjel za kulturologiju (Trg Sv. Trojstva 3), koji čine sastavne dijelove Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera. Naime 1975. godine osnovan je Pravni fakultet u Osijeku, 1976. godine Prehrambeno-tehnološki fakultet, a 1977. Pedagoški fakultet, 1979. godine osnovan je Strojarski fakultet u Slavonskom Brodu kao i Studij medicine u Osijeku, koji je 1998. prerastao u Medicinski fakultet u Osijeku. Godine 1982. osnovan je Fakultet građevinskih znanosti, 1990. Studij elektrotehnike prerastao je u Elektrotehnički fakultet, a iste 1990. godine Sveučilišna skupština donosi Odluku o unošenju imena Josipa Jurja Strossmayera u naziv Sveučilišta i tako najmlađe hrvatsko sveučilište nosi ime iznimno važne osobe za hrvatsku i europsku kulturu.

Od značajnih institucija u Tvrđi još postoje (slika 3):

1. Rektorat sveučilišta
2. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel
3. Restauratorska radionica Hrvatskog restauratorskog zavoda
4. Ekonomski škola Osijek
5. Gimnazija II
6. Gimnazija III
7. Gradska uprava Osijek
8. Gradske galerije Osijek
9. Glazbena škola Franje Kuhača
10. Centar za profesionalnu rehabilitaciju
11. Zajednica tehničke kulture Osječko-baranjske županije
12. Fotoklub Osijek i dr.

SLIKA 6: INSTITUCIJE U TVRĐI

Izvor informacija: Google Earth i Google map

IZAZOVI I PREPORUKE – SOCIO-KULTURNO NASLJEĐE

Tvrđa ima izuzetno bogato socio-kulturno nasljeđe koje kao i na području Osječko-baranjske županije obilježava izuzetna materijalna i nematerijalna kulturno-povijesna baština, i to ne samo ona pohranjena u muzejima, galerijama, knjižnicama i srodnim ustanovama već i graditeljska baština i sakralni objekti. Tu naravno ulazi i cjelokupna urbana cjelina osječke Tvrđe koja osim samog prostora Tvrđe obuhvaća i prostor lijeve obale Tvrđe, Krunku utrudu Kronenwerk Barutanu – prostor namijenjen alternativnom kazalištu i drugim kulturnim događanjima i slično. Izazov pred kojim se Tvrđa nalazi usmjeren je ne smo na valorizaciju i zaštitu svoje bogate materijalne, nematerijalne i prvenstveno graditeljske baštine već i na utvrđivanje namjene u pojedinim kulturno-povijesnim lokalitetima koji trenutno stoje zapušteni ili nemaju utvrđenu namjenu. Cilj je ovog strateškog, ali prije svega i akcijskog, plana utvrditi i mapirati lokalitete na području Tvrđe s ciljem postupnog rješavanja vlasničko-pravnih odnosa, ali i definiranja namjene za pojedine zapuštene lokalitete. Pojedini prioritetni projekti već su započeti, a odnose se na daljnju nadogradnju i razvoj značajnih kulturno-povijesnih institucija kao što je Muzej Slavonije i Državni arhiv.

Jedan od velikih izazova za kulturne institucije, odnosno kulturne djelatnike također je i nedostatak odgovarajućih kadrova u pojedinim područjima, kao što je razvoj i izrada kulturno-turističkih proizvoda, marketing, priprema projekata za EU-fondove te kulturni menadžment i kulturno poduzetništvo. U sljedećem periodu preporuka je osigurati adekvatnu podršku za razvoj ljudskih resursa kroz uključivanje stručnjaka i drugih organizacija koje djeluju na području Tvrđe ili Grada Osijeka i Osječko-baranjske županije kao što su Razvojna agencija, udruge koje imaju određeno znanje i uještine kao i Sveučilište s pojedinim specijaliziranim odjelima (kulurologija, menadžment, marketing, poduzetništvo i dr.).

4.1.5.2. Kulturne manifestacije u Osijeku i Tvrđi

U Osječko-baranjskoj županiji održavaju se i brojne manifestacije i memorijali koji imaju dugogodišnju tradiciju održavanja i značajni su za ravnomerni kulturni razvoj cijele županije. Pojedine manifestacije i memorijali svojim su značajem prešli okvire Hrvatske te imaju i međunarodni karakter, od kojih su značajniji:

- Festival hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku
- Međunarodno natjecanje mladih pijanista – EPTA
- Memorijal Darko Lukić
- Memorijal Franjo Krežma
- Osječko ljeto kulture te
- Đakovački vezovi.

KULTURNE MANIFESTACIJE KOJE VEŽEMO ISKLJUČIVO UZ PROSTOR ORGANIZACIJE I IZVOĐENJA U TVRĐI:

Osječko ljeto kulture (OLJK)

Osječko ljeto kulture (OLJK) najveći je kulturni događaj u istočnoj Hrvatskoj koji od 2001. godine svojim građanima nudi kvalitetne kulturne programe tijekom ljeta s ciljem oživljavanja grada, posebice njegove barokne jezgre Tvrđe. OLJK je pokrenulo tadašnje Gradsko poglavarstvo Grada Osijeka kao sastavni dio plana revitalizacije stare gradske jezgre Tvrđe. Toj manifestaciji prethodila su Ljeta u Tvrđi, zametak današnjeg OLJK-a. Kulturna manifestacija Osječko ljeto kulture održava se u lipnju i srpnju, dva tjedna u organizaciji Dječjeg kazališta Branka Mihaljevića i HNK u Osijeku, a uz potporu Odsjeka za kulturu Grada Osijeka. Na njemu sudjeluju osječke ustanove i udruge u kulturi, pojedinačni umjetnici i brojni gostujući izvođači. Cilj je te manifestacije zadovoljenje kulturnih potreba Osječana, građana cijele istočne Hrvatske i turista. Namjera je organizatora i sudionika da tim događanjem Osijek postane prepoznatljiv na kulturnom i festivalskom zemljovidu Hrvatske. Dugoročni je cilj da OLJK kao festival postane i dio srednjoeuropske kulturno-turističke ponude. Na Osječkom ljetu kulture ostvari se 40-ak dramskih, glazbenih, plesnih, likovnih, književnih i filmskih programa visoke kulturne razine, koje prati oko **11000 gledatelja**.

UFO – Urban fest Osijek

UFO je ime osječkog festivala urbane glazbe koji već šest godina zaredom okuplja mlade neafirmirane glazbenike, a kao gosti festivala nastupaju njihovi afirmirani kolege. U četiri dana trajanja festivala sredinom lipnja osječka publika i svi osječki dragi gosti imaju priliku uživati u pop-rock, metal, rap, hip-hop zvucima i zvucima elektroničke glazbe koje samo za njih proizvodi oko 35 izvođača iz Hrvatske i Europe. "U okružju starih gradskih zidina negdašnje srednjovjekovne utvrde koja je branila Essek i vrata Europe; gdje su nepoznati vojnici stjecali slavu i pozornost Beča odoljevajući napadima onovremenih osvajača, smještene su pozornice i upaljeni reflektori koji čekaju dolazak nekih novih osvajača, naoružanih snažnim adrenalinom mladosti i glazbe.⁹ UFO se tradicionalno održava u dvorištu Kluba Vega u Tvrđi.

EPTA – Europska udruga klavirske pedagogije

Od 1999. godine Glazbena škola Franje Kuhača bila je organizator i domaćin I. EPTA-inog međunarodnog natjecanja mlađih pijanista. European Piano Teachers Association – Europska udruga klavirske pedagogije (EPTA) – okuplja svoje članove u 37 zemalja Europe, a jedna je od njih i Republika Hrvatska. Međunarodni projekti u organizaciji hrvatske EPTE održavaju se pod visokim pokroviteljstvom UNESCO-a. Uz pokroviteljstvo Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske manifestaciju su kao supokrovitelji omogućili i pomogli Grad Osijek i Osječko-baranjsku županiju.

Međunarodni salon digitalne fotografije

U okviru međunarodne suradnje Fotokluba Osijek i Mecseki Fotokluba Pečuh organizira se svjetska izložba Hrvatski međunarodni salon digitalne fotografije Osijek, koji se već sedam puta održao u Galeriji Kazamat.

Jazz Spring Festival

Jazz-band „Argus“ održao je već 5 tih festivala, koji se sastoje od niza koncerata s ciljem kulturnog i edukativnog promicanja jazz-glazbe. U organizaciji Udruge Argus i pod pokroviteljstvom Grada Osijeka u ožujku ili travnju u Old bridge pubu u Osijeku održava se Spring jazz-festival Osijek, koji od 2009. ima i međunarodno obilježje (2009. – gosti iz Pečuha, 2010. – gosti iz Vojvodine).

Međunarodni jazz and blues festival Osijek

Međunarodni jazz festival u Osijeku se održava od 2005. godine u organizaciji Hrvatske udruge za znanost, umjetnost i kulturu. U vrijeme održavanja festivala Osijek ugošćuje najveće svjetske jazz- glazbenike. Jedan je od pokrovitelja festivala Grad Osijek.

Prema podacima s mrežnih stranica različitih izvora oglašavanja i/ili obavlješćivanja događanje se odvijalo 2009. u hotelu Central, 2010./2011. u hotelu Osijek. **Međunarodni jazz i blues festival** održao se 2014. godine na Trgu Svetog Trojstva u Tvrđi.¹⁰ Napominjemo kako je pretraživanje i informiranje o događanju otežano, nepregledno i nije homogeno s obrzirom na nepostojanje univerzalne baze podataka o višegodišnje ponavljanom i međunarodnom događanju na kojem sudjeluju svjetski poznata glazbena imena.

Sajam antikviteta

Sajam antikviteta održava se tijekom cijele godine svake prve subote u mjesecu na Trgu Sv. Trojstva u Tvrđi. Sajam se održava u organizaciji Glasa Slavonije d.d., uz suorganizaciju Turističke zajednice grada Osijeka i pod pokroviteljstvom Grada Osijeka.¹¹

KULTURNE MANIFESTACIJE NA PODRUČJU GRADA OSIJEKA S POTENCIJALOM/MOGUĆNOSTI IZVOĐENJA DIJELA PROGRAMA NA PROSTORIMA TVRĐE:

Krležini dani

"Krležini dani su kazališno-teatraloška manifestacija koja se održava od 1987.g. kada je postavljen monumentalni spomenik Miroslava Krleže, rad akademske kiparice Marije Ujević. No tek se od 1990.g. ostvaruju Krležini

⁹ <http://www.ufocom.hr/o-festivalu/> preuzeto: 2/12/2014

¹⁰ http://www.croatianworldcalendar.com/index.php?option=com_events&task=view_detail&agid=2215&year=2014&-month=7&day=6&Itemid=26 preuzeto 01/12/2014

¹¹ http://osijek-culture.eu/hr_HR/manifestacije/sajam-antikviteta preuzeto 1/12/2014

dani kao kazališna smotra i znanstveno savjetovanje s tematikom iz hrvatske dramske književnosti i kazališta. Od 1990.g. Krležini se dani održavaju svake godine početkom prosinca. Organizatori su Krležinih dana: Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku, Odsjek za teatrolologiju Zavoda za književnost i teatrologiju HAZU, Odsjek za povijest hrvatskog kazališta i glazbe HAZU iz Zagreba te Filozofski fakultet iz Osijeka. Jedan je od trajnih pokrovitelja ove manifestacije Grad Osijek.¹²

SLUK

“SLUK je smotra recentnog lutkarskog stvaralaštva, koje u nas redovito organizira domaćin, Dječje kazalište Branka Mihaljevića u Osijeku pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Grada Osijeka. Nacionalni lutkarski festival SLUK nastao je iz ideje da se hrvatskim profesionalnim lutkarskim kazalištima pruži prilika da na jednome mjestu pokažu svoja najbolja ostvarenja te da ansambl razmijene iskustva u organiziranim razgovorima i neobveznom druženju. U pratećim programima SLUK-a održavaju se izložbe, teorijske diskusije, okrugli stolovi, a izlaze i prigodne festivalske tiskovine.¹³

SLUK se u gradu Osijeku održao 2009./2013., a najavljen je i za 2015. godinu, dok se u Zadru manifestacija održala 2011. godine. Organizatori su SLUKA prostore Gradske galerije Waldinger, smještene u Tvrđi, koristili jednom, 2013. godine, predstavljanjem izložbe “Slukovnica I – oteto zaboravu¹⁴ uoči otvorenja 24. susreta SLUK-a.

Međunarodni festival hrvatske tamburaške glazbe

U Osijeku se u svibnju svake godine održava Festival hrvatske tamburaške glazbe, a ove će godine to biti već 37. festival. Na festivalu svake godine sudjeluje oko 30 tamburaških orkestara, zborova i malih sastava iz svih dijelova RH te Slovenije, Austrije i Srbije. Koncerti se održavaju u Osijeku, Vukovaru, Belišću, Donjem Miholjcu, Našicama, Feričancima, Duboševici, Starom Petrovom Selu, Vinkovcima (na području triju slavonskih županija) te u Somboru u Srbiji, u Pečuhu u Mađarskoj i Parndorf u Austriji. Jedan je od trajnih pokrovitelja te manifestacije Grad Osijek.

Prema podacima s mrežnih stranica¹⁵ Hrvatskog tamburaškog saveza u Osijeku zaključujemo kako se 37. međunarodni festival hrvatske tamburaške glazbe 2014. godine nije održavao na području Tvrđe iako je na njemu sudjelovalo Slavonsko tamburaško društvo Pajo Kolarić, sa stalnim boravištem na adresi Trga Vatroslava Lisinskog b.b. u Tvrđi, već se program Festivala odvijao u HNK Osijek i Dječjem kazalištu Branka Mihaljevića u Osijeku.

Međunarodni festival kazališnih akademija Dioniz

Umjetnička akademija u Osijeku (UAOS), na čelu s dekanicom prof. dr. sc. Helenom Sablić Tomić te Katedra za glumu i lutkarstvo, pod vodstvom Roberta Raponje, organiziraju međunarodni festival pod nazivom Dionizijev festival od 2008. godine.

Pretraživanjem interentske tražilice pronađeni su podaci o Festivalu održanom 2011., 2012., 2013. i 2014. godine, od kojih je dio programa iz 2011. godine održan na Trgu Svetog Trojstva, a iz 2014. u Muzeju Slavonije u prostoru Glavne straže.

OSTALE MANIFESTACIJE UMJETNIČKE AKADEMIJE U OSIJEKU OD ZNAČAJA ZA GRAD OSIJEK

Od kazališno-scenskih manifestacija izdvajamo još Lutkokaz – međunarodnu reviju lutkarstava. Od glazbenih manifestacija ističemo GLAZ-B-OS i Međunarodno pjevačko natjecanje Lav Mirski, a od likovnih Umjetničku koloniju Jarčevac. Istaknuli bismo i jednu novu inicijativu pod nazivom 2014. godina Julija Knifera. Vijeće Umjetničke akademije u Osijeku donijelo je odluku da se godina 2014. proglaši godinom Julija Knifera (Osijek, 23. travnja 1924. – Pariz, 7. prosinca 2004.) povodom devedesete obljetnice rođenja i desete obljetnice njegove smrti. U obilježavanju Kniferove godine sudjelovat će sva tri odsjeka Umjetničke akademije u suradnji s HDLU-om, Akademijom likovnih umjetnosti u Zagrebu i veleposlanstvom Republike Francuske u Hrvatskoj. Upriličit će se niz umjetničkih zbivanja na temu meandra, npr. prikladno obilježavanje rodne kuće Julija Knifera u Vuko-

¹² http://osijek-culture.eu/hr_HR/manifestacije/krlezini-dani preuzeto: 01/12/2014

¹³ http://osijek-culture.eu/hr_HR/manifestacije/sluk preuzeto: 01/12/2014

¹⁴ <http://www.djecje-kazaliste.hr/manifestacije/sluk/24-susret/program/> preuzeto: 1/12/2014

¹⁵ <http://www.htso.hr/> preuzeto: 1/12/2014

varskoj ulici, iniciranje naziva ulice Julija Knifera, uvođenje motiva meandra u gradske prostore, osobito na promenadi uz Dravu. Međunarodna noć muzeja manifestacija je koja se odvija s ciljem popularizacije muzeja, a u Osijeku se organizira od 2007. godine. Muzej Slavonije, smješten u Tvrđi, na taj dan svoja vrata otvara mnogobrojnoj publici.

Na području Osječko-baranjske županije izuzetno je razvijen i kulturno-umjetnički amaterizam, osobito u području njegovanja folklorne baštine. Gotovo svako mjesto ima svoje kulturno-umjetničko društvo koje njeguje plesove i običaje svog kraja te tako čuvaja i bogato nasljeđe, običaje i tradiciju cijele županije i Hrvatske. Dio amaterskih umjetničkih ansambala glazbene kulture ima europsku glazbenu reputaciju. Ovdje možemo navesti sljedeće:

- **Hrvatsko pjevačko društvo „Lipa“;** Tradicionalni Godišnji koncert (lipanj 2014.) i Božićni koncert u crkvi sv. Mihaela (prosinac 2014.)
- Slavonsko tamburaško društvo "Pajo Kolarić", sa stalnom adresom Trg Vatroslava Lisinskog bb u Tvrđi; danas Društvo djeluje kroz tamburaški orkestar "Paje Kolarića", mješoviti pjevački zbor (folklorni izričaj) i četverogodišnju školu tambure. Kroz svoj dugogodišnji rad Društvo je širilo kulturu sviranja tambure i njegovanja narodne baštine u Hrvatskoj, Europi, Kanadi i SAD-u.
- **Udruga „Mir i dobro“;** Organizator baroknog koncertnog ciklusa u franjevačkoj crkvi Uzvišenja Svetog Križa
- **Glazbena mladež u Osijeku** – memorijali Franje Krežme i Darka Lukića; XXIII. memorijal „Franjo Krežma“ – međunarodni susret mladih gudača; 7. do 9. studenoga 2014.
- **Umjetnička akademija** u Osijeku i Odjel za kulturologiju; Završna izložba studenata
- **Klub Miniteatar;** Organizacija rock- i pop-glazbenih večeri
- **Udruga „Gloria Maris“** koja u prostoru pokraj Vodenih vrata izlaže jednu od najbrojnijih kolekcija vodenog svijeta. Po broju primjeraka izložba je najveća u Hrvatskoj i srednjoj Europi, a po rijetkosti eksponata među rijetkim u svijetu. Uvrštena je u Registar muzeja RH kao „Stalna izložba vodenog svijeta.“

Treba naglasiti i glavna događanja, naročito dva koja su temelj daljnje nadgradnje kulturnih događanja u Tvrđi:

- **Pannonian challenge;** Pannonian challenge je najraširenije tradicionalno natjecanje u ekstremnim sportovima u regiji. Održava se u Osijeku krajem kolovoza, a kroz svoje djelovanje profiliralo se kao vodeća manifestacija za ljubitelje ekstremnih sportova i supkulture mladih. Dokaz je tomu međunarodni karakter i sudjelovanje vrhunskih natjecatelja i izvođača iz cijelog svijeta te velika posjećenost.
- **„Zemlja bez granica“** je međunarodni, kulturni i pedagoški projekt koji je Breza pokrenula 2004. godine s ciljem promicanja kreativnosti i stvaralaštva djece i mladih i uključivanja djece s posebnim potrebama. Ta međunarodna manifestacija održava se tradicionalno krajem kolovoza i početkom rujna svake godine u Osijeku, a 2010. godine prvi je put održana i u Zadru.¹⁶ Cilj je projekta neformalno učenje kreativnih i umjetničkih stvaralačkih vještina kojima se potiče međunarodna interkulturna suradnja, umrežavanje institucija i udruga u lokalnoj zajednici i šire, a sve u svrhu prevencije neprihvatljivoga ponašanja djece i mladih, promocije kreativnosti i originalnosti u pedagoškom radu te kulture u cjelini. Poseban je naglasak stavljen na uključivanje djece i osoba s poteškoćama i onih koji ne žive u svojoj obitelji.

Zemlja bez granica u gradu Osijeku održavala se devet godina uz potporu Grada Osijeka, pokroviteljstvo Predsjednika RH, Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstva kulture, veleposlanstava i brojnih sponzora, i to krajem kolovoza pod različitim manifestacijskim nazivima: 2004. Na mostu; 2005. Ja mogu; 2006. Svijetlit' u mraku; 2007. Letjeti; 2008. Kao oblak; 2009. Sanjam; 2010. Čudesne ulice i 2010. Grad beskrajnih ljudi (održana u Zadru); 2011. ...; 2012. Mjesto za mene; 2014. Nevidljive ptice.

Tijekom devet festivalskih godina sudjelovalo je 23 zemlje iz Europe i svijeta, 279 umjetnika, 523 pedagoška dje-latnika, 903 volontera te 16000 djece i mladih, a održano je 302 radionice. Cijelo događanje nije natjecateljskog tipa, već nastoji ohrabriti svako dijete i mladog čovjeka za učenje novih vještina. Festival osmišljavaju umjetnici, pedagoški djelatnici, vođeni idejama djece iz područja glazbe, plesa, slikarstva, multimedije, kazališta,

¹⁶ http://www.breza.hr/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=122&Itemid=247&lang=hr preuzeto 2/12/2014

kiparstva, odjevnog dizajna, zanatskih vještina i sl. Za vrijeme festivala stari dio grada – Tvrđa (parkovi, ulice, trgovi) – pretvara se u svijet mašte gdje tisuće djece i mlađih radi interaktivno na zadanoj temi. Svaku večer i tijekom dana u gradu se odvijaju različiti performansi, izvedbe koje su kreativna neočekivana intervencija na javnim površinama i u prostorima gdje se okuplja velik broj ljudi, a inače nije ustaljena praksa.

IZAZOVI I PREPORUKE – KULTURNE I KULTURNO-TURISTIČKE MANIFESTACIJE

U Osječko-baranjskoj županiji, a samim time i na području Tvrđe, održavaju se brojne manifestacije koje imaju dugogodišnju tradiciju održavanja i značajne su za ravnomerni kulturni razvoj cijele županije. Samo u 2014. godini u Tvrđi je organizirano 40-ak većih događaja. Neki od njih imaju velik utjecaj na razvoj Tvrđe, a to su sị-gurno oni koji privuku najviše posjetitelja. Među njima je potrebno posebno naznačiti Osječko ljeto kulture 2014., događaj koji privuče oko 20000 posjetitelja, ali i druga glavna događanja kao što su Pannonian Challenge i Zemlja bez granica, koji kao manifestacije i već definirani kulturni proizvodi imaju potencijal za daljnju nadgradnju u izuzetno značajna međunarodna događanja.

Bez obzira na veliki broj manifestacija od kojih neka, kao što smo naveli, imaju međunarodni karakter, treba naglasiti da je većina događanja lokaliziranog i sezonskog karaktera, dakle prije svega se događaju u ljetnim i ranojesenim mjesecima. Ukoliko se Tvrđa želi razviti kao glavno kulturno-turističko središte, potrebno je unaprijediti ponudu u izvansezonskim mjesecima te nadalje nadograđivati europski i svjetski karakter projekata s ciljem razvoja publike i privlačenja turista iz Europe i cijelog svijeta.

4.1.5.3. Organizacije civilnog društva

Na području županije registrirane su 3134 udruge, a prema zadnjem popisu Registra udruga. Prema podacima Registra udruga Republike Hrvatske¹⁷ u Osijeku je registrirano 300 udruga raznih oblika i vrsta, dok za Tvrđu taj podatak nije dostupan.

Zajednica tehničke kulture Osječko-baranjske županije smještena je u Tvrđi na adresi Trg Jurja Križanića 1, a osnovana je 1994. godine s ciljem okupljanja udruge tehničke kulture u Osječko-baranjskoj županiji. "U Zajednicu je udruženo 69 udruga građana s područja tehničke kulture koje ukupno imaju preko 10000 članova. U ovom broju članova nalaze se samo punoljetne osobe, a djeca su samo evidentirana kao budući članovi udruga. U članstvu je velik broj inženjera i tehničara koji su u svojim udrugama, ali i u široj zajednici, jedan od najznačajnijih nositelja razvoja tehničke kulture na ovom području."¹⁸ "Zajednica tehničke kulture Grada Osijeka nastala je 17. ožujka 1994. godine udruživanjem udruga tehničke kulture s područja grada Osijeka. Zajednica tehničke kulture okuplja 30 udruga tehničke kulture koje su se odlukom o udruživanju udružile u Zajednicu."¹⁹

IZAZOVI I PREPORUKE – ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA

Civilni je sektor u gradu Osijeku i Osječko-baranjskoj županiji relativno aktivan, kako na lokalnoj tako i na nacionalnoj razini. Tu možemo spomenuti udruge kao što je SLAP, Zeleni Osijek, Organizacija građanskih inicijativa (OGI) i druge koji su i među pokretačima novih inicijativa u okviru socijalnog poduzetništva, ruralnog razvoja i održivog turizma.

Preporuka je usmjerena na daljnji razvoj organizacija civilnog društva, ali u kontekstu razvoja Tvrđe i povezivanja s drugim korisnicima Tvrđe, prije svega obrazovnim institucijama kao i mikro, malim i srednjim poduzetnicima i obrtnicima u smislu izgradnje integriranog pristupa razvojnim projektima koji donose održive i učinkovitije rezultate.

¹⁷ <http://www.appluprava.hr/RegistarUdruga/faces/WEB-INF/pages/searchResult.jsp>

¹⁸ http://www.tehnika-osijek.hr/opci_podaci.htm preuzeto: 2/12/2014

¹⁹ http://www.tehnika-osijek.hr/udruge_tehn_kult.htm preuzeto 2/12/2014

4.1.5.4. Vjerske zajednice

Multikulturalnost tog dijela Hrvatske potvrđuju i podaci o postojanju i djelovanju brojnih vjerskih zajednica kao što su Katolička Crkva, Srpska pravoslavna Crkva, Islamska zajednica, Evanđeoska pentekostna crkva Radosne vijesti, Evangelička Crkva, Kalvinska Crkva, Kršćanska adventistička Crkva, Kršćanska baptistička Crkva, Reformirana kršćanska Crkva, Židovska općina i druge.

5

Usuglašenost s EU, nacionalnim, regionalnim i lokalnim okvirima

5.1. Europski okvir i financiranje kroz EU-fondove

Strategija razvoja osječke Tvrđe usklađena je s Lisabonskom strategijom jer će provedba Strategije i Akcijskog plana doprinijeti mogućnosti zapošljavanja u sektorima povezanim s turizmom na temelju revitalizirane i razvojno orientirane kulturne baštine, čime lokalna zajednica postaje atraktivna za ulaganja i rad. Strategija je u skladu i s **Goeteborškom strategijom** jer će se pojedinim ključnim projektima aktivno pristupiti uređenju postojeće infrastrukture – prisutnog razvojnog kapitala. Ako okoliš promatramo u širem smislu, uključujući kulturnu i prirodnu baštinu, Strategija će značajno doprinijeti ostvarivanju ciljeva Goeteborške strategije, s obzirom na to da će renovirani i revitalizirani objekti kulturno-povijesne baštine pridonijeti održavanju tradicije, povijesti i kvalitete života u Osijeku.

Poslije finansijskog prijelaza države iz razdoblja 2007. – 2013. za Strategiju je jako bitno da se uklapa i u nacionalne odnosno EU-strategije nakon 2014. godine, pa se stoga i ta Strategija razvija za razdoblje od 2014. – 2020. godine. Krovnom europskom strategijom za pametan, održiv i uključiv rast, strategijom **Europa 2020**, nastoji se premostiti postojeća gospodarska kriza u Europi i poticati konkurentnost i zapošljavanje, stvarajući uvjete za dinamičan rast koji se temelji na znanju i inovacijama. Strategija doprinosi pametnom rastu jer izravno utječe na gospodarski rast temeljen na znanju. Također, doprinosi održivom rastu jer valorizira i čuva vrijedne kulturne resurse. Naposljetku, doprinosi uključivom rastu jer izravno i neizravno otvara nova radna mjesta, poboljšava uvjete za razvoj malog i srednjeg poduzetništva te novih ulaganja u očuvanje, promociju i prezentaciju kulturne i prirodne baštine i turizam kao i onih ulaganja koja čine turističku nadgradnju na području Osijeka i šire regije.

Strategija razvoja Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) 2012. – 2014.

U strategiji se navodi opći cilj 2. Razvoj županija i statističkih regija s Posebnim ciljem 2.1. Razvijena komunalna i socijalna infrastruktura, a koji navodi da postojanje kvalitetne komunalne i socijalne infrastrukture čini osnovnu pretpostavku razvoja svih segmenata društveno-gospodarskog razvoja, podizanja kvalitete života te jačanja konkurentnosti određene regije, što projekt obnove Tvrđe izravno povezuje s tim ciljem. Pod posebnim ciljem 2.2. Razvijena poslovna infrastruktura navodi se da je svrha razvoja poslovne infrastrukture poboljšanje poduzetničke klime i jačanje poduzetništva i zaposlenosti, što bi u konačnici trebalo doprinijeti ukupnom društveno-gospodarskom razvoju.

Urbana je obnova strateška smjernica Europske komisije te jedan od prioriteta EU-programa poput Integriranih teritorijalnih investicija (ITI) i Urbact III koji su upravo namijenjeni financiranju brownfield- investicija u koje ulaze i objekti/lokaliteti bivših riječkih industrijskih tvornica i lučkih skladišta. ITI je novi program za 2014. – 2020. koji je u potpunosti usmjeren na poticanje održivog urbanog razvoja u četiri najveća grada u Republici Hrvatskoj i nekolicini manjih gradova (iznad 50000 stanovnika). U okviru tog programa financiranje je osigurano iz Europskog fonda za regionalni razvoj, uz dopunjenu alokaciju drugih fondova.

Osnovna su načela održivog urbanog razvoja prema smjernicama EU-a:

- Poticanje konkurentnosti – prepoznavanje razvojnih potencijala i centara razvoja
- Teritorijalna kohezija – posebni pristupi područjima koja zaostaju u razvoju s ciljem ujednačenog regionalnog razvoja
- Integrirane aktivnosti – kroz pripremu integriranih strategija.
- Glavni su ciljevi održivog urbanog razvoja prema smjernicama EU-a:
  - Prepoznavanje specifičnih razvojnih potreba svakog prostora
  - Razvoj urbanih centara kao pokretača razvoja cijele države
  - Omogućavanje jednakih razvojnih prilika područjima koja zaostaju u razvoju te područjima s posebnim razvojnim potrebama.

Temelj za provedbu održivog urbanog razvoja upravo su strategije koje predviđaju integrirane mjere za suočavanje s ekonomskim, okolišnim, klimatskim, demografskim i socijalnim izazovima koji pograđaju urbana područja, istodobno uzimajući u obzir potrebu za promicanjem urbano-ruralnih veza.

Prema tom ključnom dokumentu projekte grada Osijeka moguće je vezati uz neke od sljedećih specifičnih ciljeva Europskih strukturnih i investicijskih fondova:

- **Prioritetna os 6: Zaštita okoliša i održivih resursa, Investicijski prioritet 6c, Specifični cilj 6c1:** Poboljšanje sustava zaštite i upravljanja kulturnom baštinom. Alokacija je za taj specifični cilj 128351269 EUR (sredstva za pripremu dokumentacije za Benčić osigurana su upravo iz tih sredstava).
- **Prioritetna os 6: Zaštita okoliša i održivih resursa, Investicijski prioritet, Specifični cilj 6e2:** Obnova brownfield-lokacija (bivša vojna i industrijska područja) unutar Programa integriranih teritorijalnih investicija. Budući da će taj program biti namijenjen manjem broju gradova na temelju prijava i konkurenциje među gradovima, izuzetno je bitno da se Grad Rijeka i ostali partneri na vrijeme pripreme i da počnu djelovati na integriran način kroz suradnju različitih odjela, a s ciljem povlačenja sredstava iz EU-a.
- **URBACT III** kao zanimljiv program Europske unije koji je namijenjen upravo obnovi gradova kroz tri mreže (planiranje, jačanje kapaciteta i prijenos znanja).

Partnerski sporazum spominje i Strategiju pametne specijalizacije u Republici Hrvatskoj (S3), koja će također biti okvir za razvoj kulturnih industrija kroz nekoliko prioritetsnih horizontalnih tema: ključne tehnologije koje potiču razvoj inovacija (engl. key enabling technologies, KET), informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT), inženjerstvo, turizam te kreativne i kulturne industrije.

5.2. Nacionalni okvir

Nacionalni strateški referentni okvir 2013. regulira cjelokupni okvir za korištenje instrumenata kohezijske politike Europske unije. Cilj mu je osigurati usklađenost pružene pomoći, kako s ciljevima i smjernicama Europske unije tako i s nacionalnim smjernicama i politikama. Nacionalni strateški referentni okvir određuje tri cilja: 1. Konkurentno gospodarstvo zasnovano na integraciji tržišta, institucionalnim reformama i održivom razvoju, 2. Poboljšanje okruženja za otvaranje radnih mjeseta i zapošljavanje, 3. Uravnotežen regionalni razvoj i poboljšanje uvjeta života. Ciljevi se realiziraju posredno i neposredno putem operativnih programa. Za taj je projekt značajan „**Operativni program regionalna konkurenčnost**“ čije aktivnosti pridonose ostvarenju svih triju strateških ciljeva.

Opći cilj Nacionalnog strateškog referentnog okvira, zajedno s njegovim strateškim ciljevima, određuje stratešku usmjerenosnost planiranih investicija, dok ih četiri tematska prioriteta Nacionalnog strateškog referentnog okvira vode prema konkretnijem smjeru. NSRO predviđa četiri tematska prioriteta od kojih je za predmetni projekt značajan tematski prioritet 3. Veća konkurentnost MSP-a i podrška gospodarstvu zasnovanom na znanju. Razvoj potencijala regija, uključujući poboljšanje njihove privlačnosti za ulagače i njihov gospodarski razvoj, temelj je za izgradnju i povećanje konkurentnog položaja na tržištu. Samo regije koje su dovoljno privlačne ulagačima i poduzetnicima mogu se dalje razvijati i očekivati da će pridonijeti općoj konkurentnosti zemlje. Međutim takve će regije postati privlačne ulagačima i poduzetnicima samo ako prije svega budu privlačne stacionnicima tih regija, obrazovanoj radnoj snazi.

Razvojni potencijal hrvatskih regija zasniva se uglavnom na ulaganjima u tzv. čvrstu infrastrukturu, ali i na aktivnostima u važnim segmentima gospodarskog i socijalnog razvoja poput poslovne infrastrukture, e-komunikacija, turizma i rekreativskih usluga. U svrhu razvoja potencijala (povećanja privlačnosti) hrvatskih regija i jačanja njihove konkurentnosti podrška regionalnom razvoju bit će usmjerena na korištenje vlastitih resursa (zemljopisnih, prirodnih, sirovina, ljudskih potencijala, tradicije, iskustva, ugleda itd.) i njihovih komparativnih prednosti. Konkretno, u području turizma aktivnosti za podizanje konkurentnosti moraju biti usmjerene na diversifikaciju usluga i proširenje turističke ponude s ciljem produljenja turističke sezone i razvoja manje razvijenih turističkih područja.

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011. – 2013. osnova je za podizanje blagostanja svih hrvatskih regija te smanjenja zaostajanja za prosjekom EU-a. Njome su utvrđeni razvojni ciljevi usmjereni prema društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, smanjenju regionalnih razvojnih nejednakosti te jačanju razvojnog potencijala onih dijelova zemlje koji zaostaju u razvoju (tzv. potpomognuta područja) kako bi postali što konkurentniji. Panonska Hrvatska je regija s izrazito povoljnim geostrateškim položajem, bogata prirodnim, kulturnim i povijesnim vrijednostima. Ona je i slabo naseljena regija s izraženim posljedicama rata, još uvijek velikim miniranim površinama²⁰ i minski sumnjivim područjima, što ograničava iskoristivost bogate prirodne osnovice i poljoprivrednog potencijala. Značajnu prednost regije predstavlja dobra povezanost s velikim središtim u okruženju (zračna luka u Osijeku i razgranata željeznička mreža), dok potencijali leže u plovnosti postojećih rijeka i kanala. Poduzetnička infrastruktura relativno je slabo razvijena, što je posljedica nedovoljnog ulaganja lokalnih poduzetnika kao i njihove slabe umreženosti. Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske predviđa 3 strateška cilja. U okviru strateškog cilja 1. Razvoj županija i statističkih regija definirani su strateški prioriteti i mjere na razini statističkih regija.

Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2020. navodi kao glavni cilj razvoja hrvatskog turizma do 2020. godine povećanje njegove atraktivnosti i konkurentnosti, što će rezultirati ulaskom u vodećih 20 turističkih destinacija u svijetu po kriteriju konkurentnosti. Strategija predviđa 5 operativnih strategija: Marketing, Razvoj turističke ponude, Investicije, Razvoj ljudskih potencijala i Upravljanje procesima.

Obnova Tvrđe izravno se povezuje s tri operativne strategije razvoja hrvatskog turizma do 2020.:

- Strategija razvoja turističke ponude podupire unapređenje smještajnih kapaciteta jer im otvara prilike za investicije u gradu koji ima uređenu javnu infrastrukturu i time povećava efikasnost kapitala; pored toga podupire razvoj ostale turističke ponude, gdje izravno razvija uvjete za turističke događaje i dopunu turističke ponude, razvoja šetnice i pristupa informacijama o ponudi te otvara vrata kulturno-muzejskim i povijesnim ustanovama za lakši pristup korisnicima, dok u okviru razvoja turističkih proizvoda izravno razvija dio ponude kulturnog turizma kroz razvoj kulturnih sadržaja i razvija prilike, odnosno infrastrukturu za manifestacije.
- U okviru Investicijske strategije projekt podupire postizanje investicije u dopunu turističkoj infrastrukturi kroz razvoj kulturnih objekata, šetnica, muzeja i slično, gdje Hrvatska očekuje investicije čak u visini 1,5 mlrd. EUR.
- U strategiji upravljanja procesima u turizmu projekt potiče daljnje povezivanje Gradske uprave, muzeja i Turističke zajednice s malim i srednjim poduzećima kako bi zajedno planirali i provodili planirane aktivnosti.

²⁰ Prema podacima Hrvatskog centra za razminiranje iz 2012. godine na području grada još je 5,8 milijuna četvornih metara minski sumnjivih površina.

U kontekstu **Strategije razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine** Tvrđu možemo uvrstiti u kategoriju selektivnog turizma pod **kulturni turizam**, koji zbog svoje lokacije i sadržaja dopunjava proizvod **Gastronomija i enologija**. Danas su po analizama te strategije ti oblici turizma u Hrvatskoj postigli visoku atraktivnost, ali su se, imajući u vidu svjetske trendove, sposobni još razviti i u pravcu konkurentnosti. Pored toga projekt dopunjava proizvod **Omladinski, Pustolovni i Cikloturizam** te **Vjerski turizam** koji se mogu dalje razvijati i nadograđivati radi povećanja konkurentnosti.

Strategija razvoja turizma RH do 2020. izdvaja kulturni turizam kao jednu od posebno važnih grupa proizvoda, pri čemu se Rijeka osobito uklapa u prijedlogu „nove izgradnje objekata namijenjenih kulturnom turizmu koji se odnose na prenamjenu i/ili adaptaciju različitih trenutačno neiskorištenih industrijskih objekata“ (2013: 40). U okviru kulturnog turizma prepoznati su različiti oblici, uključujući **gradski, turizam baštine, događanja te kreativni i vjerski turizam** (2013: 35).

Najveći je naglasak dan upravo na „gradski turizam“ (2013: 8), koji je prepoznat kao posebno relevantan proizvod kulturnog turizma za Hrvatsku kao i turizam baštine te turizam događanja. Gradska središta i gradski turizam prepoznati su kao buduća zanimljiva kulturna odredišta Hrvatske koja kroz daljnja ulaganja u „živu kulturnu scenu“ kao i obnovu ključnih objekata baštine te razvoj novih proizvoda mogu i moraju biti uvrštena na druge slične turističke itinerere (npr. UNESCO-ove lokalitete i druge) te postati prepoznatljive kulturno-turističke destinacije otvorene „novim potrošačkim segmentima“ (2013:40).

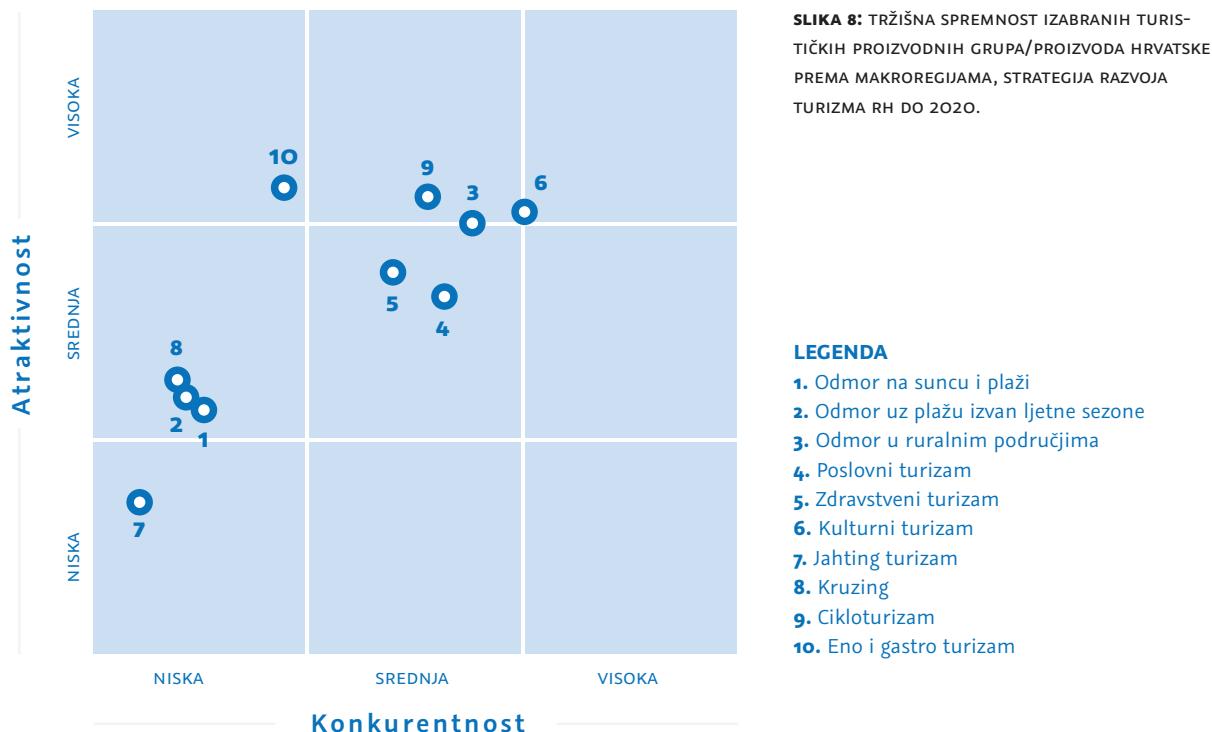

SLIKA 7: PORTFOLIO MATRICA TURISTIČKIH PROIZVODA HRVATSKE

Osim ponude unutar Tvrđe unapređenje turističke infrastrukture stavlja samu Tvrđu u poziciju središnjeg turističkog centra Slavonije, odnosno Kontinentalne Hrvatske, odakle se mogu organizirati i voditi jednodnevne ture u druge okolne lokalitete (npr. Đakovo, Vučedol, Baranja, Kopački rit i slično). Na taj način Tvrđa nado-punjuje ostale oblike turizma od ciklo do pustolovnog, ribolovnog, eko, ruralnog i slično, stvarajući dodatnu vrijednost te jača kvalitetu i sadržaj turističke ponude u cijeloj Kontinentalnoj Hrvatskoj. Na taj način samom obnovom ne zadržavamo razvoj unutar Tvrđe, već joj dajemo mogućnost da oživi kao centar kakav je nekad bio, samo u ovom slučaju ne vojni već kulturno-povjesno-akademsko-turistički.

Prema **Strategiji turizma** kulturni turizam u tom dijelu Hrvatske najatraktivniji je i postiže dosta visoku konkurenost koju je potrebno još razvijati. Pored njega Osijek nudi lokaciju za povezivanje na ruralni turizam, koji uz razvoj šire destinacije povezuje proizvod Kontinentalna Hrvatska u kvalitetnu ponudu. To su primarni proizvodi tog dijela Hrvatske, pa je iz tog razloga potrebna investicija u projekt koji predlažemo. U okviru te proizvodne grupe očekivana su prioritetna ulaganja u prepoznatljivost niza visokoatraktivnih, pojedinačnih kulturnih atrakcija (npr. arheološki nalazi, dvorci, kurije, tvrđe), uspostava suvremenih centara za posjetitelje uz ključne atrakcije, identifikacija mogućnosti razvoja novih događanja s potencijalom međunarodne prepoznatljivosti i gradnje imidža destinacija, poticanje razvoja kulturnih tematskih cesta i putova (npr. povijesne ceste, vjerski putovi), a što podrazumijeva i jasne razvojne kriterije i sustave upravljanja.

Prema studiji Europske komisije 20% turista koji posjećuju Europu motivirani su kulturom, dok 60% europskih turista pokazuje interes za kulturnu ponudu tijekom turističkih putovanja. U brojnim europskim povjeljama i dokumentima kulturni je turizam prepoznat kao jedan od ključnih pokretača europskog ekonomskog rasta

i razvoja. On igra vitalnu ulogu u jačanju većeg razumijevanja bogatstva i raznolikosti regionalnih kultura Europe i dubljeg poštovanja zajedničke nam europske baštine. Kulturni je turizam jedan od najznačajnijih izraza kulturne razmjene među ljudima u Europskoj uniji i jedan od najvrednijih instrumenata interkulturnog dijaloga.²¹

ŽUPANIJSKI I LOKALNI OKVIR PROJEKTA

Razvojna strategija Osječko-baranjske županije 2011. – 2013. predviđa 3 strateška cilja. Projekt Grada Osijeka usklađen je sa strateškim ciljem 2. Razvoj konkurentnog gospodarstva, prioritet 2.5. Razvoj kontinentalnog turizma te ciljem 3. Razvoj ljudskih resursa i kvalitetno zadovoljavanje javnih potreba građana, prioritetom 3.8. Stvaranje preduvjeta za kvalitetnu provedbu programa kulture, športa i tehničke kulture, mjerom 3.8.2. Poticanje programa i aktivnosti kojima se diverzificira korištenje postojećih resursa u kulturi, športu i tehničkoj kulturi.

Strategija razvoja gospodarstva Grada Osijeka – od industrijskog do inteligentnog grada (2008)²² – Strategija kao jedan od ciljeva ističe “Osijek – atraktivan grad za življjenje”. Strategija ističe potrebu stanovnika grada Osijeka za valorizacijom povijesnog nasljeđa i identiteta isticanjem kulturne i prirodne raznolikosti te potrebom za definiranjem investicijskih projekata koji će rezultirati povećanim brojem posjetitelja i smanjenom stopom odljeva stanovništva. U sklopu navedenog strategija definira skupinu ciljeva koji će rezultirati sljedećim: osnaživanjem atraktivnosti Osijeka za stanovnike i posjetitelje, posebno za mlade, mlade urbane obitelji, stručnjake u informacijskim tehnologijama, zdravstvu, obrazovanju i kreativnim industrijama, poboljšati izgled Osijeka prezentacijom Osijeka kao atraktivnog konferencijskog centra i povećanjem sigurnosti u Osijeku. Druga skupina ciljeva u strategiji naglašava važnost povećanja atraktivnosti grada za mlade u kontekstu osiguranja smještajnih kapaciteta za studente i osnaživanjem turističkog sadržaja za mlade posjetitelje. Strategija je u skladu sa svim navedenim ciljevima kroz razvoj poduzetništva, javne i poslovne infrastrukture kao i revitalizaciju objekata kulturno-povijesne baštine koja je potrebna u svrhu razvoja turističkog i gospodarskog potencijala grada.

²¹ Council of Europe Committee of Ministers: Recommendation Rec (2003) of the Committee of Ministers to member states on the promotion of tourism to foster the cultural heritage as a factor for sustainable development 15 January 2003

²² U pripremi je nova strategija grada Osijeka.

Strategija razvoja Grada Osijeka 2014. – 2020. – od industrijskog do inteligentnog grada²³

Ova je Strategija u skladu i s novom Strategijom razvoja Grada Osijeka i vizijom koja je usmjerenica na razvoj Grada Osijeka "kao poželjnog mjesa za raditi, živjeti i uživati u uređenom zelenom gradu, u kojem (građani) mogu zadovoljavati svoje obrazovne, kulturne, društvene i sportske potrebe".²⁴ Strategija je također u skladu s ciljevima Strategije razvoja Grada Osijeka, naročito u smislu jačanja industrije znanja i poduzetničkih pohvata temeljenih na znanju, bolje povezanosti akademskog i poslovnog sektora čime će se osigurati bolje korištenje znanja u stvaranju konkurentnosti, stvaranja uvjeta za razvoj i korištenje virtualnog svijeta (e-Osijek) te osiguranja obrazovnih programa i mentorstva za ljudi koji žele pokrenuti poslovni pohvat.

Strategija kulturnog razvitka Grada Osijeka 2014. – 2020²⁵

Strategija je također u skladu sa Strategijom kulturnog razvitka Grada Osijeka, odnosno strateškim ciljevima koji su usmjereni razvoju poduzetništva i zapošljavanja, razvojem ljudskih resursa, poticanjem kreativnosti i inovativnosti kao i razvojem sektora kreativnih industrija i jake nezavisne kulturne scene te osnaživanjem suradnje između raznih dionika, a sve u konteksu razvoja Grada Osijeka kao Europske prijestolnice kulture 2020.

Konkretno, strateški su ciljevi:

- **Cilj 1:** Pozicionirati Osijek kao otvoren i napredan grad, središte šire regije i atraktivnu lokaciju za poduzetništvo i zapošljavanje kandidiranjem za Europsku prijestolnicu kulture 2020.;
- **Cilj 2:** Kreirati uvjete i potaknuti razvoj kreativnosti i inovativnosti, osobito na regionalnom Sveučilištu te razvijati sektor kreativne industrije i nezavisne, izvaninstitucionalne kulturne scene u Osijeku i regiji i
- **Cilj 3:** Osnažiti veze i modele suradnje među razvojnim dionicima različitih sektora (gospodarstvo, uprava, akademska zajednica, civilno društvo) radi stvaranja dinamične i perspektivne sredine atraktivne za život i ostanak mladih ljudi.²⁶

---

²³ Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku , Ekonomski fakultet u Osijeku, travanj 2014

²⁴ Ibid, str. 27

²⁵ Strategija kulturnog razvitka Grada Osijeka 2014. – 2020., Grad Osijek, travanj 2014

²⁶ Ibid, str. 96

6

Ciljne skupine/ korisnici Tvrđe

U analizi ciljnih skupina, odnosno korisnika i potencijalnih korisnika Tvrđe, identificirane su sljedeće skupine koje su između ostalog i sudjelovale u procesu izrade Strategije odnosno Akcijskog plana:

TABLICA 9: IDENTIFICIRANE SKUPINE KOJE SU SUDJELOVALE U PROCESU IZRade STRATEGIJE

UPRAVNO I ZAKONODAVNO TIJELO	POTPorne i provedbene institucije upravnih i zakonodavnih tijela
<ul style="list-style-type: none"> • Grad Osijek • Osječko-baranjska županija • Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja • Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Osijeku. 	<ul style="list-style-type: none"> • Agencija za obnovu osječke Tvrđe • Restauratorska radionica u Osijeku Hrvatskog restauratorskog zavoda • Zavod za urbanizam • Državni arhiv
SUDIONICI I PROVODITELJI RAZVOJA TURISTIČKE DJELATNOSTI NA PODRUČJU TVRĐE	MALI I SREDNJI PODUZETNICI
<ul style="list-style-type: none"> • Turistička zajednica grada Osijeka • Turistička zajednica Osječko-baranjske županije • Zajednica društava turističkih vodiča Slavonija, Baranja, Srijem • Udruga turističkih vodiča Osijek • lokalne radio i TV-postaje 	<ul style="list-style-type: none"> • smještajni objekti (hoteli, hosteli) • ugostiteljski objekti • ostali poslovni subjekti (knjižare, ljekarnice, specijalizirani ugostiteljski objekti – lokalni fast and slow food, poslovnice banaka, bankomati, mjenjačnice, uslužni obrti)
OBRAZOVNE, MUZEJSKO-KULTURNE I CRKVENE INSTITUCIJE	STRUKOVNE UDRUGE I UDRUGE GRAĐANA
<ul style="list-style-type: none"> • fakulteti i odjeli Sveučilišta J.J Strossmayera u Osijeku, srednjoškolske ustanove (gimnazije – matematička, jezična, isusovačka klasična; ekomska srednja škola; glazbena škola) • Muzej Slavonije Osijek • Gradske galerije (Waldinger, Kazamat) • crkveni objekti i institucije 	<ul style="list-style-type: none"> • Slavonsko tamburaško društvo "Pajo Kolarić" • Udruga „Gloria Maris“ • Zajednica tehničke kulture Osječko- baranjske županije; Zajednica tehničke kulture Osijek • Fotoklub Osijek
POTENCIJALNI KORISNICI	DOMAĆI I STRANI POSJETITELJI
<ul style="list-style-type: none"> • 20000 studenata Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku • učenici osnovnih i srednjih škola • djeca predškolske dobi • članovi strukovnih udruga, udruga građana, građani • vjernici • osobe s invaliditetom • stanovnici Osijeka i Tvrđe • vlasnici nekretnina • vlasnici kućnih ljubimaca 	<ul style="list-style-type: none"> • domaći i strani turisti • poslovnjaci • posjetitelji specijaliziranih i specijalnih međunarodnih i regionalnih događanja • domaći i strani novinari • sportaši

Utvrđeno je kako svaka skupina glavnih i krajnjih sudionika, odnosno korisnika prostora i svrhe Tvrđe, ima određene potrebe koje je potrebno definirati i zadovoljiti kroz provođenje strateških ciljeva, prioriteta i mjera te konkretiziranih projekata. U tablici 9 prikazani su korisnici i potrebe svake skupine.

TABLICA 10: GLAVNI SUDIONICI IZRADE STRATEGIJE I NJIHOVE POTREBE

SUDIONICI	POTREBE
Grad Osijek	Turizam je jedan od sektora na kojem Grad Osijek želi temeljiti razvoj. Osječka Tvrđa kao središnja poveznica te investicije oduvijek je bila središte društvenih i kulturnih funkcija grada. Ovim se projektom dodatno osnažuju te funkcije, s posebnim naglaskom na ulogu Tvrđe u turizmu. Obnova kulturne baštine stvorit će temelje za brendiranje Osijeka kao turističke destinacije bogate kulturne baštine, što će otvoriti nove razvojne perspektive ne samo za Osijek već i za Slavoniju, odnosno Kontinentalnu Hrvatsku.
Agencija za obnovu osječke Tvrđe	Agencija je osnovana s glavnim ciljem koordinacije relevantnih sudionika i aktivnosti povezanih s izravnom obnovom Tvrđe; do sada su ulaganja bila relativno mala s obzirom na potrebe, naročito one povezane s infrastrukturnim unapređenjima. Osnovni su razlog bila prije svega finansijska ograničenja, kako na razini lokalne tako i regionalne nacionalne uprave, odnosno suosnivača Agencije. Također nije bilo dovoljno relevantnih izvora financiranja iz EU-fondova za tako velika infrastrukturna ulaganja. Dodatno, ovaj dio grada nije bio dovoljno zanimljiv za privatna ulaganja upravo zbog nedostatne komunalne infrastrukture.
Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja	Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja kao suosnivač Agencije ujedno je i jedan od ključnih partnera Agencije za obnovu osječke Tvrđe, pa je time usko povezano s ciljevima Agencije i njezinim nastojanjima da provede obnovu Tvrđe kroz razne infrastrukturne i druge „soft“ aktivnosti. Ministarstvo u potpunosti stoji iza planova i aktivnosti Agencije za obnovu Tvrđe i pruža podršku u smislu stručnog savjetovanja te podrške prema drugim Ministarstvima i agencijama sukladno potrebama. Postoji potreba dodatne koordinacije i aktivnijeg uključivanja Ministarstva u rad Agencije s ciljem povezivanja.
Ministarstvo kulture – Konzervatorski odjel u Osijeku	Konzervatorski odjel u Osijeku i Agencija usko surađuju od samog njezina osnutka na svim poslovima povezanim s renoviranjem i očuvanjem Tvrđe kao lokaliteta od posebnog kulturno-povijesnog značaja, uključujući niz konzervatorskih studija, elaborata i arheoloških ispitivanja. Konzervatorski odjel zaslužan je za prijavu za upis na popis UNESCO-ove Svjetske baštine.
Osječko-baranjska županija	Županija kao jedan od suosnivača Agencije usko surađuje s Agencijom od samog osnutka i sudjeluje u planiranju i provedbi projekata (npr. obnova pročelja školskih zgrada uz sufinanciranje Agencije). Županija je također zainteresirana za daljnju obnovu Tvrđe zbog ukupnog povezivanja svih oblika turističke ponude i daljnog jačanja Tvrđe kao glavnog središta županije. Potreba je u jačoj komunikaciji i koordinaciji s predstavnicima Županije te dalnjem usaglašavanju planova Agencije sa strateškim smjernicama Županije.
Turistička zajednica Grada Osijeka i Turistička zajednica Osječko-baranjske županije	TZ grada Osijeka nositelj je razvoja turističke djelatnosti na području grada. Razvijanje infrastrukture i posljedični razvoj specifičnih oblika turističke ponude temeljenih na kulturnoj baštini stvorit će temelje za razvoj prepoznatljivosti identiteta grada Osijeka. U okviru projekta predviđeni su kao nositelji promotivnih aktivnosti. Potreba je za segmentiranim pristupom kojim bi se promovirao i brendirao Osijek kao destinacija kulturnog turizma i glavni turistički centar Kontinentalne Hrvatske.

Analizom trenutnog stanja i problema koji se pojavljuju utvrđena su ograničenja koja utječu na optimalno rješavanje potreba krajnjih korisnika – lokalnog stanovništva, ponuditelja turističkih usluga, posjetitelja koji se koriste ili konzumiraju te usluge te ograničenja za optimalan rad malih i srednjih poduzetnika, odnosno strukovnih udruga i/ili udruga građana s područja grada Osijeka.

TABLICA 11: ANALIZA TRENUTNOG STANJA, PROBLEMA KOJI SE POJAVAJUJU I OGRANIČENJA KOJA UTJEĆU NA OPTIMALNO RJEŠAVANJE POTREBA KRAJNJIH KORISNIKA

KORISNICI	POTREBE	OGRANIČENJA
Lokalno stanovništvo	Lokalne zajednice žele i moraju otvarati nove razvojne perspektive svojim stanovnicima. Uz samu infrastrukturu koja je ključan trenutak razvoja grada (posebno urbanih dijelova gdje su frekvencija i opterećenje javne infrastrukture veći) moraju razvijati sadržaje kako bi na njima stvarale prihode i trajno otvarale poslovne prilike. Osim toga potrebno je zadovoljiti potrebe stanovništva za uređenjem javnih površina kako bi se poboljšala kvaliteta stanovanja na području grada.	Grad ne može samostalno financirati veće finansijske investicije, stoga je provođenje projekta putem EU-fondova neophodno. Građani imaju problema s nepovoljnim mikroklimatskim uvjetima (vlagom) i drugim dijelovima javne komunalne infrastrukture koja godinama ne zadovoljava ni potrebe ni standarde.
Ponuditelji turističkih usluga	Zbog devastacije i neuređene javne komunalne infrastrukture Tvrđa nije bila destinacija atraktivna ponuditeljima turističkih usluga, pogotovo smještajnih i ugostiteljskih. Stanje javne komunalne infrastrukture nije nudilo dovoljno visok stupanj uređenosti koja bi privatna ulaganja učinila efikasnijim i koja bi oživjela Tvrđu kao centar turizma, trgovine, kulture i edukacije. Ova će investicija povećati konkurentnost grada i položiti temelje za daljnja ulaganja u manje hotele i manje smještajne kapacitete poput hostela i privatnih smještaja, što će otvoriti prilike za razvoj usluga i veći dolazak domaćih i stranih posjetitelja. Projekt će posredno povezati ponudu i omogućiti lakši pristup tržištima na domaćoj lokaciji pa će se grad zalažati za efikasnije udruživanje i pripremu novih sadržaja i ponude.	Dosadašnje je stanje javne komunalne infrastrukture od strane privatnih investitora tražilo previšoka ulaganja da bi investicija bila efikasna, pa je ulaganja bilo manje nego je to potrebno. Javna komunalna infrastruktura nije dovoljno razvijena da bi omogućavala veća ulaganja u Tvrđi.
Posjetitelji – korisnici usluga	Suvremeni turisti donose odluke o izboru turističke destinacije ovisno o tome zadovoljava li ponuda njihove potrebe i pruža li im nezaboravan doživljaj. Oni žele upoznati lokalnu kulturu, doći u kontakt s lokalnom zajednicom, upoznati folklor, gastronomiju, posjetiti muzeje, galerije, festivale. Najtraženije su destinacije koje omogućuju turistima bavljenje različitim aktivnostima, koje njeguju tradiciju i prilagođavaju ponudu interesima, potrebama, motivaciji i ponašanju turista. Smještaj u gradu jedan je od ključnih trenutaka odabira destinacije za više od 18% turista u najvišem razredu potrošnje i 18% turista u najnižem razredu potrošnje, što je velik dio turističkog paketa.	Za uspješan plasman destinacije na turističkom tržištu potrebno je poznavati motive dolaska u destinaciju i motive za posjet kulturnim atrakcijama te raspolagati informacijom jesu li turisti zadovoljni ponuđenim kulturnim proizvodom. Kulturni proizvod treba formirati kao atrakcijski proizvod koji će turistima omogućiti približavanje kulturnom nasleđu destinacije. Naglasak treba staviti na interpretaciju jer se samo tako može stvoriti doživljaj.

KORISNICI	POTREBE	OGRANIČENJA
Kulture ustanove i udruge s područja grada Osijeka i županije	Lokalne zajednice žele i moraju otvarati nove razvojne perspektive svojim stanovnicima. Uz samu infrastrukturu one moraju razvijati sadržaje kako bi na temelju njih stvarale prihode, diverzificirale financiranje i trajno otvarale prilike razvoja djelatnosti i proizvoda.	Jedno od glavnih ograničenja jest nedostatak kapaciteta, kako kulturnih ustanova tako i udruga u pribavljanju sredstava iz EU-fondova.
Mala i srednja poduzeća	U Tvrđi je malo registriranih poduzeća koja tamo i obavljaju svoju djelatnost. Najviše poduzeća na toj lokaciji povezano je s uslužnom, turističkom i trgovinskom djelatnošću, dok ih je malo povezanih s kulturnom djelatnošću. U Tvrđi posebno nedostaje obrta, poduzeća povezanih s inovacijama, informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, razvojem sadržaja i proizvoda u turizmu; premalo je kulturnih poduzeća i socijalnih poduzeća za zapošljavanje marginaliziranih društvenih skupina.	Dosadašnja komunalna turistička infrastruktura nije omogućavala konkurentan razvoj poduzeća, pa je Tvrđa ostala lokacija za ugostiteljske tvrtke i nešto malo uslužnih djelatnosti. Društveno je događanje u Tvrđi dobro u vrijeme organiziranih događaja i blagdana. Za veće razvojne i inovacijske procese potrebno je uspostaviti i razviti jaču društvenu mrežu i stalna događanja koja će sama po sebi generirati mjesto za inovativna poduzeća temeljena na društvenoj suradnji.

Izvor informacija: Studija izvedivosti s uključenom analizom troškova i koristi, veljača 2014., AOOT

Prema **anketi građana** koja je provedena 4.10.2014. na Sajmu antikviteta u Tvrđi i na internetskim stranicama AOOT-a tijekom listopada 2014. godine (prilog XX) od ukupno 323 ispitanika 62% dolazi u Tvrđu zbog druženja i zabave, 21% zbog obrazovanja, a 8% zbog kulture. 38% navelo je da dolaze zbog različitih događanja – posao, škola, kulturna događanja, stanovanje, misa, šetnja, turizam, fotoklub i sl. 35% ispitanika povezuje Tvrđu s kulturom, 22% s noćnim životom, 17% s turizmom, a 16% s obrazovanjem. U smislu unapređenja Tvrđe 23% iskazalo je potrebu popločenja, a 32% unapređenja komunalne infrastrukture Tvrđe. 18% smatra da treba obnoviti Vodena vrata i Trg Vatroslava Lisinskog. Većina ispitanika vidi potrebu za obnovom fasada, postavljanjem sanitetskog čvora i postavljanjem infopunkta, odnosno panoa s objašnjima i multijezičnim informacijama za turiste. Na pitanje što može oživjeti Tvrđu, 36% je odgovorilo da se može oživjeti kroz dodatna kulturna događanja i manifestacije, 13% kroz poduzetničke i obrtničke aktivnosti, 22% kroz trgovačke sadržaje, a 19% kroz povećanje broja posjetitelja.

Na pitanje o najvećim potencijalima Tvrđe najveći broj opisnih odgovora bio je usmjeren na turizam (kulturni turizam). Slijedi kultura (kulturna baština), povijest, kulturne manifestacije, ljestvica starog grada, lokacija (blizina Drave i centra), spomenici, Trg Sv. Trojstva, tradicija, zgrade, ljudi.

Ostalo: umjetnost, muzeji, noćni klubovi, ugostiteljstvo, podzemni tuneli, prazne zgrade, zidine, očuvan starinski duh, izostanak prometne gužve, upoznavanje prošlosti, Vodena vrata, izgled, autentičnost, neistraženo, raznovrsnost sadržaja, obrazovanje.

Jedan od komentara sažeо je sve mogućnosti Tvrđe:

„Tvrđa ne treba biti mjesto gdje dolaze turisti pogledati stare građevine i fasade i odu. U Tvrđu treba smjestiti umjetnike, obrtnike, trgovce, sadržaje tipa Dokkice i Brezine Zemlje bez granica. Kada bi se npr. napravili prostori za majstore starih zanata, koji bi tu mogli imati i proizvodnju i radnju u kojoj bi prodavali svoje proizvode, pa čak i organizirali tečajeve i edukacije za zainteresirane građane. Treba dodati i radnje kao što su cafe-knjižnica/knjижara, antikvarijat, suvenirnica, knjižara, prostor za rad udruga. Problem je Tvrđe da tu rade samo kafići i nešto restorana. Živi za vrijeme radnog vremena i nastave te vikendom noćni život. Treba privući ljudi da u Tvrđu dolaze u popodnevним i večernjim satima, ali ne samo na "cugu" već da ljudi imaju razlog doći i zadržati se tu radi razonode,

opuštanja, zabave. Treba povećati i broj smještajnih kapaciteta te takve sadržaje ponuditi i ljudima koji npr. dolaze poslom ili na konferencije da imaju razlog boraviti u Turđi, jer će nakon obavljenog posla imati sadržaje koji će ih privući da uživaju u ponudi te će potrošiti nešto novca, ali ne samo u ugostiteljskim objektima.“

III

STRATEŠKE SMJERNICE

- 7. SWOT analiza**
- 8. Vizija**
- 9. Strateški ciljevi i prijedlozi prioriteta/mjera**
- 10. Provedba strategije i akcijskog plana razvoja osječke Tvrđe**

7

SWOT analiza

Kako bi se sigurno ostvarile planirane aktivnosti Strategije, potrebno je u obzir uzeti neke od čimbenika koji uključuju prednosti Tvrđe kao što je naprimjer njezina slojevitost i multifunkcionalnost te potencijali za unapređenje Tvrđe kao centra kulturnog turizma, ali s druge strane i slabosti kao što su zapuštenost, neriješeni imovinsko-pravni odnosi i nedostna prepoznatljivost Tvrđe u turističkom i gospodarskom smislu. Analiziranjem i evidentiranjem snaga i slabosti trenutnog stanja socio-ekonomskog okruženja te nadgradnjom potencijala koje Tvrđa svakako ima može se izgraditi temelje za izradu Strategije i akcijskog plana te realizaciju strateških ciljeva Tvrđe.

SNAGE

Glavna prednost Tvrđe svakako je u njezinoj slojevitosti, a tu slojevitost treba nastaviti u duhu današnjeg vremena

- Povijesno i kulturno nasljeđe
- Geografski položaj – centar istočne Hrvatske (regionalni)
- Polazište za destinacije u okolini
- Arhitektonsko nasljeđe visoke vrijednosti
- Osijek je raskrižje i most – potencijalni regionalni centar turizma
- Razvijena infrastruktura kulturno-muzejskih i obrazovnih institucija s kvalitetno osmišljenim sadržajem
- Postojanje visokoškolskih institucija u području kulture / Umjetnička akademija, novi studiji (Kulturologija, u perspektivi i Arhitektura), srednje škole (primijenjena, glazbena škola).

Blizina drugih lokaliteta i turističkih destinacija

- Blizina Kopačkog rita i ostalih prirodnih i kulturnih znamenitosti
- Prometna i zračna povezanost
- Lovišta
- Obnovljene su škole i objekti društvenog karaktera

Multifunkcionalnost Tvrđe; korisnici stanovnici, kulturne, obrazovne i javne institucije, obrtnici, privatnici, svi građani; strani i domaći turisti

- Prostor edukativnih i zabavnih djelatnosti
- Grad i Županija sudjeluju u sufinanciranju javnih potreba u kulturi
- Prostor stanovanja
- Korist: povećanje kvalitete turističke usluge i povećanje kapaciteta
- Nominacija za Europsku prijestolnicu Kulture 2020
- Korisnici su Tvrđe njezini stanovnici, kulturne, obrazovne i javne institucije, obrtnici, ali i svi građani Osijeka
- Razvoj publike
- Gradska pivnica
- Razvijen kulturno-umjetnički amaterizam kroz rad udruga sa sjedištem u gradu Osijeku

Značajan broj regionalno i međunarodno poznatih manifestacija

- Značajan broj regionalno i međunarodno poznatih manifestacija i memorijala
- Populacija od približno 20 000 studenata
- Glazbena škola od 1982. na lokaciji Tvrđe
- Udruga turističkih vodiča Osijek, servis za oko 50 aktivnih vodiča koji predstavljaju Grad i njegovu okolicu te provodi booking- marketing, fakturiranje i obračune dohotka te pruža konzalting raznim agencijama – potrebna daljnja nadgradnja na te kapacitete i aktivnosti. Osnivač je zajednice kulturnog turizma pri HGK te je pokretač brojnih projekata u kulturi i turizmu, od kojih su terenutno najvažniji: upis tradicijskog čamca na listu zaštićene nematerijalne baštine
- RH i UNESCO, Sveučilišna Regata i Osječki višnjevac, a u pripremi je i prijedlog mega projekta Parni vlak Slavonija.
- Aktivna suradnja s američkom spisateljicom Winnie Clonts iz Chicaga, SAD, na pisanju povjesnog romana čija je radnja smještena u Osijeku na početku 20. st., a koji je upravo završen (1. knjiga 400 str.) te je u pripremi za izdavanje.

SLABOSTI

Zapuštenost, neriješeni imovinsko-pravni odnosi

- Zapuštenost stambenih i javnih prostora
- Kontinuirano propadanje infrastrukture i stambenih objekata
- Nekontinuirano i sporadično obnavljanje pročelja zgrada
- Imovinsko-pravno-vlasnička struktura
- Infrastruktura i fizičko stanje
- Nedovoljna sanacija nepovoljnih mikroklimatskih uvjeta (vlaga) uzrokuje propadanje povijesnih građevina
- Nedostatak kontrole nad optimalnim radom ugostiteljskih objekata, nepostojanje zvučne izolacije i zaštite od buke
- Sigurnosni problemi s hidrantima i priključcima za vatrogasna vozila
- Vlasništvo objekata – napraviti sliku situacije
- Izlazak trenutnih korisnika (PTF, Gradska uprava i sl.) – prenamjena prostora
- Nedostatak majstora uskih specijalizacija za poslove obnavljanja građevina u skladu s konzervatorskim propisima (financijski problem)

Nedovoljna kapacitiranost ključnih kadrova (kulturne i turističke organizacije/institucije)

- Nedovoljna iskorištenost kulturnih institucija u edukaciji djece i mladih s ciljem podizanja kulturne svijesti
- Nedostatan kadra koji se bavi komunikacijom i marketingom

Nedostatni izvori financiranja; nedostatno sustavno planiranje

- Nedostatak izvora financiranja i nedostatak strateških dokumenata
- Nepostojanje Masterplana za obnovu Tvrđe/nedovoljna uključenost lokalne uprave u programe zaštite kulturno-spomeničke baštine

Loša pristupačnost Tvrđi

• Loša infrastruktura za pristup osobama s poteškoćama u kretanju • Promet motornim vozilima u Tvrđi • Parkirališna mjesta za bicikle	• Nema usmjerenosti na jedan ulaz • Omogućiti više ulaza • Parkirališni prostor – jedan od najvećih problema

Turistički potencijal nedovoljno iskorišten, niti je kao takav prepoznatljiv

Nedovoljno kvalitetnih turističkih sadržaja i proizvoda

• Nema evidencije posjetitelja – jednodnevnih • Nedovoljno smještajnih kapaciteta • Nema infopunkta i adekvatne signalizacije • Prevelik broj kafića (23) • Malo restorana (2) • Prevelika buka iz kafića • Promet je nedefiniran	• Nema signalizacije za originalne kipove na Kužnom pilu • Potreban statistički prikaz udjela i odnosa stanovnika i ugostitelja – prikazati trendove rasta u % • „Uvesti reda“ u postojeće ugostiteljske objekte • Uvesti druge turističke sadržaje – hotele, hostele

Nedostatak DMO-a ili DMC-a (regionalnog receptivnog centra)

- Nedostaje regionalni receptivni centar (destination management center)
- Nema javnog sanitarnog čvora za turiste
- Nedostaje organiziran prijevoz do utvrđenih destinacija
- Nedostatak trgovackog centra
- Slaba povijesna i restauratorska istraženost pojedinih objekata
- Neprikladan infomaterijal (specijaliziran za određene skupine – općenito, kulturni turizam, djeca)
- Dohodak koji se ostvaruje ili bi se mogao ostvarivati u Tvrđi
- Poteskoča je što strukture koje imaju odgovornost – administracija Grada, Agencija za obnovu osječke Tvrđe, Konzervatorski odjel u Osijeku, nisu do sada bili u mogućnosti riješiti odnose i česte sukobe između ugostitelja i vlasnika noćnih klubova te stanara Tvrđe na adekvatan i učinkovit način.

PRILIKE

Prometni potencijali

Tvrđa mora postati centar kulturnog turizma s obzirom na postojeće povijesne građevine kao i na mogućnost organizacije kulturnih događanja u budućnosti

- Nužno spojiti Tvrđu s ostalim atrakcijama u području, pogotovo u rasponu od 15 km šetnice
- Povećanje prometa riječnim kruzerima
- Mogućnost povezivanja turista s mora – dolasci avionom u dnevni turizam (blizina zračne luke Ryanair kao mogućnost), direktni letovi za London
- Promet – smanjiti i preusmjeriti na način da se regulira pristup vozilima
- Mogućnost povezivanja Tvrđe sa susjednom stranom Drave, optimalno za pješačko kretanje i biciklističko prometovanje

Turistički potencijali

- Tvrđa kao regionalni centar za druge destinacije u okruženju od oko 20 km – dnevni turizam
- Unutar 10 km od Tvrđe, i moguće ugodne biciklističke vožnje od oko 45 min, nalazi se barem 7 potencijalno zanimljivih mjesta: Korođgrad, Adrenalinski park na poljoprivrednoj aviopisti, Dvorac Pejačević i hipodrom, Dvorac Darda dijelovi trase "Turškog mosta", Dvorac Bilje i okolica, Park prirode zapadni dio i selo Kopačovo, Dvorac Tenja
- Bizovačke toplice – suradnja
- Prebacivanje noćnog života na Copacabanu i na Dravu (brodovi u mirovanju)

Novi sadržaji i proizvodi u okviru Tvrđe

- Otvaranje sadržaja u postojećim zgradama: trgovackog centra, studentskog doma, javnih toaleta
- Otvaranje tzv. concept-storesa, suvenirnice s kvalitetnom ponudom
- Poslije uređenja infrastrukture i popločenosti – otvaranje mogućnosti za gore navedene sadržaje – otvaranje malino 50 – 100 radnih mjesta
- Omogućiti suvremene sadržaje i temeljiti razvoj na kulturnim sadržajima, za turiste i za građane Osijeka i regije
- Treba razviti mrežu sadržaja – turističkih, kulturnih, sportskih
- Vjerski turizam, kulturni turizam, omladinski, obiteljski, sportsko-rekreacijski (na drugoj strani rijeke), turizam u prirodi
- Kampiralište (prijedlog prostor ispred Streljane Pampas, odnosno Osječkog sajma)

Integrirani pristup međusektorske suradnje u razvoju novih kulturno-turističkih proizvoda

- Planiranje da se stanovništvo prebaci iz Tvrđe, naglasak na turistički aspekt
- Multifunkcionalni prostori (trgovine, knjižare, antikvarijati, suvenirnice, galerije, stari obrti)
- Proširivanje popisa istaknutih osoba vezanih uz Osijek i Tvrđu
- Suvremeni umjetničko-kulturni sadržaji – umjetničke intervencije i suradnja s umjetničkom akademijom
- Turistički punkt koji objedinjuje ponudu za županiju i regiju
- Infopult – štand na trgu/ulici
- Mjesta za odmor – klupe, park
- Kino na otvorenom
- Ugostiteljstvo prilagođeno profilu gostiju

Poduzetništvo/obrt/ tradicionalni zanati

- Poticati tradicionalne proizvode u obliku sajmova
- Pokretanje društvenog poduzetničkog inkubatora
- Postaviti kriterije pri dodjeli, tj. iznajmljivanju prostora u Tvrđi
- Uzeti u obzir priliku da se pokrene mali obrt, stari zanati i edukativne radionice na istu temu

PRILIKE

Edukacija – jačanje kapaciteta svih ključnih kadrova (počevši od djece u vrtićima nadalje)

- Srednje škole – mogućnost uključivanja mladih i jačanje kapaciteta
- Edukacija djece o baštini – suradnja s vrtićima i školama
- Specijalizirana tematska vodstva
- Programi – interaktivna vodstva za djecu (učenje o Tvrđi)
- Razvijanje kulture boravka na zelenim površinama (najam ležaljki) – jačanje svijesti građana
- Udruge iz područja kulture i umjetnosti – udruge mladih ljudi
- Posjetitelje poticati na interaktivnost kroz razne radionice
- Poticati građane da stvaraju sadržaje tako da im se omogući prostor i podrška uz određene kriterije
- Mnoštvo mladih mora imati priliku i biti poticano na izražavanje kreativnosti
- Državni arhiv može imati snažan interaktivni aspekt u svrhu istraživanja i edukacije – čitaonica – izložbeni prostor
- Podići razinu svijesti o vrijednostima Tvrđe (školski programi)
- Pokrenuti građanske inicijative – stvarati nove vrijednosti

Marketing/brendiranje

- Marketinški plan – internet, društvene mreže
- **Ako obnova krene u pravom smjeru, korist je višestruka**

PRIJETNJE

- Pristupačnost kruzerima – razina Drave ne dopušta pod određenim okolnostima pristup riječnim kruzerima
- Nedostatak financija
- Vlasnički odnosi
- Otpor prema projektu
- Nezadovoljstvo
- Nedostatak kapaciteta
- Neiformiranost o načinu financiranja projekata navedenih pod prilike (projekti)
- Inertnost
- Problem sigurnosti – npr. ne postoji vatrogasna zaštita
- Kriza gospodarskog sektora
- Ovisnost o proračunu
- Daljnje propadanje kulturnih spomenika zbog utjecaja čovjeka i prirode
- Odljev stručnih kadrova
- Društvena apatija
- Daljnji pad broja stanovništva

8

Vizija

Kao utvrda kulture, turizma, poduzetništva i znanja Tvrđa svojim građanima, stanovnicima, korisnicima i posjetiteljima pruža mjesto interakcije, zabave, učenja i usvajanja novih znanja, rada i poslovanja, a sve u prepoznatljivom kulturno-povijesnom ambijentu obogaćenom inovativnim sadržajima, europskim i svjetskim brendovima.

“TVRĐA: UTVRDA KULTURE, OBRAZOVANJA, TURIZMA I PODUZETNIŠTVA” „OSJEČKA TVRĐA – EUROPSKA UTVRDA KULTURE 2020“

Aktivni trenutni i potencijalni korisnici Tvrđe te sudionici koji su sudjelovali u procesu izrade Strategije i akcijskog plana Tvrđe razmatrali su i donosili prijedloge vizije vezane uz ključne riječi i slogane:

Ključne riječi:

- Prošlost susreće budućnost
- Središte kulture, turizma, obrazovanja, poduzetništva
- 2 lica Tvrđe: dnevno i noćno
- Europska prijestolnica kulture – Grad kulture 2020.
- Prostor za opuštanje, piknike, druženja
- Grad za po mjeri građana
- Trgovište, sajam
- Vodeni ulaz u grad
- Život na rijeci
- Meeting point
- Elitni dio grada (potencijalna opasnost)
- Grad baroka
- Dislokacija noćnog života na drugu stranu rijeke Drave?
- Na drugoj strani – noći život, sport i rekreacija, na ovoj strani „dnevna Tvrđa“
- Tvrđa: utvrda kulture, obrazovanja, turizma i poduzetništva
- Utvrda budućnosti
- Gostoprимstvo, druženje, dobra atmosfera
- Međusektorska suradnja.

Aktivnim sudjelovanjem u radionicama i provedenim anketiranjem građana grada Osijeka zaključeno je kako vizija „**Tvrđa: utvrda kulture, obrazovanja, turizma i poduzetništva**“ odgovara strateškim ciljevima, mjerama i planiranim projektima te u punom značenju odgovara misiji kojom se Agencija za obnovu osječke Tvrđe vodila prilikom izrade Strategije i akcijskog plana Tvrđe.

9

Strateški ciljevi i prijedlozi prioriteta/mjera

S ciljem definiranja strateških ciljeva u diskusiji su postavljena ključna strateška pitanja:

- Kako poboljšati kvalitetu turističke i kulturne ponude?
- Kako zaštiti prirodne i kulturne resurse na području Tvrđe?
- Kako poboljšati poduzetničko afirmativno okruženje?
- Kako povezati suživot između stanovnika, ugostitelja, poduzetnika, mlađih, akademske zajednice, gradske uprave i kulturnih institucija?
- Kako razviti turizam i usmjeriti razvoj poljoprivrede/tradicionalnih zanata na način da doprinose razvoju turizma?
- Kako povećati prepoznatljivost Tvrđe?

Na temelju tih pitanja definirani su i sljedeći strateški ciljevi:

SC1. Razviti integrirani pristup obnovi Tvrđe kao regionalnog centra kulture, turizma, znanja i poslovanja

SC2. Razviti konkurentnu i kvalitetnu turističku ponudu i selektivne oblike turizma

SC3. Razviti nacionalnu, regionalnu i međunarodnu prepoznatljivost/brend Tvrđe

U nastavku ćemo prikazati **strukturu strateških ciljeva, prioriteta i mjera** te ćemo dati grafički prikaz te strukture.

1. Razviti integrirani pristup obnovi Tvrđe kao regionalnog centra kulture, turizma, znanja i poslovanja

1.1. Unaprijediti turističku infrastrukturu na području Tvrđe (uključujući i lijevu obalu Drave)

- 1.1.1. Unaprijediti javnu komunalnu infrastrukturu središta Tvrđe i pojedinih dijelova Tvrđe.
- 1.1.2. Unaprijediti drugu prioritetu turističku infrastrukturu (Tablica stanja gotovosti projektne dokumentacije Tvrđe).
- 1.1.3. Unaprijediti lijevu obalu Drave kroz multifunkcionalne aktivnosti koje nadograđuju aktivnosti na desnoj obali – integrirani pristup.
- 1.1.4. Riješiti prometnu i infrastrukturnu pristupačnost Tvrđi za sve ciljane grupe.
- 1.1.5. Osigurati besplatan internet na području cijele Tvrđe.

1.2. Riješiti imovinsko-pravne vlasničke odnose na prostorima u okviru Tvrđe

- 1.2.1. Provesti mapiranje svih prostora na prostoru Tvrđe (npr. vlasništvo, uvjeti gradnje/restauracije, katastar zgrada/registrovanih zgrada) i izraditi sveobuhvatnu bazu podataka.
- 1.2.2. Na temelju principa „vođenje korištenjem“ osigurati valorizaciju i definiranje namjene praznim i zapuštenim prostorima te mogućnost financiranja iz ESIF-a i drugih izvora financiranja.
- 1.2.3. Osigurati sigurnost stanovnika Tvrđe za građevine u derutnom stanju.

1.3. Razviti poticajno okruženje za razvoj poduzetništva, socijalnog i kulturnog poduzetništva

- 1.3.1. Potaknuti razvoj mikro i malog poduzetništva na području Tvrđe kroz razne poticajne finansijske mjere, edukaciju i slično.
- 1.3.2. Potaknuti stimuliranje tradicionalnih i/ili novih obrta.
- 1.3.3. Ojačati kapacitete ljudskih resursa u domeni poduzetništva.

1.4. Razviti poticajno okruženje za razvoj kreativnih i kulturnih industrija

- 1.4.1. Razviti poticajne mjere suradnje između različitih sektora u domeni kulture, kreativnih industrija i poduzetništva.
- 1.4.2. Pokretanje inkubatora za kreativne industrije
  - 1.4.2.1. Uspostaviti uvjete za pokretanje inkubatora za kreativne industrije.
  - 1.4.2.2. Osposobiti prostor za inkubator za kreativne industrije i kulturni turizam.
- 1.4.3. Unaprijediti sustave online informiranja, marketinških i ostalih aktivnosti.

1.5. Potaknuti istraživačko-inovativne potencijale u okviru Tvrđe

- 1.5.1. Organizirati posredničko tijelo koje će koordinirati rad Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku i ostalih znanstvenih i/ili obrazovnih institucija na području Osijeka odnosno Tvrđe.
- 1.5.2. Umrežavati znanstvene novake fakulteta i odjela Sveučilišta s predstavnicima strukovnih udruženja i/ili udruženja građana, kulturno-muzejskim institucijama i ostalim dionicima.
- 1.5.3. Izraditi inovativne projekte i programe podrške razvoja ljudskih potencijala te uskih pametnih specijalizacija primjenjivih u realnom sektoru.

2. Razviti konkurenčnu i kvalitetnu turističku ponudu i selektivne oblike turizma

2.1. Stvoriti i unaprijediti turističku ponudu i proizvode

- 2.1.1.** Osnovati interdisciplinarnu grupu stručnjaka za izradu inovativnih, kreativnih i održivih turističkih paketa u okviru selektivnih oblika turizma.
- 2.1.2.** Izraditi i unaprijed pripremiti paket-aranžmane za svaku iduću sezonu prema suvremenim trendovima organizacije destinacijskog menadžmenta.
- 2.1.3.** Unaprijediti promociju već postojećih kulturnih manifestacija i nuditi ih kroz programske pakete u sklopu turističkih aranžmana na regionalnom i međunarodnom tržištu.
- 2.1.4.** Razvijati ciljano informiranje i bolje predstavljanje Tvrđe s ciljem produženja boravka i efikasnijeg korištenja vremena uz povećanje pansionске i izvanpansionске potrošnje te istraživanja tržišta i pokazatelja u turizmu.
- 2.1.5.** Razviti inovativne metode interpretacije kulturne baštine kroz korištenje novih tehnologija i uključivanje mladih.

2.2. Unaprijediti kapacitet i raznolikost smještajne ponude

- 2.2.1.** Stvoriti poticajnu klimu za investiranje u uređenje hostela i butique-hotela.
- 2.2.2.** Omogućiti poticajne mjere za hotelijere i ugostitelje.
- 2.2.3.** Jačati kapacitet hotelijera i ugostitelja.

2.3. Razviti ljudske resurse u domeni turizma, poduzetništva, kreativnih industrija, kulturnog menadžmenta

- 2.3.1.** Razviti program cjeloživotnog obrazovanja za ciljane skupine u domeni turizma, poduzetništva, obrazovnih ustanova i dr.
- 2.3.2.** Potaknuti razne oblike umrežavanja i povezivanja svih ključnih dionika (npr. klasteri, zadruge, asocijacije i dr.).
- 2.3.3.** Ojačati kapacitet dionika u pripremi i provedbi projekata iz EU-fondova.

3. Razviti nacionalnu, regionalnu i međunarodnu prepoznatljivost Tvrđe

3.1. Riješiti bolju povezanost Tvrđe s drugim destinacijama u okolini

- 3.1.1.** Predložiti rješenja prometovanja turističkih autobusa.
- 3.1.2.** Organizirati prihvat posjetitelja na za to predviđenim punktovima.
- 3.1.3.** Povezati turističke operatere i druge dionike ostalih slavonsko-baranjskih destinacija (Baranja, dvorci, kurije, Kopački rit, Vučedol i dr.).

3.2. Razviti brend Tvrđe kao prepoznatljive turističke destinacije Kontinentalne Hrvatske

- 3.2.1.** Definirati optimalni model organizacije/firme za destinacijski menadžment (regionalni recepтивni centar) i razviti njezine kapacitete.
- 3.2.2.** Riješiti bolju informiranost i promociju Tvrđe putem tradicionalnih i društvenih medija.
- 3.2.3.** Ojačati valorizaciju, interpretaciju i vidljivost kulturno-povijesne baštine.
- 3.2.4.** Umrežiti se s ostalim sličnim destinacijama, mrežama i udruženjima u Europi i svijetu.
- 3.2.5.** Razviti ponudu kvalitetnijeg rješenja suvenira, brendiranja grada.
- 3.2.6.** Osmisliti i razviti pojedine oblike turizma (zdravstveni, kulturni, urbano-ruralni, omladinski i dr.).

3.3. Unaprijediti marketinške i promidžbene aktivnosti prilikom prezentacije i promocije Tvrđe

- 3.3.1. Primijeniti inovativna rješenja u “online” i “offline” marketingu.
- 3.3.2. Osigurati način za kontinuirano osmišljavanje novih turističkih proizvoda i usluga.
- 3.3.3. Poticati kontinuirano jačanje kapaciteta ljudskih resursa lokanih ureda Turističke zajednice.
- 3.3.4. Izraditi, organizirati i provoditi programe marketinga prema točno utvrđenim nišama potencijalnih i trenutnih posjetitelja/turista/putnika/korisnika Tvrđe.
- 3.3.5. Kontinuirano razvijati pripovjedno afirmativno okruženje unutar lokalne zajednice (storytelling).

GRAFIČKI PRIKAZ STRATEŠKOG I AKCIJSKOG PLANA OSJEČKE TVRDE 2014 – 2020

STRATEŠKI CILJEVI/ PRIORITY	MJERE	PROJEKTI	POTENCIJALNI PARTNERI	VRJEDNOST INVESTICIJE	IZVORI FINANCIRANJA
SC1. Razviti integrirani pristup obnovi Tvrđe kao regionalnog centra kulture, turizma, znanja i poslovanja					
1.1. Unaprijediti turističku infrastrukturu Tvrđe (uključujući i lijevu obalu Drave)	1.1.1. Unaprijediti javnu komunalnu infrastrukturu središta Tvrđe i pojedinih dijelova Tvrđe.	Uređenje komunalne infrastrukture (popločenje, javna rasvjeta, kanalizacija i dr.)	AOOT kao nositelj, Grad Osijek, OBŽ	8.000.000 EUR	EU-fondovi, Grad Osijek, OBŽ
	1.1.2. Unapređenje druge prioritetne turističke infrastrukture	Drugi prioritetni projekti (tablica Stanja gotovosti projektnе dokumentacije, prosinac 2014.)	AOOT kao nositelj, Grad Osijek, OBŽ, Min graditeljstva, Min kulture	2.500.000 EUR	Podaci u tablici EU-fondovi, Grad Osijek, OBŽ
	1.1.3. Unaprijediti lijevu obalu Drave kroz multifunkcionalne aktivnosti koje nadograđuju aktivnosti na desnoj obali – integrirani pristup.	Krunска utvrda/Kronenwerk Pannonian Challenge – nadogradnja u EU-projekt	AOOT kao nositelj, Grad Osijek, OBŽ Udruge, kulturne i turističke institucije	12.000.000 EUR	EU-fondovi, Grad Osijek, OBŽ
	1.1.4. Riješiti prometnu i infrastrukturnu pristupačnost Tvrđi za sve ciljane skupine.	Parking	Grad	10.000 EUR	definirat će se u sjedetoj fazi Grad Osijek
		Osigurati besplatan internet na području cijele Tvrđe	Grad Osijek	0.00 EUR	
	Riješiti izmjene i dopune GUP-a i UP-a		Grad Osijek	0.00 EUR	
	Destimulacija kolnog prometa kroz naplatu parkinga		Grad Osijek	0.00 EUR	
	Unaprijediti javne prostore (javne sanitarije, urbana arhitektura i dr.)		AOOT, Grad Osijek	200.000 EUR	EU fondovi, Grad, građani

1.2. Riješiti imovinsko-pravne vlasničke odnose na prostorima u okviru Tvrđe	1.2.1. Provesti mapiranje svih prostora na prostoru Tvrđe (npr. vlasništvo, uvjeti gradnje/restauracije, katastar zgrada/registar zgrada)	Izrada baze podataka	AOOT, Grad Osijek, OBŽ, Mini starstvo graditeljstva, Min. kulture	100.000 EUR EU fondovi (ITI, Urbact) Grad Osijek
	1.2.2. Na temelju principa „vođenje korištenjem“ osigurati valorizaciju i definiranje namjene praznim i zapuštenim prostorima te mogućnost financiranja iz ESIF-a i drugih izvora finansiranja	Mapa prostora s detaljno utvrđenom namjenom (participativno planiranje kroz radionice)	AOOT, Grad Osijek, OBŽ, Mini starstvo graditeljstva, Min. kulture	200.000 EUR EU fondovi (ITI, Urbact) Grad Osijek
	1.2.3. Osigurati sigurnost stanovnika Tvrđe za građevine u derutnom stanju	Analiza stanja i provedba sigurnosnih mjera	AOOT, Grad Osijek	-
1.3. Razviti poticajno okruženje za razvoj poduzetništva, socijalnog i kulturnog poduzetništva	1.3.1. Potaknuti razvoj mikro i malog poduzetništva na području Tvrđe kroz razne poticajne finansijske mjere, edukaciju i slično	Analiza modela i opcija	AOOT, Grad Osijek	1.000 EUR Grad Osijek
	1.3.2. Potaknuti stimuliranje tradicionalnih i/ili novih obrta	Analiza stanja, mapiranje	AOOZ, Grad	5.000 EUR Grad Osijek
	1.3.3. Ojačati kapacitete ljudskih resursa u domeni poduzetništva	Pokretanje programa za poticaj i jačanje kapaciteta poduzetnika	Razvojna agencija, poduzetnički centri, AOOT, Grad, OBŽ	10.000 EUR Kotizacija
1.4. Razviti poticajno okruženje za razvoj kreativnih i kulturnih industrija	1.4.1. Razviti poticajne mjere suradnje među različitim sektorima u domeni kulture, kreativnih industrija i poduzetništva	Definiranje finansijskih mjera olakšica i/ili diseminacija znanja o inovativnim i održivim poduzetničkim modelima poslovanja za trenutne i potencijalne kulturne poduzetnike.	Sveučilište, Grad i Županija, gospodarske komore, poduzetničke potporne institucije i sl.	

1.4.2. Pokrenuti inkubator za kreativne industrije	1.4.2.1. Uspostaviti uvjete za pokretanje inkubatora za kreativne industrije i kulturni turizam	AOOT s partnerima (udruge, poduzetnici)	5.000 EUR	EU-fondovi, Grad, OBŽ	
	1.4.2.2. Ospozobiti prostor za inkubator za kreativne industrije i kulturni turizam	definirati će se u sljedećoj fazi			
	1.4.3. Unaprijediti sustave online informiranja, marketinških i ostalih aktivnosti.	Izrada baze podataka međusektorskih djelatnosti i sudionika kulturno-kreativnih industrija , kulturno-muzejskih institucija, Umjetničke akademije u Osijeku i Odjela za kulturologiju Sveučilišta J.J. Strossmayera	AOOT	3.000 EUR	AOOT
1.5. Potaknuti istraživačko-inovativne potencijale u okviru Tvrđe	1.5.1. Organizirati posredničko/koordinacijsko tijelo koje će koordinirati suradnju Sveučilišta J. Strossmayera u Osijeku i ostalih znanstvenih i/ili obrazovnih institucija na području Osijeka, odnosno Tvrđe	Formiranje koordinacijskog tijela i izrada akcijskog plana – znanosti Ivo Pilar – područni centar Osijek, Hrvatski institut za lokalnu samoupravu	HAZU, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – područni centar Osijek, Hrvatski institut za lokalnu samoupravu	0.00	
	1.5.2. Umrežavati znanstvene novake fakulteta i odjela Sveučilišta s predstavnicima strukovnih udruga i/ili udruga građana, kulturno-muzejskim institucijama i ostalim dionicima	Analiza stanja i izrada programa	Sveučilište s partnerima	0.00	
	1.5.3. Mjere podrške stvaranju inovativnih projekata i programe podrške razvoju ljudskih potencijala te uskih pametnih specijalizacija	Analiza stanja i definiranje mjera podrške i programa obuke	Sveučilište s partnerima	5.000 EUR	EU-fondovi, Grad, partneri

SC2. Razviti konkurentnu i kvalitetnu turističku ponudu i selektivne oblike turizma					
2.1. Izraditi i unaprijediti turističku ponudu i proizvode	2.1.1. Osnovati interdisciplinarnu grupaciju stručnjaka za izradu inovativnih, kreativnih i odriživih turističkih paketa selektivnih oblika turizma	Analiza/mapiranje stanja i osnivanje interdisciplinarnе grupe Izrada akcijskog plana	DMO ili DMC, AOOT s partnerima (TZ, kulturne institucije)	10.000 EUR	AOOT, Grad
	2.1.2. Izraditi i unaprijed pripremiti paket-aranžmane za svaku iduću sezonu prema suvremenim trendovima organizacije destinacijskog menadžmenta	Analiza i izrada paketa	DMO ili DMC, AOOT s partnerima (TZ, kulturne institucije)	10.000 EUR	DMO/DMC
	2.1.3. Unaprijediti promociju već postojećih kulturnih manifestacija i nuditi ih kroz programske pakete u sklopu turističkih aranžmana na regionalnom i međunarodnom tržištu	Promotivne aktivnosti	DMO/DMC	30.000 EUR	DMO/DMC
	2.1.4. Razviti cijano informiranje i bolje predstavljanje Tvrđe s ciljem produženja boravka i efikasnijeg koristenja vremena uz povećanje pansionске i izvanpansioniske potrošnje te istraživanja tržišta i pokazatelja u turizmu	Analiza i promotivne aktivnosti	DMO/DMC	20.000 EUR	DMO/DMC
	2.1.5. Razviti inovativne metode interpretacije kulturne baštine (nove tehnologije, uključivanje mlađih)	Edukacija, valorizacija i interpretacija kulturne baštine (nove tehnologije, uključivanje mlađih)	DMO/DMC, Sveučilište, stručnjaci	20.000 EUR	Grad, DMO/ DMC, drugi izvori

2.2. Unaprijediti kapacitet i raznolikost smještajne ponude	2.2.1. Stvoriti poticajnu klimu za investiranje u uređenje hostela i boutique-hotela	Mapiranje stanja, definiranje potreba i opcija	Grad, AOOT	10.000 EUR	EU-fondovi, Grad
	2.2.2. Omogućiti poticajne mjere za hotelijere i ugostitelje	Mapiranje opcija	Grad, AOOT	5.000 EUR	Grad
	2.2.3. Razviti kapacitet hotelijera i ugostitelja	Mapiranje potreba, organizacija programa edukacije	Razvojna agencija, poduzetnički centri, stručnjaci	10.000 EUR	Kotizacija, Grad, DMO/ DMC
2.3. Razviti ljudske resurse u domeni turizma, poduzetništva, kreativnih industrija, kulturnog menadžmenta	2.3.1. Razviti program cjeloživotnog obrazovanja za ciljane skupine u domeni turizma, poduzetništva, obrazovnih ustanova i dr.	Mapiranja potreba i mogućnosti – razviti nove programe na temelju definiranih potreba	Razvojna agencija, poduzetnički centri, stručnjaci	10.000 EUR	Kotizacija, Grad, DMO/ DMC
	2.3.2. Potaknuti razne oblike umrežavanja i povezivanja svih ključnih dionika (npr. klasteri, zadruge, asocijacije i dr.)	Dizanje sposobnosti lokalnih aktera za samofinanciranje održavanja kroz izravni dohodak tržištu, a sve u okviru najbolje prakse odnosa prema spomenicima i prema stanovništvu, tj. zajedničkoj, željenoj viziji Tvrđe.	Razvojna agencija, poduzetnički centri, stručnjaci	10.000 EUR	Kotizacija, Grad, DMO/ DMC
	2.3.3. Ojačati kapacitet dionika u pripremi i provedbi projekata iz EU-fondova	Plan i program edukacije, provedba edukacije (radionice, online edukacija)	Razvojna agencija, poduzetnički centri, stručnjaci	10.000 EUR	Kotizacija, Grad,

SC3. Razviti nacionalnu, regionalnu i međunarodnu prepoznatljivost tvrđe

3.1. Riješiti bolju prometnu povezanost Tvrđe s drugim destinacijama u okolini	3.1.1. Predložiti rješenja prometovanja turističkih autobusa Mapiranje, definiranje opcija Grad Osijek definirat će se u sljedećoj fazi
	3.1.2. Organizirati prihvat posjetitelja na to predviđenim punktovima Mapiranje, definiranje opcija Grad Osijek definirat će se u sljedećoj fazi
	3.1.3. Povezati turističke operatere i druge dionike ostalih slavonsko-baranjskih destinacija (Baranja, dvorci, kurije, Kopacki rit, Vučedol i dr.) Izrada programa i promotivnih paketa, povezivanje s drugim destinacijama DMO/DMC 10.000 EUR DMO/DMC
3.2. Razviti brand Tvrđe kao prepoznatljive turističke destinacije Kontinentalne Hrvatske	3.2.1. Definirati optimalni model organizacije/firme za destinacijski menadžment (regionalni receptivni centar) i razviti njezine kapacitete Analiza modela i opcija AOOT, Grad, OBŽ, Min. graditeljstva, Min. kulture kao suosnivači DMO/DMC 25.000 EUR DMO/DMC, suosnivači
	3.2.2. Riješiti bolju informiranost i promociju Tvrđe putem tradicionalnih i društvenih medija Marketinški plan DMO/DMC, AOOT, stručnjaci 20.000 EUR DMO/DMC, suosnivači
	3.2.3. Ojačati valorizaciju, interpretaciju i vidljivost kulturno-povjesne baštine Program obrazovanja i jačanja kapaciteta DMO/DMC, AOOT, stručnjaci 2.000 EUR za članarine DMO/DMC
	3.2.4. Umrežiti se s ostalim sličnim destinacijama, mrežama i udruženjima u Europi i svijetu Analiza i plan umrežavanja i promocije DMO/DMC, AOOT 10.000 EUR DMO/DMC
	3.2.5. Razviti ponudu kvalitetnijeg rješenja suvenira, brendiranja grada za najbolji suvenir Mapiranje i izrada programa i nagrada DMO/DMC, AOOT 15.000 EUR DMO/DMC, AOOT, Grad, OBŽ, OBŽ
	3.2.6. Osmisliti i razviti pojedine oblike turizma (zdravstveni, kulturni, urbano-ruralni, omladinski i dr.) Mapiranje i izrada pojedinih programa DMO/DMC, AOOT, Grad, OBŽ 10.000 EUR DMO/DMC

3.3. Unaprijediti marketinške i promidžbene aktivnosti prilikom prezentacije i promocije Tvrđe	<p>3.3.1. Primijeniti inovativna rješenja u "online" i "offline" marketingu</p> <p>Izraditi, organizirati i provoditi projekte kazališnih turističkih ruta po Tvrđi – Living History</p>	Kultурне i turističke institucije	5.000 EUR	AOOT, Grad
	<p>3.3.2. Osigurati način za kontinuirano osmišljavanje novih turističkih proizvoda i usluga</p>	AOOT, Grad	10.000 EUR	Kotizacija, AOOT, Grad
	<p>3.3.3. Poticati kontinuirano jačanje kapaciteta ljudskih resursa kulturnih i turističkih institucija</p>	Mapiranje potreba i plan programa jačanja kapaciteta	DMO/DMC, AOOT	DMO/DMC, AOOT
	<p>3.3.4. Izraditi, organizirati i provoditi programe marketinga prema točno utvrđenim nišama potencijalnih i trenutnih posjetitelja/turista/putnika/korisnika Tvrđe</p>	Izrada i provedba programa	10.000 EUR	DMO/DMC, AOOT
	<p>3.3.5. Kontinuirano razvijati pripovjedno afirmativno okruženje unutar lokalne zajednice (storytelling)</p>	Izrada i provedba programa	DMO/DMC, kulturne organizacije, turističke organizacije, Sveučilište (pojedini odjeli)	5.000 EUR

10

Provedba Strategije i akcijskog plana razvoja osječke Tvrđe

Strategiju razvoja osječke Tvrđe provest će Agencija za obnovu osječke Tvrđe kao glavni nositelj provedbe i koordinacijsko tijelo među ključnim dionicima, uz snažnu podršku Uprave Grada Osijeka. Za tu provedbenu ulogu potrebno je međutim dodatno jačati razvoj kapaciteta Agencije te redefinirati samu ulogu Agencije usmjerene ne samo na provedbu te Strategije i akcijskog plana već i na razvoj kulturno-turističkih proizvoda te njihov plasman na tržištu. U dalnjem tekstu predlažemo nekoliko mogućih modela, odnosno opcija koje će se u dalnjem razdoblju i kroz provedbu Akcijskog plana dalje razraditi i ispitati.

OPCIJA 1

Daljnje jačanje organizacijskog kapaciteta i razvoj AOOT-a za sljedeće aktivnosti:

- osmišljavanje, izrada i plasman kulturno-turističkih proizvoda i usluga
- koordinacija i umrežavanje postojećih kulturno-turističkih proizvoda/usluga
- edukacija ključnih dionika u području kulturnog turizma i kulturnog menadžmenta
- savjetodavne usluge s ciljem pokretanja i upravljanja održivim kulturno-turističkim proizvodima i uslugama
- izrada standardnih specifikacija za kulturno turističke proizvode, odnosno izrada brenda Tvrđa
- osnivanje integriranog „one stop shop-a“ koji bi pružao savjetodavne usluge svim zainteresiranim dionicima na području Tvrđe (npr. pravna pitanja, stanje pojedinih objekata, povezivanje i koordinacija između pojedinih gradskih odjela, Konzervatorskog odjela, poduzetnika i sl.)
- promotivne aktivnosti Tvrđe u području kulturnog turizma
- provedba i koordinacija provedbe pojedinih prioritetnih projekata u okviru Akcijskog plana
- godišnje ažuriranje Akcijskog plana.

OPCIJA 2

Formiranje posebne organizacije za destinacijski menadžment (DMO) s pravnom osobnošću za razvoj integriranog i održivog kulturnog turizma Tvrđe kroz organizaciju (DMO) ili društva s ograničenom odgovornošću (DMC), čiji bi zadaci bili isti kao i u prethodno predloženoj opciji. Sve troškove poslovanja DMO-a ili DMC-a u prve dvije godine snosili bi u jednakom omjeru Grad Osijek, AOOT, Osječko-baranjska županija, Ministarstvo kulture, Ministarstvo graditeljstva, Turistička zajednica i Sveučilište u Osijeku (ovisno o modelu suvlasništva).

10.1. Praćenje provedbe

Agencija za obnovu osječke Tvrđe u suradnji s Gradom Osijekom i Ministarstvom kulture, Konzervatorskim odjelom u Osijeku, preuzima ulogu praćenja provedbe Strategije i akcijskog plana razvoja osječke Tvrđe na sljedeći način i kroz konkretnе aktivnosti:

- polugodišnja (ili češće ovisno o potrebi i ciklusu natječaja za financiranje projekata) koordinacija i konzultiranje s gradskim odjelima i drugim dionicima nadležnim za razvoj i obnovu Tvrđe o definiranju prioritetnih projekata
- evaluacija do sada pripremljenih projekata, stupnja pripremljenosti, mogućnosti financiranja i sl.
- priprema kalendara natječaja u suradnji s nadležnim ministarstvima i gradskim odjelom za EU-fondove/Razvojnom agencijom
- u suradnji s drugim gradskim odjelima i dionicima, izrada operativnog plana pripreme i apliciranja na EU-fondove radi bolje koordinacije i odgovaranja na stvarne potrebe
- provedba i nadzor provedbe aktivnosti u okviru akcijskog plana koji se izravno odnose na AOOT

AOOT će na godišnjoj osnovi pripremiti izvještaj o provedbi Strategije odnosno Akcijskog plana koji će se predstaviti ključnim dionicima. Izvještaj će sadržavati npr. pregled pripremljenih i provedenih projekata, pregled postignutih pokazatelja, procjenu promjene stanja prema početnom stanju, finansijski izvještaj i sl. Ključni dionici pregledat će izvještaj i dostaviti komentare s preporukama za poboljšanje i definiranje prioritetnih aktivnosti, odnosno ažuriranje akcijskog plana za narednu godinu dana.

III AKCIJSKI PLAN I PRIORITETNI PROJEKTI 2015. - 2016.

- 11. Akcijski plan i planirani projekti**
- 12. Mogućnosti financiranja**
- 13. Literatura i upotrijebljene informacije**

11

Akcijski plan i planirani projekti

Participativno planiranje i sudjelovanje dionika u procesu izrade Strategije i akcijskog plana osječke Tvrđe rezultiralo je definiranjem niza projekata koji su bitni za daljnji razvoj Tvrđe. U akcijskom planu izdvojeno je ukupno dvanaest prioritetnih projekata koji su u određenim fazama pripreme, kako tehničke tako i projektne dokumentacije. Ti će se projekti u sljedećem razdoblju od 2015. do 2016. godine dalje razrađivati i realizirati kroz financiranje iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova. Osim tih projekata koji su u svojoj osnovi primarno infrastrukturni (turistička, komunalna i druga infrastruktura) sudionici su definirali i niz drugih, tzv. „soft“ projekata koji su u različitom stupnju pripremljenosti – od načelne projektne ideje do projektnog koncepta/prijedloga.

Za te i druge projekte kao npr. kulturne manifestacije koje imaju potencijal za njihov daljnji razvoj u smislu europskih kulturno-turističkih proizvoda te projekte s potencijalom za razvoj kulturnog poduzetništva (npr. kulturne i kreativne industrije) u sljedećoj je fazi potrebno organizirati edukaciju, odnosno njihovu daljnju razradu kroz radionice vezane uz pripremu projekata za EU-fondove te definiranje partnera i mogućih kulturno-turističkih proizvoda. Također treba dalje razvijati kapacitet svih ključnih dionika koji djeluju ili bi mogli potencijalno djelovati u Tvrđi (kako kulturnih tako i turističkih, obrazovnih i poslovnih) te njihovu međusektorsku suradnju.

U okviru definiranja akcijskog plana uzeti su u obzir i neki ključni komentari sudionika radionica koji su se u prvom redu odnosili na bitan značaj kandidiranja Grada Osijeka za Europsku prijestolnicu kulture 2020 kao krovni projekt u okviru kojeg se može provesti obnova i revitalizacija Tvrđe kao središnjeg projekta u okviru Osijek EPK 2020. Kao jedan od najznačajnijih projekata u okviru Akcijskog plana također je i mapiranje objekata u okviru Tvrđe s ciljem rješavanja imovinsko-pravnih i drugih bitnih pitanja, naročito u situacijama u kojima su npr. GPP ili HEP i privatne osobe vlasnici prostora/objekata. Niz predloženih aktivnosti i projekata tzv. su „soft“ projekti koji su vezani uz konkretne lokacije. Iako njihova realizacija nije uvjetovana značajnom infrastrukturnom izgradnjom, njihova bi realizacija međutim bitno promijenila strukturu i kvalitetu turističke ponude i sadržaja koji se trenutno nude u Tvrđi. Velik broj sudionika (na prvom mjestu stanari) smatra da bi „bučne“ sadržaje trebalo razmjestiti na suprotnu obalu (npr. područje Barutane, katakombi i amfiteatra), čime bi se podigla i razina atraktivnosti druge obale Drave – druge strane Tvrđe.

11.1. Nadogradnja na već realizirane projekte

U nastavku se nalaze opisi i vrijednosti provedenih projekata financiranih iz Kohezijskog fonda, IPA CBC Programa Mađarska-Hrvatska te projekata koji su u visokoj fazi spremnosti za prijave iz natječaja u sklopu EFRR-a.

- **Projekt poboljšanja vodne infrastrukture** – 72.508.56.00 eura, 2013. – 2016., Kohezijski fond, nositelj je projekta Vodovod Osijek, a partner Grad Osijek. Cilj je poboljšanje kanalizacijskog sustava u Osijeku i izgradnja postrojenja za obradu otpadnih voda. Obnova vodovodne infrastrukture na području Tvrđe nastavak je poboljšanja cijelokupne vodne infrastrukture u Osijeku.
- **Upis u UNESCO-ov popis svjetske baštine** – definiranje osječke barokne Tvrđe kao identiteta grada Osijek predstavlja izuzetno važan korak u daljnjoj valorizaciji i promociji Tvrđe kao spomeničke baštine izuzetne vrijednosti ne samo u nacionalnom već i srednjoeuropskom okruženju.
- **Stari turski put – nova vinska cesta** – 1.500.000 eura. Izgradnja 22 kilometra dugog Turorskog puta projekt je koji uz WINETOUR (IPA IIIC) bitno podiže razinu turističke ponude Slavonije i Baranje. Vinoteka s vinskih cesta otvorena je u sklopu Tvrđe kao još jedan način povezivanja Tvrđe s drugim okolnim sadržajima i gradnje Tvrđe kao središnje turističke lokacije.
- **Turistica** - <http://www.slap.hr> - 319.202 eura. Cilj je projekta razvoj i upravljanje zajedničkom mađarsko-hrvatskom kulturnom baštinom i ekoturizmom, povezujući razne tematske rute i stvaranje novih inovativnih turističkih proizvoda koji se stavljuju na tržište kroz virtualnu putničku agenciju. Sadržaji u Tvrđi mogu se promovirati kroz taj projekt.

11.2. Projekti prijavljeni/u pripremi za financiranje iz strukturnih fondova

- **Hostel Osijek**, multifunkcionalni omladinski smještaj – 5. 000.000 eura. Inicijativa Grada Osijeka i Hrvatskog ferijalnog i hostelskog saveza RH, TZ Osijek i drugih u svrhu adaptacije zaštićene zgrade u osječkoj Tvrđi u multifunkcionalni omladinski hostel kapaciteta 150 kreveta i multimedijalni centar za mlade, s ciljem poboljšanja turističke ponude grada Osijeka i regije; stvaranje uvjeta za razvoj turizma za mlade kao rastućeg oblika turizma.
- **Adrenalinski park** – 1.800.000 eura. Izgradnja adrenalinskog parka na prostoru od 35ha koji će imati stazu za autoutrke, stazu za motocikle, street-race, extreme-bicikлизam, umjetnu stijenu za penjanje kao i ostale sadržaje. Zbog male udaljenosti (5 km) od Tvrđe park predstavlja dodatnu atrakciju za posjetitelje Tvrđe i obrnuto.
- **Kuća umjetnosti i kulture** – 5.000.000 eura – idejni je projekt s ciljem obnove dijela Tvrđe u svrhu osnivanja kulturnog i umjetničkog centra višenamjenskog sadržaja s naglaskom na Muzej lutkarstva, Tehnički muzej i Muzej Domovinskog rata; zaštita i promocija postojećeg fundusa eksponata.

U nastavku je pripremljena lista projekata koji su definirani na radionicama. Također je navedena i lista prioritetnih, planiranih projekata s analizom stanja pripremljenosti i vrijednosti investicija. U posebnom prilogu izrađena je detaljna analiza tih prioritetnih projekata i njihove moguće namjene.

Planirani projekti

U **Muzeju Slavonije** predviđena je obnova zgrada i projekt obnove cijelog muzeja i njegovo proširenje na vojarunu. Projekt je pripremljen i prijavljen u iznosu od **12 milijuna eura**.

Isto tako se očekuje i projekt u visini od **7 milijuna eura** u **Državnom arhivu Osijek** gdje se očekuje proširenje arhiva na dvije zgrade – sanacija postojeće zgrade Arhiva u iznosu od 2 milijuna eura.

U zadnjih nekoliko godina pristupilo se i obnovi **Vodenih vrata** u Tvrđi gdje je predviđena izgradnja središnjeg okupljalista za turiste i građane s pristupom do parkirnih mjesta i uređenjem informacijskog sustava za monitoring posjetitelja Tvrđe. Uređena je Vinoteka – kušaonica za vinarije koje se nalaze na Vinskoj cesti Baranje, a

u planu je uređenje pet obrtničkih radionica za prikazivanje starih obrta. U Tvrđi se već sada organiziraju razni događaji, od sajma antikviteta do Koncertnog ciklusa Grada, Osječkog ljeta kulture, UFO – Urban fest Osijek, festivala Glazbene mladeži u Osijeku, kulturno-umjetničkih manifestacija u Klubu Mini teatar i Galeriji Kazamat Hrvatskog društva likovnih umjetnika.

Uz projekt **obnove cjelokupne komunalne infrastrukture** u Tvrđi s novim popločenjem svih ulica i trgova u iznosu od **8 milijuna eura**, izrađen je i pripremljen za realizaciju projekt rekonstrukcije i revitalizacije **Trga Vatroslava Lisinskog u Tvrđi u iznosu od 2,5 milijuna eura**.

Uz te projekte planira se rekonstrukcija i obnova **Krunske utvrde Kronenwerk** na lijevoj obali Drave za manifestacije na otvorenom, kamp, uređenje sanitarskih prostora, koncerti, preseljenje „noćnog“ života i sl. **Vrijednost projekta iznosi 12 milijuna eura**.

Paralelno s tim projektom planira se **rekonstrukcija i uređenje vanjskog obrambenog prstena osječke Tvrđe**, za koji se zatražila konzervatorska studija i prva faza obnove – „Vodena vrata“ su trenutno u realizaciji. Taj projekt obuhvaća kompletan vanjski prostor uređenja obrambenog prstena, uključujući i prostor stare električne centrale i remize na kojem bi se uredio parking za autobuse, prihvatni centar, sanitarni čvorovi i slični sadržaji. **Vrijednost projekta iznosi 12 milijuna eura**.

Planira se projekt **rekonstrukcije i sanacije zgrade** u Tvrđi u **Bosendorferovoj br. 2** za potrebe Tehničkog i prirodoslovnog muzeja ili neke druge namjene kulturno-društvenog sadržaja u vrijednosti **7 milijuna eura**. Nakon preseljenja Muzeja Slavonije postojeći se objekt namjerava sanirati za potrebe gradske uprave. **Vrijednost je projekta 2 milijuna eura**.

Obnova VIII. Bastiona osječke Tvrđe za potrebe kulturnog turizma – osnivanje kulturnog i umjetničkog centra višenamjenskog sadržaja, ateljea za likovne umjetnike te radionice starih заната. **Vrijednost projekta iznosi 4 milijuna eura**.

Uz obnovljeni Trg Vatroslava Lisinskog planira se **rekonstrukcija i adaptacija starog skladišta u hostel**. **Vrijednost projekta iznosi 5 milijuna eura**.

U Tvrđi je u tijeku projekt **istraživanja srednjovjekovne Tvrđe** unutar barokne cjeline franjevačkog samostana u osječkoj Tvrđi. **Vrijednost projekta iznosi 1 milijun eura**.

TABLICA 12: POPIS PLANIRANIH PROJEKATA DEFINIRANIH NA RADIONICAMA

84

INFRASTRUKTURA	SADRŽAJI U TVRĐI	PROMOCIJA TVRĐE
PRIVATNO	JAVNO	
Prijava na Europsku prijestolnicu kulture Osijek 2020 kao krovni projekt		
Hostel "Stara Pekara" (visoka faza spremnosti dokumentacije)		"Katastarski objekata-imovine" kao preduvjet za upravljanje imovinom i planiranje sadržaja
Obnova Državnog arhiva i Muzeja Slavonije (spreman za obnovu)		Turistički infopunkt – interaktivan
Novi boutique-hotel, hosteli	Kuća umjetnosti i kulture (projektna ideja, lokacija Bosendorf – gradská zgrada)	"Dream of fortification", „Fly yourself to Osijek“ – storytelling
Pivnica, mlijekočni restoran	Adrenalinski park – na drugoj strani obale (P.I.)	"Maximize your idea, optimize your work" – inkubator za poduzetnike i društvene poduzetnike
Obrtničke radionice	„Ruta Nobelovaca“, P.I.	Virtualni muzeji i arhivi – online centri znanja i inovacija među mladima
Obnova Trga V. Lisinskog (idejni projekti)		Projekt prezentacije arheoloških istraživanja
Vinoteka i škola za enologe (Vinoteka postoji kod Vodenih vrata – potrebljni dodatni sadržaji u Kazamatu)		Izrađljivanje čamaca/kajaka/bicikala
Rekonstrukcija Barutane (pozornica, neovisna scena, plesna scena), P.I.		
Obnova Kronenwerka		
Ostale ideje koje su komunicirane tijekom procesa:	Parkirište (višeetažno), P.I.	<ul style="list-style-type: none"> • Pokretanje klastera kreativnih industrija i dizajna, razvoj sektora kreativnih industrija • Inkubator za socijalne poduzetnike • Projekti navedeni u Strategiji razvoja kulture... • Trgovački centar • Vidikovac • Organizacija posjetitelja – kruzeri, avioni, autobusi... • Prenamjena zapuštenih zgrada – električna centrala... (područje nasuprot Tvrđi)

TABLICA 13: STANJE GOTOVOSTI PROJEKTNE DOKUMENTACIJE "TVRĐA" OSUJEK (PREMA PODACIMA IZ PROSINCA 2014. GODINE)

		NAZIV PROJEKTA											
#	FAZA PROJEKTA	Obnova komunalne infrastrukture	Rekonstrukcija i revitalizacija Trga V. Lisinskog	Krunска utvrda Kronenwerk	Vanjski obrambeni prsten osječke Tvrđe	Muzej Slavonije (Donja oružarnica)	VIII Bastion + unutrašnje dvorište (Bastion sv. Eugena)	Gradska uprava (sanacija Muzeja Slavonije)	Tehnički i prirodoslojni muzej (Bösendorferova 2)	Državni arhiv (Firin-gerova 3)	Državni arhiv (sanacija postojeće)	Hostel	Projekt istraživanja srednjovj. Tvrđe
1.	Snimak postojećeg stanja	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
2.	Konzervatorska studija				+	+			+	+	+	+	
3.	Arheološka istraživanja											+	
4.	Idjeno rješenje (projekt)	+	+						+	+			
5.	Lokacijska dozvola	+	+						+	+			
6.	Glavni projekt	+	+						+	U izradi			
7.	Gradjevinska dozvola												
8.	Studija izvedivosti i analiza troškova				+								
9.	Izvedbeni projekt												
10.	Procjena vrijednosti arh. istraživanja, studija projekata, nadzora	€ 800.000	€ 250.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 400.000	€ 200.000	€ 700.000	€ 200.000	€ 500.000	€ 1.000.000	
11.	Procjena vrijednosti investicije	€ 8.000.000	€ 2.500.000	€ 12.000.000	€ 12.000.000	€ 12.000.000	€ 4.000.000	€ 2.000.000	€ 7.000.000	€ 2.000.000	€ 5.000.000		
12.	Napomena			Podijeliti projekte na faze *1	Podijeliti projekte na faze *2		Uključeno i unutrašnje dvorište		Plan za Osijek grad kandidat za EPK 2020.				
13.	Nositelj projekta i partneri											HFHS, Grad Osijek, TZ Osijek	
14.	Mogući projektni tim (osobe, uključujući eksperte)											Dražen Gečević, Kornelija Milinarević, arh. Rechner	

*1. Projekt obuhvaća kompletan prostor Kronenwerka na lijevoj obali Drave i zbog veličine obuhvata i različitih namjena prostora trebalo bi ga podijeliti u nekoliko faz. *2. Projekt obuhvaća kompletan vanjski prostor uređenja, uključujući i prostor stare el. centralne i remize na istoku kao i dio parka Perivoja kralja Tomislava sa zapadne strane (obuhvat UPU-a osječke Tvrđe).

12

Mogućnosti financiranja

12.1. Financiranje iz fondova Europske unije

Europska komisija potvrdila je Sporazum o partnerstvu 30. listopada 2014. godine, čime je stavljen fokus na poticanje novih radnih mjesta i stvaranje snažnijeg i konkurentnijeg gospodarstva, a za što je Republici Hrvatskoj na raspaganju 10,676 milijardi eura iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova. Sadržaj Sporazuma o partnerstvu²⁷ opisuje na koji će način Republika Hrvatska pristupiti ispunjavanju zajedničkih ciljeva strategije Europa 2020 pomoću sredstava iz proračuna EU-a koja su joj dodijeljena kroz višegodišnji finansijski okvir (VFO) za razdoblje 2014. – 2020. godine. Sporazum o partnerstvu pruža okvir za korištenje 8,377 milijardi eura iz EU-proračuna u razdoblju 2014. – 2020. za ciljeve kohezijske politike i 2,026 milijardi eura za poljoprivredu i ruralni razvoj, a koji bi se trebali prije svega usmjeriti prema realnom gospodarstvu te 252,6 milijuna eura za razvoj ribarstva. Konkretno, iz Europskog fonda za regionalni razvoj na raspaganju je 4,321 milijarda eura, iz Europskog socijalnog fonda 1,516 milijardi eura, iz Kohezijskog fonda 2,559 milijardi eura, iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj 2,026 milijardi eura te iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo 252,6 milijuna eura.

---

²⁷ Sporazum o partnerstvu, 30.10. 2014, www.mrrfeu.hr

TABLICA 14. MOGUĆNOSTI FINANCIRANJA IZ EU-STRUKTURNIH I INVESTICIJSKIH FONDOVA

MOGUĆE PROJEKTNE KATEGORIJE	MOGUĆI IzVORI FINANCIRANJA	PRIMJERENOST FONDA	OGRANIČENJA
Djelatnosti kulturnih i drugih organizacija s ciljem unapređenja kvalitete turističkih sadržaja	<p>Europski socijalni fond</p> <p>Europski fond za regionalni razvoj</p>	<p>visoka</p> <p>srednja</p>	<p>U okviru Europskog socijalnog fonda potrebno je definirati mjeru koje će poticati operacije u izgrađenoj infrastrukturi i pomoći u razvoju programa i sadržaja. Nakon izgradnje i uređenja Tvrđe razvoj i izvođenje svih sadržaja moguće je djelomično ili u potpunosti financirati iz tog fonda.</p> <p>U okviru tog fonda moguće je dalje finansirati aktivnosti povezivanja organizacija i njihovih usluga s turizmom, razvojem novih proizvoda i razvojem destinacije.</p>
Povezani produkti ruralnog razvoja u okviru turističke ponude Osijeka	Poljoprivredni fond za ruralni razvoj	srednja do niska	Kroz ovaj se Fond mogu finansirati razni projekti, događanja, edukacije i slični sadržaji koji će omogućiti produljenje sezone u Tvrđi kroz povezivanje ruralnog i kulturnog/urbanog oblika turizma (povezivanje Tvrđe s ruralnim lokalitetima i sadržajima u okolini).
Sadržaj Tvrđe povezan s djelatnostima u lokalnoj zajednici	Poljoprivredni fond za ruralni razvoj	srednja do visoka	Osijek i cijela županija imaju raznoliku, ali za sada segmentiranu, turističku ponudu koju je potrebno objediti radi što bolje promocije ruralnog/urbanog oblika turizma, povećanja broja posjetitelja i daljnog zapošljavanja domaćeg stanovništva u djelatnostima kao što je turizam.
Daljnji razvoj modernih tehnoloških sadržaja	Europski fond za regionalni razvoj	visoka	Povezivanje ljudi u društvo i aktiviranje kroz kulturne i sportske djelatnosti jedna je od ključnih mjeru Europskog socijalnog fonda. Potrebno je povezati djelovanje organizacija civilnog društva i Grada Osijeka s djelatnostima i institucijama u Tvrđi radi stvaranja jače funkcionalne mreže koja bi povezala razne djelatnosti te unaprijedila kulturni i urbani turizam u Tvrđi i gradu Osijeku. Uključivanje lokalne zajednice i organizacija civilnog društva od samog početaka planiranja i provedbe projekta ključni su za dobivanje podrške građana i daljnji razvoj Tvrđe, koji se temelji na partnerskim i međusektorskim vrijednostima.
			Tehnološka opremljenost i uvođenje novih tehnologija u razne segmente poslovanja i djelatnosti u okviru Tvrđe ključni je segment dalnjeg uvjeta razvoja, kako infrastrukture (kroz uvođenje širokopojasne i high speed mreže i prateće infrastrukture) tako i digitalne i inovativne interpretacije sadržaja i kulturne baštine.

12.2. Europski strukturni i investicijski fondovi (ESIF)

Operativni programi su plansko-programske dokumente u kojima se detaljnije opisuju i razrađuju mjeru i aktivnosti za učinkovitu provedbu i korištenje ESF-fondova. Za razdoblje 2014. – 2020. godine Hrvatska priprema dva operativna programa za provedbu kohezijske politike:

- Operativni program „**Konkurentnost i kohezija**“ (za korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda; ukupna indikativna alokacija 6 881 milijarda eura) – **usvojen 12.12. 2014. godine, u nastavku analiza OP-a s obzirom na mogućnosti financiranja projekata u Tvrđi i**
- Operativni program „**Učinkoviti ljudski potencijali**“ (za korištenje Europskog socijalnog fonda; ukupna indikativna alokacija 1 516 milijardi eura).

Procjenjuje se da će barem 50% Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) biti uloženo u gradska područja glavnim operativnim programima tijekom finansijskog razdoblja od 2014. do 2020. te je izdvojeno najmanje 5% nacionalnih sredstava EFRR-a za integrirani održivi urbani razvoj kako bi se osiguralo da bude jedan od prioriteta svih država članica. Fondove EU-a možemo podijeliti na Europske strukturne i investicijske fondove i Program Europske unije (izravno financiranje EU-a).

12.2.1. Operativni program Konkurentnost i kohezija za RH 2014 – 2020

Namjenjen je za korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda; ukupna indikativna alokacija 6,881 milijarda eura.

Niže je prikazana detaljna tablica s prioritetnim osima, specifičnim ciljevima i finansijskim alokacijama od posebne važnosti za razvoj Tvrđe.

PRIORITETNA OS 1: JAČANJE GOSPODARSTVA PRIMJENOM ISTRAŽIVANJA I INOVACIJA	Ukupna alokacija za Prioritetnu os 1: 664.792.165 €	Ukupna alokacija za investicijske prioritete
Investicijski prioritet 1b Promicanje poslovnih ulaganja u inovacijama i istraživanjima te razvoj veza i sinergija među poduzećima, IR-centrima i visokim obrazovanjem, osobito razvoja proizvoda i usluga, tehnološkog povezivanja, socijalne inovacije, ekološke inovacije, kulturne i kreativne industrije, usluge javnog servisa, zahtjeva za poticajima, umrežavanja, klastera, otvorena inovacija kroz pametnu specijalizaciju, tehnološko jačanje i primjenjeno istraživanje, pilot linije, pretproizvodna provjera valjanosti, napredne proizvodne mogućnosti i početne proizvodnje, osobito u ključnim tehnologijama koje potiču razvoj i inovacije i širenje tehnologija za opću namjenu.	Specifični cilj 1b1 Novi proizvodi i usluge kao rezultat djelatnosti istraživanja, razvoja i inovacija (IRI) <hr/>	205.000.000 €
	Specifični cilj 1b2 Jačanje djelatnosti istraživanja, razvoja inovacija (IRI) poslovнog sektora kroz stvaranje povoljnog inovacijskog okruženja	330.470.426 € <hr/> 125.470.426 €

PRIORITETNA OS 2: KORIŠTENJE INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE	Ukupna alokacija za Prioritetnu os 2: 307.952.676 €	Ukupna alokacija za investicijske prioritete
---	---	--

Investicijski prioritet 2c Jačanje aplikacija informacijskih i komunikacijskih tehnologija za e-vladu, e-učenje, e-uključenost, e-kulturu i e-zdravlje	Specifični cilj 2c1 Povećanje korištenja IKT-a u komunikaciji između građana i javne uprave putem uspostave IKT-koordinacijske strukture i softverskih rješenja	98.582.636 €	98.582.636 €
PRIORITETNA OS 3: POSLOVNA KONKURENTNOST	Ukupna alokacija za Prioritetnu os 3: 970.000.000 €	Ukupna alokacija za investicijske prioritete	

Investicijski prioritet 3a Promicanje poduzetništva, posebno olakšavajući ekonomsko iskorištanje novih ideja i poticanje stvaranja novih poduzeća, uključujući i poslovne inkubatore	Specifični cilj 3a1 Bolji pristup izvorima financiranja za male i srednje poduzetnike	250.000.000 €	483.000.000 €
Investicijski prioritet 3d Podupiranje kapaciteta MSP-ova za rast na regionalnom, nacionalnom i međunarodnom tržištu te angažiranost u inovacijskim procesima	Specifični cilj 3d2 Poboljšana inovativnost malih i srednjih poduzetnika	233.000.000 €	180.000.000 €

PRIORITETNA OS 6: ZAŠTITA OKOLIŠA I ODRŽIVOST RESURSA	Ukupna alokacija za Prioritetnu os 6: 1.987.360.608 €	Ukupna alokacija za investicijske prioritete
---	---	--

Investicijski prioritet 6c Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine	Specifični cilj 6c1 Povećanje zapošljavanja i turističkih izdataka kroz unapređenje kulturne baštine VAŽNO ZA VEĆINU PRIORITETNIH PROJEKATA U OKVIRU TURISTIČKE INFRASTRUKTURE TVRĐE	128.351.269€	238.020.392 €
	Specifični cilj 6c2 Povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja prirodnom baštinom	109.669.123 €	

Investicijski prioritet 6e Aktivnosti kojima se poboljšava urbani okoliš, revitalizacija gradova, obnova i dekontaminacija nekadašnjeg industrijskog zemljišta (uključujući prenamijenjena područja), smanjenje zagađenja zraka i promocija mjera za smanjenje buke	Specifični cilj 6e2 Obnova brownfield-lokacija (bivših vojnih i/ili industrijskih područja) unutar ITU-a	80.000.000 €
---	--	--------------

**PRIORITETNA OS 8:
SOCIJALNO UKLJUČIVANJE I ZDRAVLJE**

Ukupna alokacija za Prioritetnu os 8:
356.500.000 €

Ukupna alokacija za investicijske prioritete

Investicijski prioritet 9a

Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu, što pridonosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju smanjujući nejednakosti u smislu zdravstvenog statusa, promičući socijalnu uključenost, kulturne i rekreativne usluge te prelazak s institucijske skrbi na skrb u zajednici

Specifični cilj 9a3

Promicanje socijalne uključenosti i smanjenje nejednakosti kroz poboljšani pristup socijalnim uslugama te prelazak s institucionalne skrbi na skrb u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture

86.500.000 €

Specifični cilj 9a4

Provjeda pilot-aktivnosti koje imaju za cilj promociju socijalne uključenosti i smanjenje siromaštva ratnih veterana i žrtava rata

20.000.000 €

**PRIORITETNA OS 9:
OBRAZOVANJE, VJEŠTINE I CJEOŽIVOTNO UČENJE**

Ukupna alokacija za Prioritetnu os 9:
270.914.791 €

Ukupna alokacija za investicijske prioritete

Investicijski prioritet 10a

Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje kroz razvoj infrastrukture za obrazovanje i osposobljavanje

Specifični cilj 10a1

Razvoj digitalno zrelih škola koje su spremne za korištenje potencijala informacijsko-komunikacijske tehnologije u obrazovanju i razvoju vještina za 21. stoljeće, a neophodnih na tržištu rada

102.914.791 €

Specifični cilj 10a2

Modernizacija, unapređenje i proširenje infrastrukture studentskog smještaja u visokom obrazovanju s ciljem poboljšanja pristupa visokom obrazovanju te završetka studija za studente u nepovoljnem položaju

105.000.000 €

259.914.791 €

Specifični cilj 10a3

Povećanje relevantnosti strukovnog obrazovanja kroz poboljšanje uvjeta za stjecanje praktičnih vještina u ciljanim sektorima srednjeg strukovnog obrazovanja s ciljem postizanja veće zapošljivosti učenika srednjeg strukovnog obrazovanja

63.000.000 €

12.2.1.1. Program Integriranih teritorijalnih investicija (ITI)

Financijska perspektiva 2014. – 2020. unutar zakonodavnog okvira za ESI-fondove uz tematsku koncentraciju predviđa i posebne teritorijalne instrumente kao alat za realizaciju integriranih teritorijalnih strategija.

- Integrirane teritorijalne investicije (ITI – Integrated territorial investments)
- Održivi urbani razvoj (Sustainable urban development)

Instrumenti se razlikuju ovisno o obveznosti korištenja, pokrivanju teritorija i ESI-fondovima.

Mogući su i drugi pristupi kojima se pridonosi integriranom teritorijalnom razvoju. ITI je novi program za 2014. – 2020. koji je u potpunosti usmjeren na poticanje održivog urbanog razvoja u četiri najveća grada u Republici Hrvatskoj i nekolicini manjih gradova (iznad 50 000 stanovnika). U okviru tog programa financiranje je osigurano iz ERDF-a uz dopunjenu alokaciju drugih fondova.

Osnovni principi:

- Poticanje konkurentnosti – prepoznavanje razvojnih potencijala i centara razvoja
- Teritorijalna kohezija – posebni pristupi područjima koja zaostaju u razvoju s ciljem ujednačenog regionalnog razvoja
- Integrirane aktivnosti – kroz pripremu integriranih strategija

Glavni ciljevi:

- Prepoznavanje specifičnih razvojnih potreba svakog prostora
- Razvoj urbanih centara kao pokretača razvoja cijele države
- Omogućavanje jednakih razvojnih prilika područjima koja zaostaju u razvoju te područjima s posebnim razvojnim potrebama

Temelj su za provedbu strategije koje predviđaju integrirane mјere za suočavanje s ekonomskim, okolišnim, klimatskim, demografskim i socijalnim izazovima koji pogаđaju urbana područja, istodobno uzimajući u obzir potrebu za promicanjem urbano-ruralnih veza:

Osnovna načela teritorijalnog razvoja iz ESI-fondova:

1. Promicati ujednačeni teritorijalni razvoj
2. Koristiti komparativne prednosti svakog pojedinog prostora

Tipovi pristupa:

- Horizontalni pristupi – intervencije se provode na cijelom prostoru Republike Hrvatske, ali uz određene prilagodbe ovisno o mjestu provedbe, a u skladu sa strategijama na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou.
- Teritorijalna koncentracija sredstava – integriranje aktivnosti u pojedinim odabranim prostorima putem posebnih mehanizama.

Ključni izazovi koji su prepoznati u gradovima i koji će se rješavati ovim programom s alokacijom od oko 320 milijuna eura su sljedeći:

- Utjecaj krize na zaposlenost, osobito visoku nezaposlenost mladih
- Potreba za racionalnijim korištenjem postojećih kapaciteta
- Koncentracija demografskih i socijalnih izazova

URBANA PODRUČJA – CILJEVI I AKTIVNOSTI

Cilj 1: Podrška znanju za održivi gospodarski razvoj

Jačanje konkurenčnosti hrvatskog gospodarstva u velikoj mjeri ovisi o korištenju postojećeg i dalnjem razvoju potencijala za stvaranje i primjenu inovacija te o mogućnostima kvalitetnog visokog obrazovanja. Potencijali za

stvaranje i primjenu inovacija te kvalitetno visoko obrazovanje prije svega su koncentrirani u velikim gradovima.

- Tim će se aktivnostima poticati povezivanje znanstveno-istraživačkih institucija s poslovnim sektorom i poduzetničkim potpornim institucijama kako bi se u gradovima izgradili sustavi za podršku znanju i inovacijama te tako omogućila veća konkurentnost cjelokupnog gospodarstva (EFRR – TC 1).
- Aktivnosti će se usmjeriti i na povećanje kvalitete visokog obrazovanja (ESF – TC 10).

Cilj 2: Zaštita i poboljšanje okoliša u gradovima

Unutar ovog cilja namjerava se zaštiti i poboljšati okoliš u urbanim područjima – temelj za podizanje kvalitete života, zaštitu zdravlja stanovnika. Smanjivanje utjecaja koje život u gradovima ima na okoliš dovest će do poboljšanja kvalitete života u gradovima i na drugim prostorima.

- Aktivnosti povećanja energetske učinkovitosti u gradovima (EFRR – TC 4)
- Aktivnosti usmjerene na održiv i učinkovit gradski promet (EFRR – TC 4)

Cilj 3: Regeneracija i revitalizacija zapuštenih prostora u gradovima

Aktivnosti kojima se namjeravaju stvoriti nove mogućnosti za gospodarski razvoj u nekim od zapuštenih područja unutar gradova.

- Razvojne mogućnosti stvorit će se kroz integrirane aktivnosti regeneracije i revitalizacije koje će se usmjeriti na identificirano područje (EFRR – TC6, TC9, TC10 i ESF – TC8, TC9, TC10).

Integrirana teritorijalna ulaganja za održivi urbani razvoj kreću kao pilot projekti:

- Koncentracija na manji broj većih gradova s potrebnim kapacitetima (financijskim, ljudskim...) za uspješnu primjenu novog mehanizma
- Kandidacijski postupak – temelj za konačni odabir gradova u kojima će se provoditi integrirana teritorijalna ulaganja
- Ograničena sredstva – potrebna prioritizacija ulaganja i odabir užeg područja na kojem će se provesti integrirane intervencije te prenijeti model na druga područja

Budućnost – tri temeljna smjera:

- Podržati gradove kao pokretače razvoja širih područja
- Osigurati dostupnost ESI-fondova i slabije razvijenim područjima
- Promicati učinkovitost ulaganja – korištenje stvarnih potencijala svakog područja

12.2.2. Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali“

Namijenjen je za korištenje Europskog socijalnog fonda i Inicijative za zapošljavanje mladih; ukupna indikativna alokacija iznosi 1 582 milijarde eura.

U nastavku je prikazana detaljna tablica s prioritetnim osima, specifičnim ciljevima i financijskim alokacijama od posebne važnosti za razvoj Tvrđe.

PRIORITETNA OS 1:**ZAPOŠLJAVANJE I MOBILNOST RADNE SNAGE**

UKUPNA ALOKACIJA ZA PRIORITETNU OS 1:

532.933.273 €Alokacija za
specifični ciljAlokacija za
investicijski
prioritet**Investicijski prioritet 8.i:**

Pristup zapošljavanju za osobe koje traže posao i neaktivne osobe, uključujući one koji su dugotrajno nezaposleni i one koji su daleko od tržišta rada, kao i provedbom lokalnih inicijativa za zapošljavanje i potpore za mobilnost radne snage

Specifični cilj 8.i.1:

Povećanje zapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice dugotrajno nezaposlenih i osoba čije vještine ne odgovaraju potrebama tržišta rada

101.879.135 €

Investicijski prioritet 8.ii (YEI):

Održiva integracija mladih na tržištu rada, posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne ospozobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbu Garancije za mlade

Specifični cilj 8.ii.1 (YEI):

Povećanje zapošljavanja i brze integracije NEET-skupine kroz Inicijativu za zapošljavanje mladih na tržištu rada

132.354.288 €   201.010.904 €

PRIORITETNA OS 2:**SOCIJALNO UKLJUČIVANJE**

UKUPNA ALOKACIJA ZA PRIORITETNU OS 2:

328.000.000 €Alokacija za
specifični ciljAlokacija za
investicijski
prioritet**Investicijski prioritet 9.i:**

Aktivna uključenost, uključujući i cilj promicanja jednakih mogućnosti te aktivnog sudjelovanja i poboljšanja zapošljivosti

Specifični cilj 9.i.1:

Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina i borba protiv svih oblika diskriminacije

96.000.000 €   116.000.000 €

Investicijski prioritet 9.iv:

Promicanje društvenog poduzetništva i strukovne integracije u društvenim poduzećima te socijalne ekonomije i ekonomije solidarnosti radi olakšavanja pristupa zapošljavanju

Specifični cilj 9.iv.1:

Povećanje broja i održivosti društvenih poduzeća i njihovih zaposlenika

32.000.000 €   32.000.000 €

PRIORITETNA OS 3: OBRAZOVANJE I CJEOŽIVOTNO UČENJE UKUPNA ALOKACIJA ZA PRIORITETNU OS 3: 450.000.000 €	Alokacija za specifični cilj	Alokacija za investicijski prioritet
Investicijski prioritet 10.iii: Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija	Specifični cilj 10.iii.1: Omogućavanje boljeg pristupa obrazovanju učenicima u nepovoljnem položaju u predtercijskom obrazovanju	40.000.000 €
	Specifični cilj 10.iii.2: Promicanje pristupa cjeloživotnom učenju kroz unapređivanje ključnih kompetencija studenata te primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija u poučavanju i učenju	70.000.000 € 160.000.000 €
	Specifični cilj 10.iii.3: Poboljšanje obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika	50.000.000 €
Investicijski prioritet 10.iv: Poboljšanje značaja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizma za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja	Specifični cilj 10.iv.1: Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje	85.000.000 € 85.000.000 €
PRIORITETNA OS 4: DOBRO UPRAVLJANJE UKUPNA ALOKACIJA ZA PRIORITETNU OS 4: 191.276.944 €	Alokacija za specifični cilj	Alokacija za investicijski prioritet
Investicijski prioritet 11.ii: Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući i pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini	Specifični cilj 11.ii.1: Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja	81.300.000 € 81.300.000 €

12.2.3. Financijski instrumenti

Jessica (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas)

- Alat za poboljšanje pristupa financijama za ulaganja u održivi urbani razvoj:
- isplativije korištenje ESI-fondova od financiranja projekata kroz grantove
- kombinacija javnog i privatnog financiranja u obliku:
  - *kredita*
  - *jamstva*
  - *equityja*
  - *stvaranje Fonda za urbani razvoj i eventualno Holding Fonda*

Što se može financirati putem Jessice?

- gradska infrastruktura – uključujući i prijevoz, vode / otpadne vode, energiju
- kulturna baština ili kulturne znamenitosti – za turizam ili druge održive namjene
- prenamjena brownfield-lokaliteta – uključujući čišćenje mjesta i dekontaminaciju
- stvaranje nove komercijalne prodajne površine za mala i srednja poduzeća, IT i / ili R & D sektor
- sveučilišne zgrade – medicinske, biotehnološke i druge specijalizirane objekte
- poboljšanja energetske učinkovitosti u zgradarstvu – komercijalne i stambene zgrade
- energija iz obnovljivih izvora
- zemljište i do 20% ukupnih opravdanih troškova, moguće kao doprinosa u naturi

Karakteristike:

- Strateški kontekst – moraju se koristiti u kontekstu integrirane strategije održivog urbanog razvoja
- Održivost – predloženi projekti moraju imati tržište i finansijsku isplativost
- Neuspjeh finansijskog tržišta – ne bi trebali samo zamijeniti financiranje koje bi privatno tržište dalo pod sličnim uvjetima
- Usklađivanje – može se koristiti paralelno sa subvencijama, gdje postoje dodatni tržišni nedostaci

12.3. Programi Europske unije

Pod programima Europske unije podrazumijevamo programe usvojene od strane EU-a s ciljem promicanja suradnje i transnacionalne mobilnosti među državama članicama ili državama koje su u procesu pristupanja EU-u, a koje su povezane sa zajedničkim politikama EU-a. Tu možemo navesti niz programa koji su relevantni za financiranje projekata od važnosti za razvoj održivih razvoja i podršku društvenim inovacijama.

12.3.1. URBACT III (UIII)

UIII olakšava razmjenu znanja i dobre prakse između gradova i ostalih razina vlasti. Cilj je promicati integrirani održivi razvoj i poboljšati učinkovitost regionalne i kohezijske politike. UIII ne investira izravno u urbani razvoj (izgradnja gradski prometnica ili sl.) UIII omogućava razmjenu znanja i učenje između svih ključnih dionika na lokalnoj razini s utjecajem na stvaranje politika i sudjelovanjem u odlučivanju. Doprinosi poboljšanju kvalitete planiranja i provedbe integriranih urbanih planova i programa kroz učenje o politikama o održivom urbanom razvoju i kroz uspostavljanje lokalnih grupa podrške. UIII će imati neizravan utjecaj na provedbu Operativnih programa.

ERDF-regulativa u programskom razdoblju 2014. – 2020. uključuje alate i koncepte koji nude nove mogućnosti za urbanu dimenziju:

- **Integrirane aktivnosti održivog urbanog razvoja** (bilo putem integriranih teritorijalnih investicija

bilo putem posebnih operativnih programa urbanog razvoja ili prioritetnih osi)

- Participativni pristup putem **Lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice koji se temelji na LEADER-modelu** (1303/2013 usmjeren je na posebna subregionalna područja; njime upravljaju lokalne akcijske skupine koje čine predstavnici javnih i privatnih lokalnih socio-ekonomskih interesa, pri čemu na razini donošenja odluka ni javne vlasti, definirane u skladu s nacionalnim pravilima, a ni bilo koja pojedinačna interesna skupina nemaju više od 49% glasačkih prava; provodi se preko integriranih i višesektorskih strategija lokalnog razvoja za pojedina područja; oblikovan je tako da uzima u obzir lokalne potrebe i potencijal, a uključuje inovativne značajke u lokalni kontekst, umrežavanje i, prema potrebi, suradnju)
- **Urbano-ruralno partnerstvo.**

Ključne ciljane skupine UIII-a su stručnjaci, neposredni upravitelji u gradovima, izabrani predstavnici, dionici iz različitih javnih agencija, privatni sektor i civilno društvo.

PRIORITETNE OSI

Prioritetna Os 1: Poticanje integriranog održivog urbanog razvoja

- **Specifični cilj 1:** Povećati sposobnost gradova u upravljanju/provođenju održivih urbanih politika i prakse na integriran i participativan način.
- **Specifični cilj 2:** Poboljšati planiranje održivih urbanih politika u gradovima.
- **Specifični cilj 3:** Poboljšati provođenje održivih urbanih strategija i aktivnosti u gradovima.
- **Specifični cilj 4:** Osigurati da stručnjaci i donositelji odluka na svim razinama imaju pristup znanjima/spoznajama te da dijele know-how o svim aspektima održivog urbanog razvoja s ciljem poboljšanja politika urbanog razvoja.

12.3.2. Program EU-a za zapošljavanje i socijalne inovacije (EU Programme for Employment and Social Innovation /EaSI)

U okviru programa EaSI osigurat će se 920.000.000 € koji će biti na raspolaganju za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Kroz program će se podržati inovativne socijalne politike, promicati mobilnost radne snage, kao i olakšati pristup mikrokreditiranju i poticati socijalno poduzetništvo. EaSI objedinjuje i proširuje obuhvat triju postojećih finansijskih instrumenata: Programa za zapošljavanje i socijalnu solidarnost (PROGRESS), Europske mreže javnih službi za zapošljavanje EURES i Europskog programa mikrofinanciranja (European Progress Microfinance Facility).

Zajedno s Europskim socijalnim fondom (ESF), Fondom europske pomoći za najpotrebitije (FEAD) i Europskim fondom za prilagodbu globalizaciji EaSI čini četvrti stup Inicijative Europske unije za zapošljavanje i socijalnu uključenost 2014. – 2020.²⁸

12.3.3. Obzor 2020

Obzor 2020 pridonosi rješavanju glavnih društvenih izazova identificiranih u strategiji Europa 2020 i njezinih tzv. predvodničkih inicijativa (Flagship Initiatives), kao i rješavanju glavnih problema koje dijele građani u Europi, ali i globalno.

Aktivnosti unutar prioriteta Društveni izazovi usmjere su na „povećanje učinkovitosti istraživanja i inovacija u odgovoru na ključne društvene izazove povezivanjem resursa i znanja u različitim poljima tehnologija i znanstvenih disciplina, uključujući i društvene i humanističke znanosti kao važne komponente za rješavanje svih izazova“.²⁹

Taj prioritet obuhvaća različite aktivnosti, od istraživanja pa sve do tržišta s naglaskom na inovacije u najširem smislu, kao što su pilot i demonstracijski projekti, podrška za javnu nabavu, društvene inovacije i drugi oblici inovacija, kao i uspostavljanje veza s aktivnostima europskih inovacijskih partnerstava (European Innovation Partnership – EIP).

²⁸ http://www.mspm.hr/novosti/vijesti/novi_program_eu_za_zaposljavanje_i_socijalne_inovacije_easi

²⁹ <http://www.obzor2020.hr/drustveni-izazovi>

Financiranje projekata usredotočeno je na sljedeće društvene izazove:

1. Zdravlje, demografske promjene i kvalitetu života
2. Sigurnost hrane, održivu poljoprivredu i šumarstvo, istraživanje mora, pomorstva i unutarnjih voda i bioekonomiju
3. Sigurnu, čistu i učinkovitu energiju
4. Pametan, zeleni i integrirani promet
5. Klimatsku aktivnost, okoliš, učinkovitost resursa i sirovine
6. Europu u promjenjivom svijetu – uključiva inovativna i promišljena društva
7. Sigurna društva

12.3.4. *Kreativna Europa*

To je EU-program koji podupire europsku kinematografiju te kulturni i kreativni sektor s ciljem njihova doprinosa održivom rastu i zapošljavanju. Kreativna Europa odgovara na nove trendove koji pokazuju da kultura, naročito u gradovima, igra važnu ulogu u ekonomiji Europske unije gdje kulturne i kreativne industrije sudjeluju s ukupno 4,5 % europskog BDP-a i čine 3,8 % zaposlenih na europskoj razini (više od 8,5 milijuna radnih mjestava). Istraživanja su također pokazala da je u razdoblju od 2000. do 2007. godine zaposlenost u kulturnom i kreativnom sektoru rasla u prosjeku 3,5 % godišnje.³⁰

12.3.5. *Erasmus+ i Europa za građane*

To je program koji potiče mobilnost i jačanje suradnje među mladima te Europa za građane koja među ostalim podupire suradnje među europskim gradovima i općinama te između civilnog sektora i jedinica lokalne samouprave.

---

³⁰ <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=7150>

13

Literatura i upotrijebljenje informacije

13.1. Korištena literatura

European Commission, EuropeAid Co-operation Office, General Affairs, Evaluation: **Project Cycle Management**, Handbook, Version 2.0, March 2002.

EUROPEAN COMMISSION, Directorate General Regional Policy: **Guide to COST-BENEFIT ANALYSIS of investment projects Structural Funds, Cohesion Fund and Instrument for Pre-Accession**, 2008.

Institut za turizam: **Hrvatski turizam u brojkama, Croatian tourism in numbers, broj 4**, 2012

Ministarstvo turizma Republike Hrvatske: **Turizam u brojkama 2012**, 2013.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske: **Hrvatska u brojkama 2012**, Zagreb, 2012

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske: **Statistički ljetopis 2012**, Zagreb, 2012

Nacionalni strateški referentni okvir 2013., Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, 2013.

Operativni program za regionalnu konkurentnost 2007. – 2013., Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, 2013.

Strategija kulturnog razvijanja grada Osijeka 2014. – 2020., Grad Osijek

Strategija razvoja Grada Osijeka 2014. – 2020., Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku, travanj 2014.

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011. – 2013., Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, 2011.

Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2020., Ministarstvo turizma, 2013.

Županijska razvojna strategija Osječko-baranjske županije 2011. – 2013.

Strategija razvoja gospodarstva Grada Osijeka – od industrijskog do inteligentnog grada

Povjesno-urbanistička cjelina Tvrđa u Osijeku, UNESCO prijavnica 2. dio, Osijek, srpanj 2007.

Istraživanje identiteta grada Osijeka, Gradsko poglavarstvo Grada Osijeka, Centar za psihodijagnostičke instrumente Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, Državni zavod za statistiku, studeni 2013.

Povjesno-urbanistička cjelina Tvrđa u Osijeku, Prijavnica 2. dio, Plan upravljanja kompleksom osječke Tvrđe, Osijek, srpanj 2007., Grad Osijek, Osječko-baranjska županija, Agencija za obnovu, Ekonomski fakultet u Osijeku.

13.2. Izvori s Internet stranica

<http://www.strukturnifondovi.hr/>

<http://www.ppiaf.org/sites/ppiaf.org/files/documents/toolkits/UrbanBusToolkit/assets/1/1c/1c4.html>;
tripadvisor.com;

<http://www.osijek.hr/index.php/cro/Kultura/Muzeji-i-galerije/Gradske-galerije-Osijek>;

<http://www.hdlu-osijek.hr/index.php/o-nama>;

<http://www.ufo.com.hr/o-festivalu/>;

http://www.croatianworldcalendar.com/index.php?option=com_events&task=view_detail&agid=2215&year=2014&month=7&day=6&Itemid=26;

http://osijek-culture.eu/hr_HR/manifestacije/sajam-antikviteta;

http://osijek-culture.eu/hr_HR/manifestacije/krlezini-dani;

http://osijek-culture.eu/hr_HR/manifestacije/sluk;

<http://www.djecje-kazaliste.hr/manifestacije/sluk/24-susret/program/>;

<http://www.htso.hr/>;

<http://www.appluprava.hr/RegisterUdruga/faces/WEB-INF/pages/searchResult.jsp>;

http://www.tehnika-osijek.hr/opci_podaci.htm;

http://www.tehnika-osijek.hr/udruge_tehn_kult.htm;

http://www.breza.hr/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=122&Itemid=247&lang=hr.

IV PRILOZI

14 . Anketni upitnik

15. Rezultati ankete

14

Anketni upitnik

ANKETNI UPITNIK

TVRĐA: UTVRDA KULTURE, OBRAZOVANJA, PODUZETNIŠTVA I TURIZMA

Agencija za obnovu osječke Tvrđe i Grad Osijek provode izradu Strategije osječke Tvrđe radi njezine obnove i daljnog razvoja u turističkom, poslovnom, kulturnom, edukacijskom i/ili drugom smjeru. Vaše nam je mišljenje izuzetno važno kako bi Tvrđa postala pravi bastion javnog mišljenja, razmjene ideja, inovativnosti i kreativnosti.

Molimo Vas da nam poklonite par minuta Vašeg vremena i popunite anketu:

Spol: _____ Dob: _____ Zanimanje/Stručna spremam:_____

1. Koji su najčešći razlozi vašeg dolaska u Tvrđu? (škola, posao, druženje itd.)

2. Koji od navedenih pojmoveva najviše povezujete s Tvrđom (označite znakom X u kućicu kraj pojma):

Kultura	Obrazovanje	Neki drugi (navedite)
Poduzetništvo	Turizam	
Mladi	Noćni život	

3. Smatrate li da se u Tvrđi nalazi dovoljno kulturnih institucija i pratećih kulturnih sadržaja?

DA   NE

4. Ulaganja u obnovu infrastrukture u Tvrđi su nužna. Što je po vašem mišljenju prioritetno? (označite znakom X u kućicu kraj pojma):

Popločenje	Vodena vrata	Drugo (navedite)
Komunalna infrastruktura (osvjetljenje, urbana oprema)	Trg V. Lisinskog	

5. Što po vašem mišljenju može oživjeti Tvrđu? (označite znakom X u kućicu kraj pojma):

Dodatna kulturna događanja, manifestacije	Trgovački sadržaji (knjižare, antikvarijati, dućani, butici)	Drugo (navedite)
Obrtnici, poduzetnici	Posjetitelji (turisti)	
Mladi	Dodatni ugostiteljski objekti (slastičarnice)	

6. Imat će u Tvrđi po vašem mišljenju dovoljno smještajnih kapaciteta za turiste?

DA   NE

7. Koji je po vašem mišljenju najveći potencijal Tvrđe?

Najljepše zahvaljujemo i pozivamo na radionicu na kojoj će se dalje razgovarati o viziji i smjeru razvoja osječke Tvrđe. Radionica će se održati 29. 10. 2014. u prostorijama Muzeja Slavonije od 12:00 do 14:00 sati.

15

Rezultati ankete

Anketa A

Provđena 4. 10. 2014. na
Sajmu antikviteta u Tvrđi

Obuhvaćeno je 245
ispitanika podijeljenih
po kriteriju dobi, spola i
zanimanja

Anketa B

Provđena je na internetskim
stranicama Agencije za obnovu
osječke Tvrđe

Anketom B obuhvaćeno je
78 ispitanika podijeljenih
po kriteriju dobi, spola i
zanimanja.

UKUPNO

323
ispitanika

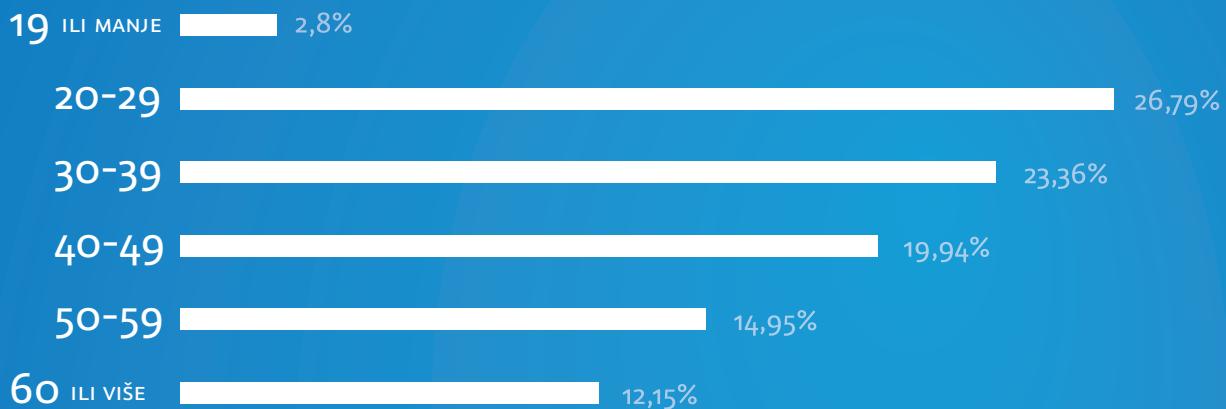

179
55%

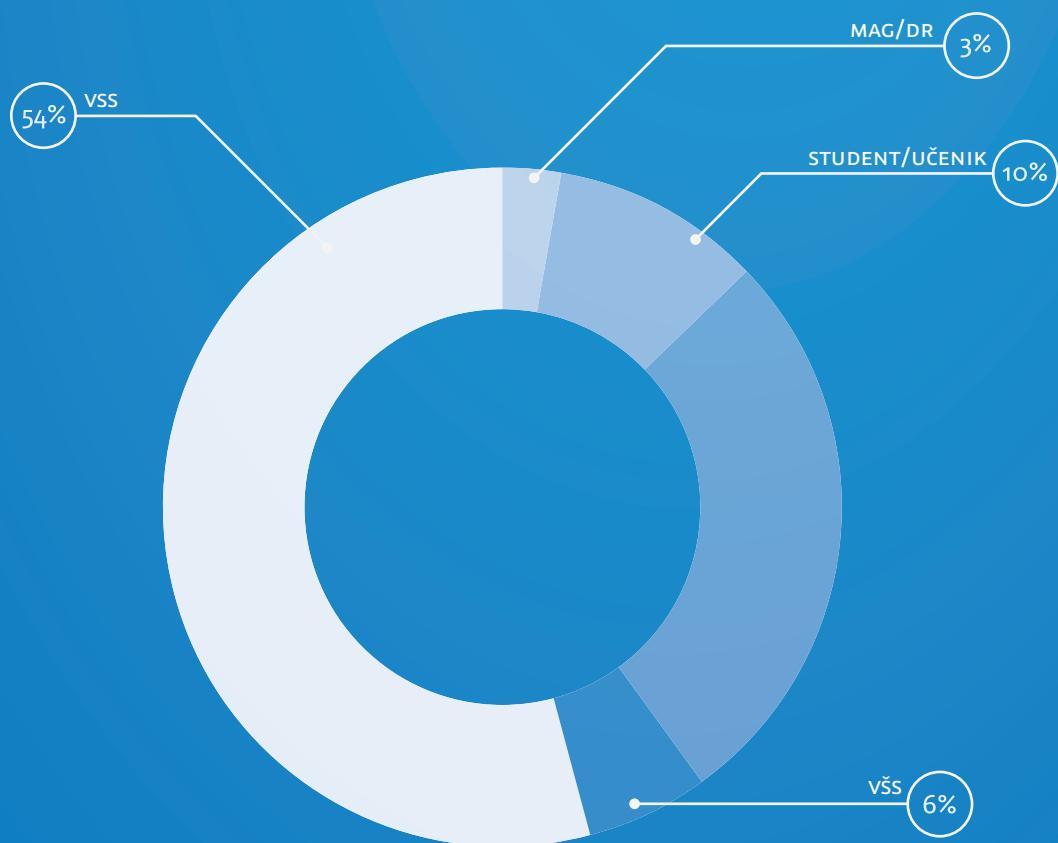

144
45%

DOB

STRUČNA SPREMA

NAJČEŠĆI RAZLOZI DOLASKA U TVRĐU

Uvjerljivo najveći broj ispitanika u
Tvrđu dolazi radi druženja

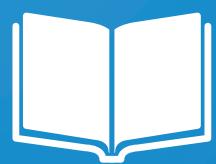
Kultura

8%

Posao

9%

Obrazovanje

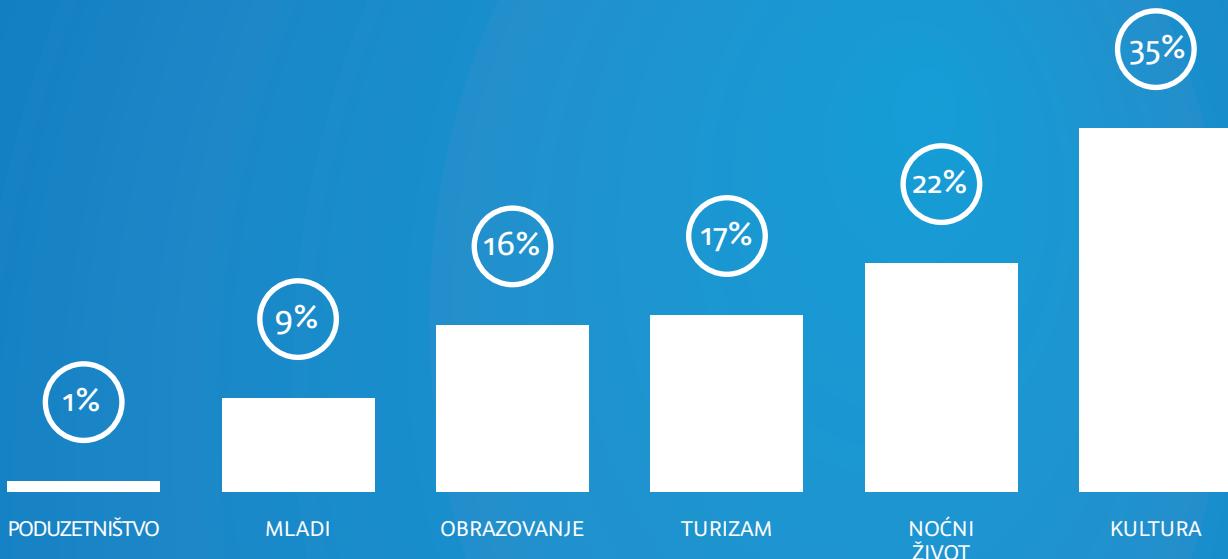
21%

Ostalo

38%

Jedan od četiri ispitanika naveo je: udruga građana Kohorta,
relaksacija, uživanje u povijesti, stanovanje, crkva (misa), šetnja,
turizam, fotoklub, sve, koristim svaku prigodu dolaska.

KOJI OD NAVEDENIH POJMOVA NAJVIŠE POVEZUJETE S TVRĐOM?

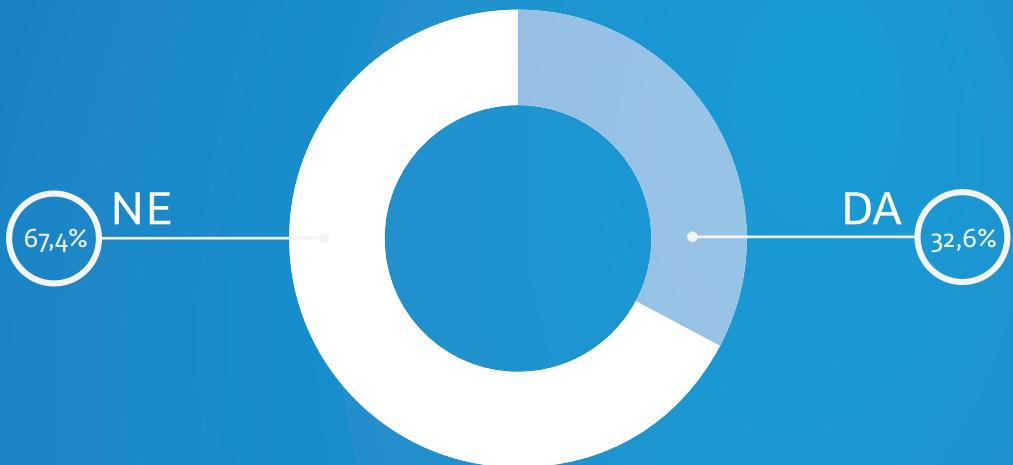
*Kombinacija kulture, turizma te
mladih i ugostiteljskih objekata.*

*Korijeni grada, zašto nije uključena i
povijest, pa to su nam korijeni.*

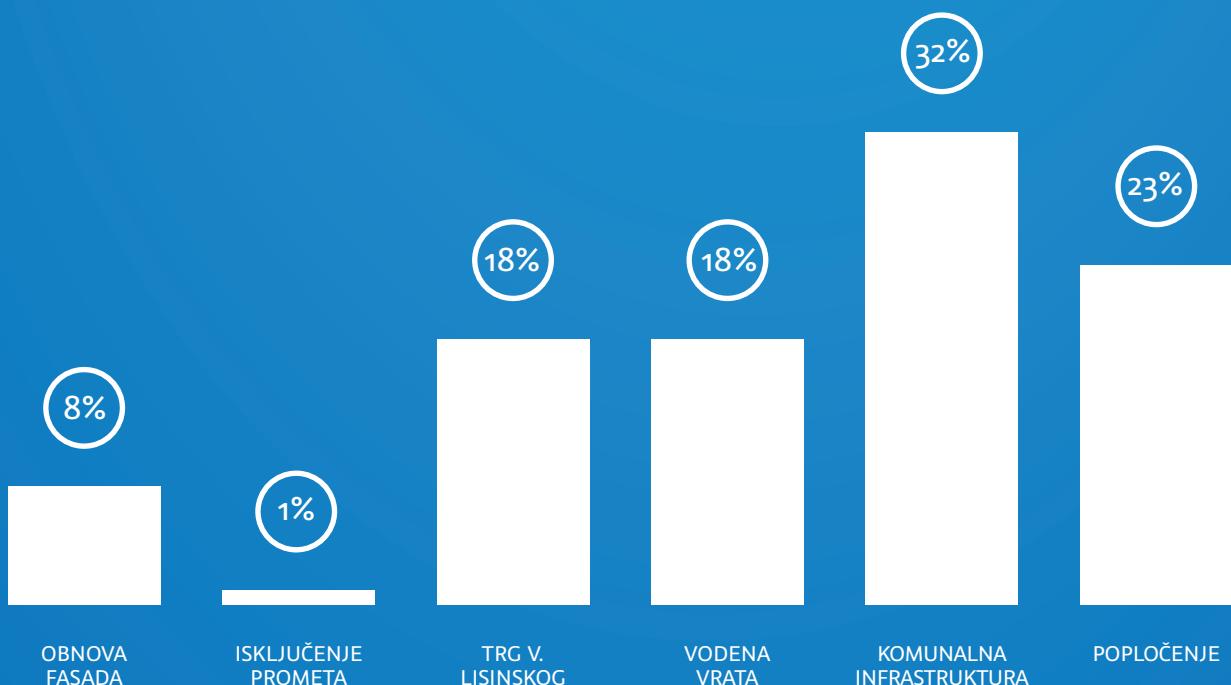
Kultura, obrazovanje i turizam.

*Kultura i turizam nerazdvojni su kad
je riječ o Tvrđi, tzu. "kulturni turizam".*

SMATRATE LI DA SE U TVRĐI NALAZI DOVOLJNO KULTURNIH INSTITUCIJA I PRATEĆIH KULTURNIH SADRŽAJA?

**ULAGANJA U INFRASTRUKTURU SU NUŽNA.
ŠTO JE PO VAŠEM MIŠLJENJU PRIORITETNO?
MOGUĆE JE ZAOKRUŽITI VIŠE ODGOVORA.**

Privatne kuće ili im bar pomoći.

WC, infopultovi, smeđa signalizacija, označavanje spomenika baštine (naziv zgrade, godina izgradnje, možda graditelj).

Istočni ulaz od remize treba urediti infrastrukturno i hortikulturno

Obnavljanje derutnih stambenih ili poslovnih zgrada

Trg V. Lisinskog suvакако je jedno veliko ruglo u Turđi, ali sve od navedenog je bitno! Posebice komunalna infrastruktura te pravljenje Turđe isključivo pješačkom zonom.

Svi su bitni detalji, teško je izdvojiti.

Panoi s objašnjenjima i uputama turistima, mjenjačnica.

Urediti pročelja, omogućiti više kulturnih sadržaja i više promovirati.

Obnove fasada i uklanjanje grafita na zgradama kojima je to potrebno te uređenje prostora iza zgrade rektorata

Fasade.

ŠTO PO VAŠEM MIŠLJENJU MOŽE OŽIVJETI TVRĐU?

MOGUĆE JE ZAOKRUŽITI VIŠE ODGOVORA.

Jedino sveobuhvatan pristup - uređenje derutnih zgrada, uvođenje novih kulturnih sadržaja, slastičarnica, starinskih i novijih obrta, skupovi poduzetnika.

Ako su dućani, treba biti samo posebna ponuda vezana za kulturu i promicanje kulturnih vrijednosti.

Obrtnici, poduzetnici (stari zanati -radnja s ručno rađenim tkanjem koje može biti i modernih dezena, pa čak i škola tkanja i sl., ateljei - otvoreni barem jednom tjedno za javnost - mjesto gdje npr. učenici mogu doći vidjeti kako stvaraju umjetnici i imati sat llikovnog u jednom takvom prostoru, mjesto gdje građani mogu doći i direktno pogledati i kupiti slike, mjesto gdje bi HDL ili neki od slikara organizirali školu slikanja, crtanja, grafike, itd.

Ali i ostalo gore navedeno, kulturna događanja, skulpture i instalacije, ulični svirači. Zašto ne bi učenici Glazbene škole nekad izašli van i odsvirali nešto? Sajmovi, turisti, slastičarnice. Od trgovackih sadržaja ne bilo što, nego specifična i kvalitetna ponuda suvenira i dizajnerskih stvarčica.

Više toga! Trgovački sadržaji svakako, ali također slastičarnice, restorani, a posebno kvalitetne suvenirnice i sadržaji primamljivi turistima!!!

Svijest o povjesnim činjenicama uz gore navedeno.

Obnova zgrada, urednije popločenje, izbacivanje prometa.

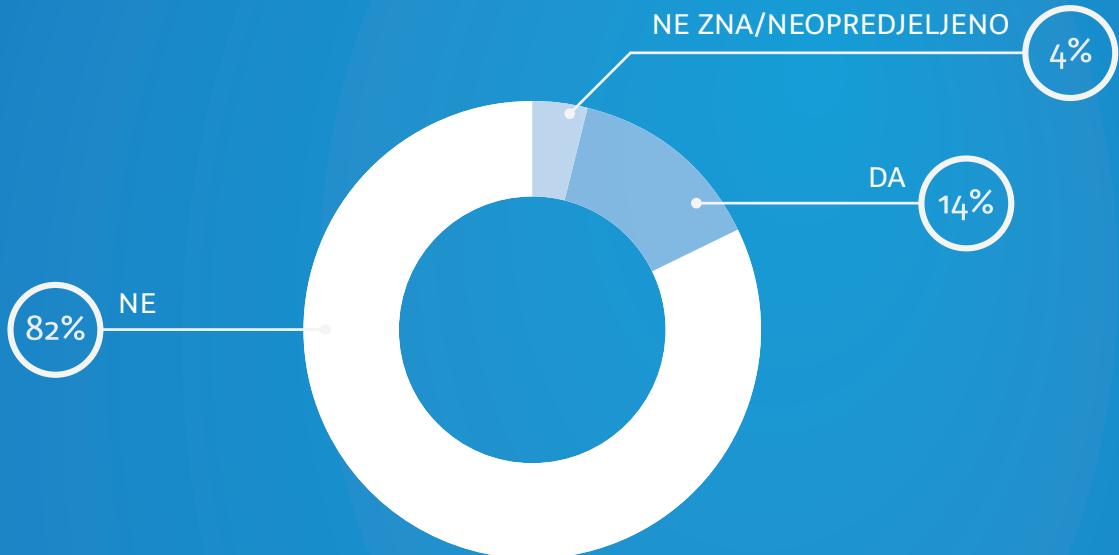
Uz trgovacke sadržaje mislim da bi umjetnički ateljei, galerije, ne nužno klasične tematike već može i urbane tematike poput onog Art Beata koji se održava u Barutani.

Samo knjižare, antikvarijati i muzejski dućani.

Dodatna kulturna događanja.

Dislociranje noćnih klubova.

IMA LI U TVRĐI PO VAŠEM MIŠLJENJU DOVOLJNO SMJEŠTAJNIH KAPACITETA ZA TURISTE?

KOJI JE PO VAŠEM MIŠLJENJU NAJVEĆI POTENCIJAL TVRĐE?

NAJVEĆI BROJ ODGOVORA
TURIZAM (KULTURNI TURIZAM)

SLIJEDI

kultura (kulturna baština), povijest, kulturne manifestacije, ljepota starog grada, lokacija (blizina Drave i centra), spomenici, Trg Sv. Trojstva, tradicija, zgrade, ljudi

OSTALO

umjetnost, muzeji, noćni klubovi, ugostiteljstvo, podzemni tuneli, prazne zgrade, zidine, očuvan starinski duh, izostanak prometne gužve, upoznavanje prošlosti, Vodena vrata, izgled, autentičnost, neistraženost, raznovrsnost sadržaja, obrazovanje

Turistički i gospodarski. Turđa ne treba biti mjesto gdje dolaze turisti pogledati stare građevine i fasade i odu. U Turđu treba smjestiti umjetnike, obrtnike, trgovce, sadržaje tipa Dokkice i Brezine Zemlje bez granica. Kada bi se npr. napravili prostori za majstore starih zanata, koji bi tu mogli imati i proizvodnju i radnju u kojoj bi prodavali svoje proizvode, pa čak i organizirali tečajeve i edukacije za zainteresirane građane. Treba dodati i radnje kao što su cafe-knjižnica/knjižara, antikvarijat, suvenirnica, knjižara, prostor za rad udruga. Problem je Turđe da tu rade samo kafići i nešto restorana. Živi za vrijeme radnog vremena i nastave te vikendom kroz noćni život. Treba privući ljude da u Turđu dolaze u popodnevnim i večernjim satima, ali ne samo na "cugu", već da ljudi imaju razlog doći i zadržati se tu radi razonode, opuštanja, zabave. Treba povećati i broj smještajnih kapaciteta te takvim sadržajima ponuditi ljudima, koji npr. dolaze poslom ili na konferencije, razlog boravka u Turđi jer će nakon obavljenog posla imati sadržaje koji će ih privući da uživaju u ponudi te da potroše nešto novca, ali ne samo u ugostiteljskim objektima.

Osim povijesne baštine, brojnih javnih institucija te ugostiteljskih sadržaja ne smijemo zaboraviti da je Turđa integralni dio grada. Turđa mora imati i svoje stanovnike, ona mora biti i poslovno središte. Dobro je što se razmišlja o tome kako privući što više posjetitelja u staru gradsku jezgru, ali da dio grada ostane na životu i da vibrira kao druge stare gradske jezgre, potrebni su nam dućani, obrtničke radnje, poslovni uredi turtki, poslovница neke od banaka i sl. Na kraju, to će također učiniti Turđu privlačnjom posjetiteljima. Pet pekarnica, mali Konzum i kopirnica siromašna je ponuda.

Turizam Kulturni centar grada Povijest Zabava

